

est. Ex quibus oibus approbatur & lxx. interpretu editione: quae legentium uetustate firmata est: utilem esse ec-
clesiis: dum ante gentes audiunt Christu uenturu esse: q̄ ueniat: & ceteros interpretes comprobandos: quia non
sua sed diuina uolumina transtulerunt: & familiarem meum id a christiano & amico debere suscipere: qd̄ ma-
gno sumptu sibi a iudeis describere festinauit. Excessi epistolae modū & qui contra haerelimum iam stylum fixerā:
pro me respondere compulsus sum: expectans tria amici uolumina: & ad congeriem criminum eius tota mēte
suspensus: nisi q̄ leuius est professum inimicum cauere: q̄ hostem latentem sub amici nomine sustinere.

Beati Hieronymi presbyteri ad rufinum presbyteri responsua: in qua singula eius maledicta refellit: & cū
Origeniana haereticis seclatorē maledicūq; detractorem ostendit.

Epistola. XLI.

Ecclis lris prudētia tua: qbus in me inucheris: & laudatū quōdā tuū quē ueg; collegam loq̄baris: &
fratrē: nūc libris ad respōdendū pro se puocas: terresq; criminibus. Intellexi illud Salomōis in te eē
cōpletū: In ore stulti baculus contumeliā. Et non recipit fatuus uerba prudētia: nisi ea dixeris: quae
uerfant in corde eius. Et Esaias: fatuus inquit fatua loquit: & cor eius uana itelligit: ut compleat ini-

Fatus fatua loquitur.

quitates: & loquat cōtra deū mendaciū. Quid. n. necesse fuit accusatiōis uolumina mittere: & maledicta pfer-
re in mediū? Sic in ultima parte epistolae denunciata morte me deterres: ne audeā respondere criminibus imo
laudibus tuis. Eadē qppe & praedicas & accusas: & de uno fonte dulce amarūq; pcedit. Vnde obsecro te: ut ue-
recundiā & pudorē quā a me exigis: prior exhibeas. & qui mendacii alteri criminariis: desinas ipse mentiri. Ego
nulli scandalū facio: nec accusator iterum tui sū. Non. n. cōsidero qd tu merearis: sed qd me deceat. & Saluatoris
eloquiū ptimefco dicētis: Qui scādalizauerit unū de pusillis istis: qui in me credūt: expedit ei: ut suspēdat mo-
la alinaria i collo eius: & demergat in pfundū maris. Et ue mūdo a scādalis. Necesse est. n. ut ueniāt scādala: sed
ue hoi per quē scandalū uenit. Poterā & ego in te falsa congerere: & dicere me uel audisse: uel uidisse quae nul-
lus ignorat: ut apud ignorantes ipudētia ueritas: & furor cōstantia putaref. Sed absit ut imitator tui sim: & qd̄
in te reprehendo: ipse faciā. Ille loquat spurcitiās: qui pōt spurca cōmittere. Malus hō de malo cordis thesauro
profert ea quae mala sunt. Ex abundantia cordis os loquit. Habeto interi lucy: qd̄ amicus quōdā tuus nūc accu-
satus turpia tua nō uult obiicere: & hoc dico. nō quo accusationis tuae gladios ptimefca: sed quo magis accusari
uelim: q̄ accusare: & pati iniuriam q̄ facere: sciēs praēceptū ab apostolo: nō uosmetipfos ulciscētes charissimi:
sed date locū irae. Scriptū est. n. mihi uindictā: & ego retribuā: dicit dominus. Sed si esurierit inimicus tuus: ciba-
illum. Ei sitierit: potū da illi. Hoc. n. faciens carbonēs ignis congeres sup caput eius. Qui. n. seipsū uideat: ultio-
nē domini nō meret: & tamen ante q̄ respōdeā epistolae tuae: expostulare tecū libet uctulissimē monachor: bo-
ne presbyter: imitator Christi fratrē tuū potes occidere: quē si tantū oderis homicida es. Hoc a saluatore didici-
sti: ut uerberati maxillā praēberes alteri. Sic ipse respōdit pcessori suo. Si male locutus sū: testimoniū phibe de
malo. Si bene: qd me cādis: Mortē minaris: quā & serpētes iferre possūt. Mors oīum est: homicidiū pessimorū

Seruat omnia os.

*Expostulatio apud rufinum
de accusare.*

Quid. n. nisi tu me occideris: ego immortalis ero? Quin potius habeo grām: q̄ facis de necessitate uirtutē. Nō
ne & apostoli saluis inter se amicitias dissenserūt: Cum Paulus & Barnabas ppter Ioannē cognomēto Marchū
stomachati sūt: & separauit eos nauigatio: quos christi euāgeliū copulabat. Nō idē Paulus in faciē Cephā resti-
tit: q̄ nō recto pede incederet in euāgeliū: Et tamen praecessorem suū columnā ecclesiae uocat: & exponit praedi-
catione ne in uacū curreret aut cucurrisset. Nōne in religione etiā liberi a parentibus: & coniuges a mariis sal-
ua pietate dissentiunt? Vos si ita habetis: ut hēmus: cur nos odistis? Si aliter creditis: quid uultis occidere? An q̄
a uobis dissenserit occidēdus est: testē inuoco Iesū cōsciaē meae: qui & has lras & tuā epistolā iudicaturus est ad
cōmonitionē sancti papae Chromatii uoluisse reticere: & finē facere simultati: & uicere in bono malū. sed quia
minaris interitum nisi tacuero: respondere cōpellor: ne uidear tacendo crimen agnoscere. & lenitatem meā ma-
lae conscientiae signum interpretaris: hoc est ueg; delematum tuum: nō ex dialectica arte quam nescis: sed ex car-
nificum officina & meditatione prolatū. Si tacuero criminolus ero: si respondero: maledicus: Tu me ergo & pro-
hibes & cogis ad respondendum. In quo utrūq; moderabor: ut & obiecta diluam: & ab iniuria temperē. Quis
enim eum non timeat: qui est paratus occidere? Sequarq; uestigia propositionis tuae seruans certa in illis erudi-
tissimis libris: quos ante q̄ legerem confutauī. Dicis te accusationem meam ad eos tantum misisse: qui meis uer-
bis laesi fuerant: & non ad plures: quia non ad ostentationem: sed ad aedificationem christianis loquendum est.
Et unde oro te: librorū tuorum ad me fama peruenit? Quis eos Romae? quis in Italia? quis Dalmatiae dissemi-
nauit? Si in scriniis tuis & amicorū tuorū latebant: ad me quō mea crimina preuenerunt? Et audes dicere: te non
ad ostentationem: sed ad aedificationem: quasi christianum loqui: qui de sene senex tanta confingis: quanta nō
diceret de latrone homicida: De scorto meretrix: Scurra de mimo: qui parturis mihi montes criminum: & gla-
dios quos defigas in iugulum metum: tanto ante tempore exacuis? Iccirco ne careales & anabassii tui per diuer-
sas prouincias cucurrerunt: ut laudes meas legerent? Ut panagyricum tuum pro angulos & plateas: ac mulier-
cularū textrinas recitarent? Hae est tua illa sancta uerecūdia: hae aedificatio christiana: sic modestus es: sic pru-
dens: ut cateruatim de occidente uenientes mihi tua maledicta narrauerint: ita memoriter & consentaneē: ut e-
go cogerer non scriptis tuis: quae necdum legeram: sed scriptorū respondere opinionibus: & uolantia toto orbe
iacula falsitatis: clypeo ueritatis excipere. Sequitur in epistola tua: noli multo auro redimere notarium meū:
sicut amici tui de meis periarchon schedulis: nondum emendatis: nondum ad purgē digestis fecerunt: ut facilius
falsare possent: quod aut nullus haberet: aut admodum pauci. Gratis a me missum sulcipe codicem: quem cen-
su magno cuperes comparatum. Non te pudet proceruii? Ego auro redimerem notarium tuum: Et quis talis
ac tantus est: ut audeat cum Croeso & Dario pugnare diuitiis? Ut subitum demaratum: & non crassum pertiv-

Aph' aliqui dissensit.

*Cecales qui mori uult
Anabassii A. in fine
merum d. in u. in m. in m.*

Solochule

mescat. Vsq; adeo ne obdurasti frontē: ut mendacio ponas spem tuā: & aestimes te protegi posse mendacio. Et quicquid finxeris: tibi credēdū putes. Quis bethleē de cubiculo fratris Eusebii furatus est epistolā laudatricē tuā: Cuius artificio: & a cuius ministeriis in sanctae Fabiolae hospicio & uiri christiani & prudentis Oceani iuētus est codex: quē illi nunq̄ uiderant. An' iccirco te aestimes innocentē: si quicquid tuū est: in aliis conferas. Qui cūq; te offenderit quīs innoxius est: ilico criminofus fiet. habes. n. p. qd' Danae est uicta pudicitia: qd' Giezi magri prætulit sactitati: ppter qd' Iudas tradidit dominū suū. Videamus tamen qd' meus necessarius de schedulis suis necdū emendatis: & nondum ad purę digestis falsauerit. Et ob id facilius ei falsata fuerint: q; aut nullus eas hñet: aut admodū pauci. Et ante scripsi: & nunc eadē deo mediāte ptestor: me nō pbasse accusationem eius: nec cuiusq; christiani in christianū. Quid. n. necesse est in multorū scandalo ruinaq; pferri: quā secreto aut corripere ualeas: aut emēdare. Sed quia unusquisq; uiuit stomacho suo: & amicus nō statim dominus est aliterius uolūtatē: sicut accusationē etiā uerā reprehēdo: sic falsitatē schedularū in scō uiro nō suscipio. Quid. n. hō latinus de i terpretatione græca potuit imutare. Aut qd' subtraheret uel adderet in libris periarcho: ubi sic cōtexta sunt oia & alterę pendet ex altero: ut quicquid tollere uolueris uel addere: q̄si pānus i uestimēto statim appareat. Quod ergo me mones ipse facito: paululū saltē humani: si nō christiani pudoris assume. ne despecta & calcata conscia tua: uerbis te purgatū putes: qui rebus urgeris. Si Eusebius auro redemit inemendatas schedulas: quas falsaret: tu pfer tuas: quā falsatae nō sint: & si pbaueris nihil in eis hæreticū: tunc ille crimine tenebit falsitatis: quīs mutēs: quīs corrigas: catholica nō pbabis. Si. n. error est in uerbis aut in paucis sensibus: possunt detrūcari mala: & bona pro his reponi. Vbi autē tota disputatio æq̄lis est: ut uniuersae rōnabiles creaturæ: quā ppria uolūtate corruerāt: in unū postea reuertant statū: ut rursum ex eodē principio aliæ sint ruinae: qd' hēs emēdare: nisi cūcta mutaueris. Quod si facere uolueris: iā nō libros alienos interpretaberis: sed cōdes tuos. Hoc autē cuiusmodi argumentū sit: nō intelligo: quia inquit inemendatae & nōdū ad purę digestae erant schedulae: iccirco facilius ab Eusebio falsatae sunt. Aut ego tardior sū: aut mihi satis fatuū & obtusū uideat: si nōdū emendatae nec ad purę digestae erant schedulae: q; error eaq; Eusebio iputet: nō id iputabit Eusebio: sed morae & tarditati tuae: qui emēdare cessasti. Et in eo lolo erit ille culpabilis: quia scripta tua cito disseminauit in uulgus: quā tu paulatim emēdare decreueras. Sin autē ut tu uis: eas falsauit Eusebius: quid caularis atq; pretendis inemendatas & necdū ad purę digestas in publicū prupisse. Et emendatae enim & nō emendatae similes recipiunt falsitatē. Nullus iquis eos hēbat libros: aut admodū pauci. In uno sermone quāta diuersitas. Si nullus eos hēbat: quō apud paucos erat. Si pauci hēbant: cur nullū habuisse mētiris. Cū autē dicas apud paucos fuisse: & te ipso cōfite te subuersū sit: q; nullus habuerit: ubi est illud: q; q̄reris auro redēptū notariū tuū. Dic nomen notarij: quantū auro datū sit: ubi per quē: aut cui datū. Vtiq; pditorē tuū abiicisti ante: & tanti facinoris reū a tuo cōsortio separasti. Vide ne magis illud uere sit: paucis illis amicis tuis & Eusebio & ceteris data exēplaria: quā ita inter se cōgruunt: atq; consentiunt ut ne puncto quidē aliquid ab altero differant. Deinde cuius prudētia est: dare exēplar illis: qd' nondū emēdaueras. Scriptae ad purę nō erant schedulae: & emēdandos errores tuos iā alij possidebant. Sentisne nō hærere inter se mendaciū. Et qd' tibi in articulo tēporis profuit: ut episcopos: snias subterfugeres patere discussum: & tuis te uerbis redērgui. Ex quo apparet iuxta inclyti oratoris Elogium te uoluntatē hñe mētendi: artē fingēdi nō hñe. Sequar ordinē epistolae: & ipsa ut locutus es uerba subnectā. Eloq̄ntiā ut dicis tuā: & in prætatiōe mea laudasse me fateor: & etiā nunc laudatē: nisi tu eā contra Tullij tui sniam multa iactantia faceres odiosam. Vbi iactaui eloquentiā meā: qui etiā a te laudatā nō libenter accepi. An hoc dicis: quia nō uis subdola prætatiōe palpari: aperte accusaberis: ut qui laudantē respicis: sentias criminantē. Imperitiā autē tuā non tā stultus eram: ut reprehenderē: quā nemo pōt fortius accusare: nisi tu ipse dum scribis. Sed uolui ostendere condiscipulis tuis: qui tecum non didicerunt lras: quid per triginta annos in oriente profeceris: qui procacitatem di fertitudinem: & maledicere oibus bonae cōscia signum a bitraris. Ne tibi ut dicis ferulas adhibeo: neq; atheneronta meū scutica & plagis lras docere contendo. Sed quia flumen eloquentiae tuae: atq; doctrinae oēs tractatores ferre non possumus: & ingenij acumine perstringis oculos nros: in tantum ut oēs tuos inuidos putes: certatim opprimere te cupimus. Ne si semel in scribendo obinueris principatum: & in eloquentiae arce steteris: cunctis nobis qui aliud scire uolumus: muti e non liceat. Ego philosophus rhetor grammaticus dialecticus hebraeus graecus latinus trilinguis: hoc modo & tu bilinguis eris: qui tantam habes graeci latiniq; sermonis scientiam: ut & Graeci te latinum: & Latini te graecū putent. Et papa Epiphanius $\omega\epsilon\upsilon\ \tau\alpha\gamma\lambda\omega\tau\tau\omicron\varsigma$. quia quinquelinguis contra te: & Amasium tuum loquitur. Simulq; admiror qua temeritate contra tantaq; artium uig; audeas dicere. Tu qui tot disciplinae oculis uigilas: quomodo uenia donandus es: si erraueris: & non perpetuo pudoris silentio contegendus. Quod cum legi sēm: & me putarem alicubi in sermone lapsum (qui enim in uerbo non peccat: iste perfectus est) & suspicarer eum aliquid meorū prolaturū esse uitiorū: subito intulit ante biduum mihi q̄ proficisceretur haec baiulus in manus uenerunt: quae in me declamasti. Vbi est ergo quod minaris & dicis: quomodo donandus es uenia: si erraueris: & non perpetuo pudoris silentio contegendus: nisi forte pra angustia tēporis non potuisti ea in ordinem digerere. Aut aliquem de eruditis conducturus eras: qui in opusculis meis gemarū eloquentiae tuae ornamenta perquireret. Supra scripsi gratis a me missum codicem suscipe: quem censu magno cuperes comparatum: & nunc humilitatis praestigiis loqueris: imitari te uolui: sed refestinate eo qui ad te remeabat: malui paucis ad te q̄ ad alios pro tuis maledictis latius scribere. Et interim a uadacter fructus imperitia tua. Semel enim confessus es dicens: superflua tibi reprehensio fuit paucis: quae professa nobis habetur in omnibus. Nec reprehēdam quod comparatum codicem pro empto posueris: cum comparatio æqualium sit: empto

Schedulae

Habuit domum uel ad hunc p̄r.

Elogium Ciceronis

Disertus
Athenienses

Bilinguis
Trilinguis
Quinquelinguis

Baiulus.

Comparatio pro omnia
Vbi est uerba in p̄o d' agulaua

emptio præcii annumeratio: & festinante eo qui ad te remeabat: sordidissima elocutionis ^{περίσσολλογία} tan-
 tū sensibus respondebo: & te nequaquam sollicitam ac barbare: sed mendacem subdolum ipudicum conuincā. Si
 ad me tantū epistolā scribis: ut me comoneas: & emendatū uelis: ne cæteris scandalum facias: & aliis furentibus
 iugulent aliis: cur libros contra me scribis ad alios: & legēdos p̄ satellites tuos toto orbe dispergis? Vbi est syllo-
 gismus tuus: quo me iretore conaris & loq̄ris? Quē in hoc magis optime emēdare cupiebas: si illos ad quos scri-
 bis: nihil deliquit: Si me quē arguis: nō ad me scripseras: & ego tuis respondebo tibi sermonibus quē emēda-
 re cupiebas magis indocte: Eos ne qui nō peccauerāt: An me ad quē nō scripseras: Brutos putas esse lectores:
 & oēs nō intelligere prudentiā tuā? Immo malitiā: qua & serpens prudentior fuit cunctis bestiis in paradiso: ut
 a me secretā admonitiōne flagites: quē publica accusatiōe p̄sequeris: & nō te pudet accusatiōne tuā apologiam
 uocare? Quererisq;: cur opponā clypeū pugionis tui: & tibi q̄si religiosus & factulus p̄sonā humilitatis imponis
 & dicis: Si errauerā: quare scribis aliis: & nō meipsū redarguis: hoc ipsū in te retorq̄bo. Quicquid n. me nō fecis-
 se causaris: quare nō ipse fecisti? Velut si quis pugnis aliquē: calcibusq; collidēs: si resistere uoluerit dicat ei. Nō
 ne tibi præceptū est: q̄ te p̄cussit in maxillā: p̄be illi & alterā? Quid n. bone uir tibi præceptū est: ut me uer-
 beres? Oculū mihi effodias: & si paululū me comouero: euāgelii mihi præcepta cātabis. Vis scire totas argutia-
 rū tuarū strophas & uulpecularū insidias: quæ hitant in pictinis: de quibus Ezechiel loquit̄: quasi uulpes in deser-
 to p̄phetæ tui israel. Ausculta qd feceris. Ita me in tua præfatiōe laudasti: ut obicerent̄ mihi laudes tuas: & nisi
 me alienū tanto laudatore dixissem: hæreticus iudicaret̄. post reppuli crimina. i. laudes tuas: & absq; inuidia tui
 nominis: respondi criminibus: nō criminatori: atq; ut me catholicū a te infamatus p̄bare: inuectus sū in hæreti-
 cos: irascaris: furis: & luculentissimos libros cōtra me cudis: quos cū legēdos & cātandos oibus tradidisses: certa-
 tim ad me de Italia & urbe Roma atq; Dalmatia scripta uenerūt: quibus me laudator pristinus ornasset præconi-
 is. Fateor ilico ad obiecta respōdi: & me nō esse hæreticū totis uiribus p̄bare conatus sū. Misitq; hos ipsos apolo-
 giarū mearū libros ad eos quos tu uulneraueras: ut uenena tua nō sequerēt̄ antidotus. Ob hanc culpā mittis mihi &
 priores libros & recentē epistolā plenā iniuriarū & criminū. Quid me uis facere bone amice? Taceam? Vide-
 bor crimen agnoscere. Loquar? Terres me gladiis tuis: & accusatiōne nō iā ecclesiasticā: sed tribunaliū cōmina-
 ris. Quid feci? Quid comerui? In quo te læsi? quia me negaui hæreticū: quia te laudibus duxi indignū: quia
 hæreticorū fraudulētias & piuria apto sermone descripsi. Quid ad te: qui & catholicū & ueracē te esse iactas: q̄
 libentius me accusas q̄ te defendis. Nū mea defensio accusatio tua est? Aut aliter orthodoxus esse nō poteris: ni-
 si me hæreticū cōprobaris. Quid tibi prodest societas mea? Aut quæ est ista prudentia? Accusatus ab aliis: acy-
 cufas aliū. Ab alio appeteris: & illi tergū obuertens: quiescentē cōtra te prouocas. Testor mediatorē Iesum: inui-
 tum me & repugnantē ad hæc uerba respondere. Et nisi tu prouocares semper tacitū fuisse. Deniq; noli me ac-
 cufare: & ego cessabo defendere. Quæ n. est audientium ædificatio: duos senes iter se propter hæreticos digla-
 diari: presertim cū ambo catholicos se uideri uelint? Omittamus hæreticorū p̄ociniū: & nulla erit inter nos con-
 tentio. Eodē seruore quo Origenē ante laudauimus: nunc laudatū cū toto orbe dānemus. Iugamus dextras: ani-
 mos copulemus: & duos orientis atq; occidentis alacri sequamur incessu. Errauimus iuuenes: e-
 mendemur senes. Si fr̄ es: me gaude correctū. Si amicus sum: de conuersione tua debeo gratulari. Quādiu iter
 nos iurgii fuerit: uidebimur rectā fidē necessitate dicere: nō uoluntate. Inimicitia n̄rā inuicem nobis tollunt te-
 stimonium uere p̄næ. Si unū credimus: si idem & uolumus & nolumus: ex quo firmas nasci amicitias etiā Ca-
 tilina testatur: si hæreticos pariter odimus: & ueterem æq; dānamus errorem: quid contra nos tendimus. cum
 eadem oppugnemus: eadem defendamus. Ignosce mihi: q̄ Origenis eruditionem & studium scripturarū ante
 q̄ eius hæresim plenius nossem: in iuuenili ætate laudauit: & ego tibi dabo ueniam: q̄ apologiam librorū eius ca-
 no scripseris capite. Ante biduum q̄ ad nos epistolam scriberes: libellos meos in manus tuas uenisse testaris. Et ic-
 circo non habuisse spacium ex ocio respondendi: alioquin si meditat̄us in nos paratusq; dixisses. fulmina iace-
 re non crimina uidereris. Et quis tibi credet homini ueracissimo: ut negociator orientalium mercium qui & hīc
 deportata uendere necesse habebat: & ibi emere: quæ huc rursus adueheret: biduum tantum aquilegiæ fuerit:
 ut raptim & ex tempore contra nos dictare epistolam cogeres? Libri enim tui quos limaisti per triennium: di-
 fertiores sunt: nisi forte non fuit ip̄sentiā: quæ tuas emendaret nenas. Et iccirco omne iter dictiōis tue absq;
 palladis arte salebris & uoragibus uitiorū inciditur. Tam apertum tēporis mendaciū est: ut non dicam respō-
 dere: sed legere biduo mea scripta non potueris. Ex quo apparet te illam epistolam aut pluribus diebus scripsis-
 se: ut stili ipsius elegantia probat: aut si tumultuaria dictatio est: nimium te negligentem: qui cum ext̄p̄alis talis
 sis meditat̄us deterior fueris. Illud aut̄ quod tergiuersaris: & dicis te ea transulisse de græco: quæ ego prius lati-
 no sermone transulerim: non satis intelligo quid uelis dicere: nisi forte adhuc commentarios ad ephesios crimi-
 naris: & quasi nihil tibi super hoc responsum sit: obduras frontis impudentiam: nec auribus obturaris uoces re-
 cipis incantantis. Nos in commentariis & illis & aliis & nostras & aliorū sententias explicauimus: aperte confi-
 rentes quæ sunt hæretica: quæ catholica. Hic est enim commentariorū mos & explanantium regula: ut opinio-
 nes in expositione uarias persequatur: & quod uel sibi uel aliis uideatur: edisserat. Et hoc non solum sanctarū in-
 terpretes scripturarū: sed sæcularium quoq; l̄rarū explanatores faciunt: tam latinæ linguæ q̄ græcæ. Tu in libris
 periarcon idipsum obtendere non potes. arguet enim te præfati uincula tua: in q̄ polliceris detrūcatis malis: &
 quæ ab hæreticis addita fuerant: optima remāsisse: ut quicquid ibi uel bonū uel malū dixeris: iā nō ei imputet̄: quē
 trāfers. sed tibi. qui interpretatus es: nisi forte hæreticorū errores emēdare debueras: & Origenis mala proferre
 in mediū. Sed de hoc: quæ nos remittis ad codicē: atē tibi respōdimus: q̄ tua scripta legeremus. De P̄phil. libro:

superflua forma

Perisphlogia
Soluerista
Barbarus
Mendax
Subdolis
Impudens

panem... aut... in...
desertis in...
plinio dicitur est

Amidotus a...
in...
mendacium dicitur

Carilina

Salebre
Uragines
Tumultuaria dictio

Commentariorum regula

*Redolosa estona ueni
redolenti que sunt
Iugis rifu.*

non ridiculosa ut tu scribis: sed ridicula mihi forte res accidit: ut postquam Eusebii asseruerim esse non Pamphili: ad extremum hęc dixerim: etiā me quos plurimos hoc putasse quod Pamphili fuerit: & a te exemplar huius uoluminis mutuatū. Vide quantum timeam cachinnos tuos: ut etiā nunc eadē ingeram. De tuo codice quasi Pamphili exemplar accepimus. Credidi christiano: & credidi monacho: non putauit tantū sceleris a te posse cōfingi: Postea uero per interpretationē tuā quāstione contra Origenē toto orbe cōmota in quārendis exemplaribus diligentior fui: & in cæsariē si bibliotheca Eusebii uolumina repperi ^{est huius libri} $\alpha\pi\omicron\lambda\omicron\gamma\iota\alpha\varsigma$ $\omicron\pi\iota\gamma\eta\nu\omicron\varsigma$. Quæ cum legissem: primū eum libere deprehendi: quem tu solum sub noīe martyris edidisti de filio & spiritu sancto: in bonā partē plarīsq; blasphemias commutatis. Et hoc uel Didymū uel te: uel alium fecisse nescio quē quā tu apertissime in libris periarcho fecisse cōuinceris: maxime cū idē Eusebius (ut iam in duobus libris docui) scribat. Pamphilū nihil proprii operis edidisse. Dic ergo & tu: a quo exemplar acceperis nec mihi ad subterfugiendum crimen mortuos aliquos nomines: ut cum auctore ostēdere non potueris: alium proferas qui nō possit respondere. Sin autē riuius ille in tuis scriptis fontem habet: quid sequatur etiā me tacente non dubitas. Verū fac ab alio quolibet amatore Origēis libris huius titulum: & auctoris uocabulū cōmutatum: cur hoc in latinam linguam uertis? Videlicet ut testimonio martyris oēs Origenis scriptis crederent: præmissa munitione tanti auctoris & testis: nec tibi sufficit doctissimi uiri apologia: nisi scribas & proprium uolumen pro defensione eius: quibus per multos disseminatis: tuto iam libros periarcho uertis e græco: & hos ipsos præfatiōe cōmēdas dicēs: nonnulla in his ab hæreticis deprauata: quæ tu de aliorū librorū Origēis lectione correxeris. Me quoque laudas: ne tibi amicorū meorū quispiā contradicat. Origenis prophetica physica prædicat: Eloquētiā meā fers in cælū: ut in finē in cœnū deprimas: frem & collegā uocas: & imitatorē te mei opis cōfiteris. Cūq; a me trāslatas Origenis. lxx. homelias: & nonnullos tomos in apostolū iactes: in quibus sic cūcta limauerim: ut nihil in illis quod a fide catholica discrepet: latinus lector iueniat: nūc eosdē libros hæreticos criminari: & uerso stilo quē prædicaueras: quæ consortē putabas accusas. quoniā mō perfidia tuæ cernis inimicū. Quis e duobus calūniator ē martyr? Ego quod illū dico hæreticū nō fuisse: nec scripsisse libere: quod ab oībus reprehēdit: an tu quod uolumē hoīs Arriani titulo cōmutato sub noīe martyris edidisti? Nō tibi sufficit scādalu grācia: nisi illud & in latinorū auribus igeras: & iclytū martyrē: tua quātū in te trāslatōe deformes? Tu quidē alia mēte fecisti: nō ut martyrē argueres: nō ut me accusares: sed ut Origenis per nos scripta defēderes. Attē de cito romanā fidē apostolica uoce laudatā: istiusmodi præstigijs nō recipere: etiā si āgelus aliter annūciat quod semel prædicatū ē: Pauli auctoritate munitā nō posse mutari. Ergo si siue a te falsatus ē liber (ut multi putāt) siue ab altero: ut tu forsītā psuadere conaberis: & temere credidisti hæretici hoīs $\sigma\upsilon\nu$ $\tau\alpha\sigma$ uæ esse martyrē mutati: & romanā simplicitatē tāto piculo libera: nō tibi expedit: ut per te clarissimus martyr hæreticus iudicet. Ut qui effudit per christo sanguinē cōtrarius fidei christi approbet. Dic potius: iueni libere: putauit illū martyrē: ne timeas pñiam. Iā te nō urgebo: nō querā a quo accepis: uel mortuorū aliquē noiato: uel in platea ab ignoto hoīe te emisse dicito. Nō. n. dānationē tuā quārimus: sed cōuersionē. Melius ē ut tu erraueris quā ut martyr hæreticus fuerit. Interim de præfati cōpede: ut cūq; erue pedē. In futuro iudicio tu uideris: quod ad martyrē cōtra te respōdeas quā monias. Proponis etiā tibi quod nemo obiicit: & diluis quod nullus accusat. Ais. n. q. in meis lris legeris. Dic quis tibi pmisit ut interpretās: quod dā auferres: quod dā mutares: quod dā adderes? Stātiq; tibi ipse respōdes: & contra me loqris. En tibi dico. Quæso quis pmiserit: ut in cōmētariis tuis: quod dā de Origene: quod dā de Apollinari: quod dā de te ipso scriberes. Et nō de Origene totū: aut ex te: aut ex alio: Interi in te: dū aliud agis crimē fortissimum! perdidisti: & oblitus es ueris puerbi: mēdaces memores esse debere. Dicis. n. me in cōmētariis meis: quod dā de Origene: quod dā de Apollinari: quod dā ex me ipso posuisse. Si ergo Apollinarius sunt & Origēis quæ sub aliorū noīe posui: quō in libris tuis mihi crimen ipingis: quod quando scribo alius hoc dicit: quod dā sic suspicāt: alius ille & quidā ego sim. Inter Apollinarem & Didymū & explanationis stili & dogmatū magna diuersitas est: cū in uno capitulo diuersas pono snias: nū contrarios sensus sequi credēdus sū? Sed hæc alias. Nunc quō a te: quis tibi obiecerit: quare de Origene uel abstuleris quod dā: uel addideris: uel mutaueris: & te quasi in eculeo appenlū interrogauerit: bona sunt: an mala quæ transtulisti? Frustra simulas innocentia: ut interrogatiōe stulta uerā pōtationē extenues. Ego nō accusaui quare Origenē per uoluntate transtuleris. Hoc. n. & ipse feci: & ante me Victorinus Hilarius Ambrosiusq; fecerunt. Sed quare translationē hæreticā præfationis tuæ testimonio roborasti? Cogis me eadē rursus iterare: & per meas lineas icedere. Dicis. n. in codē plogo te ea quæ ab hæreticis addita fuerāt aputasse: & per his reposuisse bōa. Si hæreticorū mala abstulisti: ergo quod dimisisti uel addidisti: aut Origēis erūt aut tua: quæ utiq; quæsi bōa posuisti. Sed multa in his mala negare nō poteris. Quod iques ad me? Origēi iputa. Ego. n. ea tantū quæ ab hæreticis addita fuerūt: cōmutaui. Expōe causas: quare hæreticorū mala tuleris: & Origēis itēgra dereliqris. Nōne pspicuū ē: quod mala Origēis ex parte sub hæreticorū nūcupatiōe dānaueris: & ex parte suscepis: quia nō mala sed bōa: & tuæ eē fidei iudicabas? Hæc sūt de quibus quæsi utiq; bona essēt an mala. Quæ in præfatiōe laudasti: quæ aputatis pessimis: quæsi optia māsisse confessus es: & te in ueræ argumentationis appendi eculeo: ut si bona dixeris hæreticus comprehendaris: si mala: statim audias: cur ergo quæ mala sunt: in præfatione laudasti? Et non illud adiūxi: quod tu callide simulas: cur quæ mala erant: ad latinorum noticiam transtulisti? Mala enim ostendere interdum non docentis est: sed uitā tis: ut caueat lector: non ut sequatur errores: ut nota contemnat: quæ nonnunquā ignota miraculo sunt: Et audes post hæc dicere: quod ego auctor talium scriptorū sim: tu autem ut interpret: in quibus emendare aliquid potueris plus egeris quā interpret: in quibus non potueris: solū interpret fueris. Rōne ista dices: si libri tui periarcho præfatiunculā nō haberēt. Quod & Hilarius in trāsferēdis eius homeliis fecit ut & bona & mala nō interpreti: sed suo iputarent auctori. Si nō dixisses amputasse te pessima: & optima reliquisse: ut cunq; de luto euaderes. Hoc est quod

*H. Mendaces memores
esse debent.*

est quod destruit strophas ingenio tui: & te hinc inde cōstrictū euadere nō sinit. Nec ī tantū abutare simplicitate lectoris: & sic oēs q tuā scripturā lecturi sunt: brutos putes: ut cū uulnera putrescere sinas sano corpori te ipone re emplastra nō rideant. De carnis resurrectione qd sentias: iā in apologia tua didicimus: nullo mēbro amputa to nec aliqua parte corporis delecta. Hæc est tuæ simplicitatis pura & apra cōfessio: quā ab oibus italiae episco pis asseris esse susceptā. Crederē dicēti: nisi me dubitare de te iste liber: nō Pāphili faceret. Et tamen miror quo modo probauerit Italia: quod roma contēpsit. Episcopi susceperūt: quod fides apostolica condēnauit. Scribis quoq; me litteris idicasse q; papa Theophilus expositionē fidei nup ediderit: quæ ad nos necdū peruenit: & pol licheris: q; quicquid ille scripserit: tu sequaris. Ego me hoc scripsisse nō noui: nec istiusmodi unq; litteras direxisse. Sed tu iccirco ad icerta cōsentis: & his quæ q̄lia futura sint nescis: ut certa declines: & ad eorū nō tenearis assensū. Duas synodicā & paschalē eius epistolas contra Origenē illiusq; discipulos: & alias aduersū Apollinarē & eun dē Origenē per hoc ferme biēnium iterpretatus sum: & i adificationem ecclesiæ legēdas nostræ liguæ hoibus dedi. Aliud opes eius nescio me trāstulisse. Et tamen tu qui papæ Theophili dicis te ī omnibus sententiā sequi: caue ne hoc magistri & cōdiscipuli tui audiant: & offēdas q̄ plurimos: qui me latronē: te martyre uocāt: ne irasca tur is tibi: qui contra papā Epiphaniū ad te epistolas dirigens: hortabat̄ ut pmaneres ī fidei ueritate: ut nō muta res ullo terrore sententiā. Quæ epistola holographa tenet̄ ab is: ad quos plata est. Et post hæc more tuo loqris ut de quo supra dixeris: ego tibi etiā furenti satisfaciā. Nunc dicis qd tibi uideat̄: habes ne ultra aliquid: quo ner uos tuæ loq̄citat̄ itendas. Et idignaris: si putide te loqui arguā: cū comœdiarū turpitudines & scortorū amato rūq; ludicra ecclesiasticus scriptor assumas. Porro quod iterrogas q̄do papæ Theophili sententiā sequi cepe rim: ei q; fidei comunione sociatus sim: & ipse tibi respondes: tūc credo: q̄do Paulū quē ille dānauerat sūmo ni su: ī omnibus studiis defendebas: q̄do eū p̄ iperiale scriptū recipere sacerdotiū: quod episcopali iudicio amise rat: istigabas. Nō prius pro me respōdebo: q̄ de aliore iniuriis loquar. Cuius est humanitatis: cuius ue clamētiæ insultare aliore miscriis: & uulnera cunctis aliena mōstrare. Sic ne te docuit ille samarites seminecē ad stabulum reportare: oleū plagis ifundere: mercedē stabulario polliceri. Sic reuectā ouē: repertā dragmā: prodigū filiū legis esse susceptū. Esto ego te læseri: & quibusdā ut dicis stimulis ad maledictorū infaniā prouocari: quid meru it homo latens: ut nudares cicatricē eius: & obductā cutē ī spato dolore rescinderes. Nōne etiā si ille dignus es set contumeliis: tu facere nō deberes. Aut ego fallor: aut illud est uerū quod plurimi iactitāt: te Origenistarū ho stes in illo persequi: & sub occasione unius in utrūq; sæuire. Si papæ Theophili sententiis delectaris: & nefas pu ras pontificū decreta cōuelli: quid de cæteris dicis: quos ipse dānauit. Quid de papa Anastasio: de quo nulli (ut ais) uerū uideat̄: ut tātā urbis sacerdos: uel inocēti tibi iniuriā facere potuerit: uel absenti. Nec hoc dico q; de epi scoporū sententiis iudicē: aut eorū cupiā statuta rescindi: sed q; unusquisq; suo periculo faciat quod sibi uideat̄: & ipse nouerit quomodo de suo iudicio iudicādū sit. Nobis ī monasterio hospitalitas cordi est: omnesq; ad nos ue niētes læta humanitatis fronte suscipimus. Veremur enī ne Maria cū Ioseph locū nō inueniāt in diuersorio: ne nobis Iesus dicat exclusus: hospes erāt: & nō suscepistis me. solos hæreticos nō recipimus: quos uos solos r̄cipitis. Propositū quippe nobis est pedes lauā ueniētū nō merita discutere. Recordare frater cōfessionis eius & pecto ris quod flagella secuerūt. Memēto carceris: tenebrarū: exilii: metalloꝝ: & nō indignaberis hospitio trāseuntem esse susceptū. An ideo tibi rebelles uidemur: quia calicē aquæ frigidæ ī nomine discipuli christi sitiētibus porri gimus. Vis scire unde illum: & nos plus amare: & tu odisse plus debeas: hæreticorū factio nuper fugata de aegy pto & alexādrīa: se hierosolymā cōtulit: & huic uoluit copulari: ut quorū unus esset dolor: una fieret & accusatio. Quos ille reppulit: spreuit: abiicit: dicēs se nō esse inimicū fidei: nec cōtra ecclesiā bella suscipere: quod prius tē tauit doloris fuisse: nō perfidiæ: nec alterius appetisse inocentiā: sed suā probare uoluisse. Impiū putas post sen tētiās sacerdotū post iperiale rescriptū: quod quale sit nouerit ipse qui meruit. Quid tibi uideat̄ de his: qui dāna ti palatia obsident. Et facto cuneo fidē christi ī uno hoie persequunt̄. Meæ aut̄ comunions: & papæ Theophi li: nullū aliū tēstē uocabo nisi ipsū quē a me læsū simulas: cuius epistolas ad me sp̄ datas etiā eo tēpore non igno ras: quo mihi eas reddi prohibēas: & quotidie missis tabellariis inimicū eius: amicū nostrū: & familiarissimū ia ctitabas: & ea quæ nūc ipudenter scribis: mētiebaris: ut illius cōtra nos odia cōcitaras: & iniuriæ dolor fieret op pressio. Sed uir prudens & apostolicæ sapiētiæ tēpore ac rebus probauit: & nostrū ī se animū: & uestras contra nos ifidias. Si discipuli mei (ut scribis) tibi romæ ifidias cōcitarunt: & inemēdatas schedulas te dormiēte furati sunt. Quis papā Theophilū aduersus pduelles ī aegypto suscitauit. Quis regū scita. Quis orbis ī hac parte cōlensū. Et gloriaris te ab adolescētia Theophili fuisse auditorē & discipulū: cū & ille ante q̄ episcopus fieret p humilitate sibi insita nunq; docuerit. Et tu postq̄ hic episcopus factus est: alexādrīæ nō fueris. Et audes dicere ī fugillationē mei magistros meos nec accuso: nec muto. Quod si uerū est: suspectā mihi facis cōuersionē tuam: nec enī dāno ut criminariis iftitutores meos. Sed metuo illud Esaiæ. Ve qui dicūt malū bonū: & bonum malum qui ponunt tenebras lucem: & lucem tenebras: qui dicunt amarum dulce: & dulce amarum. Tu autem dum in ter mulsū magistroꝝ & uenena pariter bibis: a magistro apostolo recessisti: qui docet etiam angelum: & se si in fide errauerint non sequendos. In Vigilanti nomine qd somnies nescio. Vbi enī eum scripsi hæretica apud Ale xandriam communionē maculatum. Da librum: profer epistolam: nusq; oino reperies: & eadem licentia imo ipudentia mentiēdi: qua putabas omnes tuis sermonibus credituros addis: quando testimonium de scripturis in eum tam iniuriōse posuisti: ut ego id repetere meo ore non audeam. Non audes repeteret qui tacendo am plius criminari. Et quia non habes quod obiicias: simulas uerecundiam: ut lector te putet mihi parce re: qui mentiēns nec tuæ animæ pepercisti. Quod est illud testimonium de scripturis: quod de tuo illo puden

Strophæ Brutus

Synodica eplā

Holographa eplā. H. Iude iudicantibus uerū rescriptū holographū q̄ solum iudicantibus manu scriptū suū

Samaritas Stabulum.

Mea tuo periculo faciam suo Diuersorium

Cuneus

tissimo ore nō exeat. Aut qd i factis libris pōt turpe memorari. Si erubescis loq: scribe saltē: ut nos procacitatis proprius sermo cōuincat: ut cetera sileā: ex hoc uno capitulo cōprobabo ferreā te frontē possidere fallaciā. Vide quum timeā criminationē tuā. Si protuleris quod minaris: mea erunt uniuersa quæ tua sunt. Ego in Vigilantio ubi respōdi. eadem enī accusabat: quæ tu postea & amicus laudas: & inimicus accusas. Scio a quo illius contra me rabies cōcitata sit: noui cuniculos tuos. Simplicitatē quā omnes prædicant nō ignoro: q: p illius stultitiā tua i me malitiā de bacchata sit: quē ego si epistola mea reppuli: ne solus habere uidearis baculū litterarū: nō debes turpitudinē simulare uerborū: quā nusq̄ omnino legisti: sed itelligere & confiteri: per illius uerborū tuis calūniis fuisse respōsum. In epistola facti papæ Anastasii lubricus extitisti: & turbatus i quo figas gradū: non reppis. Nō enim dicis a me esse cōpositam: nunc ab eo ad te debuisse trāsmitti: cui missa est. **R**ursū iniusticiā scribentis arguis: etiā si scripta sit ab illo: siue nō scripta ad te nihil pertinere testaris: qui præcessoris eius habeas testimonium: & rogātem Romā ut eam illustrares præsentia tua: oppiduli tui amore contēpseris. Si a me fictam epistolam suspicaris: cur eam i romanæ ecclesiæ carthario nō requiris: ut cū deprehenderis ab episcopo non datā: manifestissime criminis reū teneas: & nequaquā araneas mihi oppōas cassiculos: sed fortissimo me & solidissimo cōstringas reti. Si autē romani episcopi est: stulte facis: ab eo exēplar epistolæ petere: cui missa nō est: & nō ab illo q̄ miserit: & de oriēte expectare testimoniū: cuius auctorē & testem habeas i uicino. Vade potius Romā: & præsens apud eū expostula cur tibi & absenti & innocenti fecerit cōtumeliā. Primum ut nō reciperet expositionē si dei tuæ: quā omnis ut scribis Italia cōprobauit: & baculo tuarū: uti noluerit litterarū: contra canes tuos. Deinde ut epistolas cōtra te ad oriētem mitteret: & cauteriū tibi hæreseos dum nescis inureret: diceretq: libros Origenis p̄ archonem a te esse trāslatos: & simplici romanæ ecclesiæ plebi traditos ut fidei ueritatē quā ab apostolo didicerat per te perderet: & quo tibi maiore faceret iudiciam: aulus sit criminari hos ipsos præfationis tuæ testimonio roboratos. Nō est leue quod tibi ipingit tātæ urbis pōtifex: uel ab alio obiectū temere suscepit. Vociferare & clama per cōpita: p plateas: nō est: nō est meus liber: & si meus est: schedulas in emē datas Eusebius furto abstulit: aliter ego edidi: imo nec edidi: Vni eas dedi: aut certe paucis: & tam sceleratus inimicus: tā negligētes amici fuerunt: ut oium codices ab eo pariter falsarent. Hoc frater charissime facere debueras: & nō illi tergum obuertes i me trāsmarinas maledictorū tuorū sagittas dirigere. Quid enī uulneribus tuis p̄dest: si ego fuero uulneratus? An solatiū percussus est: amicū secū uidere morientē: Syriū iam i domino morientis profers epistolā: & uiuentis Anastasii dicta cōtēnis. Quid enī tibi ut ais: officere potest: q: te ignorāte aut scripsit aut forte nō scripsit: Et si scripsit: sufficit tibi totius orbis testimoniū: quod nulli ueq: uidet: ut tātæ urbis sacerdos uel innocenti iniuriā facere potuerit: uel absenti. Innocentē te uocas: ad cuius it̄pretationē Roma cōtremuit. Absentē: qui accusatus respondere nō audes. Et tantū romanæ urbis iudiciū fugis: ut magis obsidionē barbaricā q̄ pacatā urbis uelis sententiā sustinere. Esto q: præteriti aī ego epistolā sinxerī. Recētia ad orientē scripta quis misit. In quibus papa Anastasius tātis te ornat floribus: ut cū ea legeris magis te uelle defendere: q̄ nos accusare. Simulq: cōsidera illam inimitabilē prudētiam tuā: & sales atticos: & facti eloqui uenustatē. Ab aliis appeteris: aliorū criminatione cōfoderis: & cōtra me furibūdis iactaris: & loqris. Nunquid & ego nō possū enariare: tu quomodo de urbe discesseris: quid de te i præsentī iudicatū sit: quid postea scriptū: quid iuraueris: ubi nauē cōscenderis: Quā sanctæ periuriū uitaueris: poterā p̄dere: sed plura seruare statui: q̄ referre. Hæc sunt tuorū ornāmēta uerborū. Et post ista: si quid i te asper: dixerō: statī mihi īscriptionē & gladios cōminaris. Et iterim homo eloquentissimus arte ludis thetorica: & simulat te præterire: quæ dicis: ut qui obiecta probare nō poteras: quasi prætermissa facias criminosa. Hæc est tua tota simplicitas: sic amico parcis: & reseruas te ad tribunalia iudiciū: ut aceruū criminū mihi dum parcis obieceris. Vis nosse profectionis meæ de urbe ordinē: Narrabo breuiter. Mēse augustō flātibus etestis cū sancto Vicentio præbytero & Adolescēte fratre & aliis monachis qui nūc hierosolymæ cōmoratur: nauī in romano portu securus ascēdi: maxima me sanctorū frequētia prosequēte. Veni Rhegiū: in scyllæo litore paululū steti: ubi ueteres didici fabulas: & præcipitē fallacis Vlyxis cursū: & syrenarū cātica: & insatiabilē carybdis uoraginem. Cūq: mihi accolæ illius loci multa narrarēt: darētq: cōsiliū: ut nō ad Prothei colūnas: sed Ionæ portū nauigarē: illū enim fugientiū & turbatorū: hunc securi hominis esse cursū: malui per maleas & cicladas Cyprum p̄gere. Vbi susceptus a uenerabili episcopo Epiphano: cuius tu testimonio gloriaris: ueni Antiochiam: ubi fruitus sum cōmunionē pontificis confessoriq: Paulini: & deductus media hyeme & frigore grauisimo intraui hierosolymam. Vidi multa miracula: & quæ prius ad me fama pertulerat: oculorum iudicio cōprobauī. Inde contēdi ægyptum: lustraui monasteria Nitriæ: & inter sanctorū choros aspides latere perspexi: protinus concito gradu Bethleem meam reuersus sum: ubi adorauī præsepe & incunabula saluatoris. Vidi quoq: famosissimum lacum: nec me inerti tradidi ocio: sed multa didici: quæ ante nesciebam. Quid autem de me Romæ iudicatum sit: & quid postea scriptum nolo taceas: præsertim cum habeas testimonium scripturarum: & ego non uerbis tuis: quæ simulare potes: & impunito iactare mendacio: sed scriptis ecclesiasticis arguendus sum. Vide quantum te timeam: si uel paruam schedulam contra me Romani episcopi: aut alterius ecclesiæ protuleris omnia quæ in te scripta sunt: mea crimina confitebor. Nunquid & ego non possem profectionē tuā discutere: cuius ætatis fueris: unde: quo tēpore nauigaris: ubi uixeris: quibus it̄ fueris: Sed absit: ut qd i te reprehēdo faciā: & i ecclesiastica disputatiōe aniliū iurgiorū deliramēta cōpingā. Hoc solū prudētia tuæ dixisse sufficiat: ut caueas i alterū dicere: quicquid i te statī retorq̄ri potest. In facti Epiphaniī noīe mirat̄ tua tergiuersatio: ut post opusculū: post orationē: neges eū cōtra te potuisse scribere: quomodo si contēdas nō potuisse eū mori q̄ paulo ante uixerat: aut certior sit tui reprehēsiō: q̄ post pacē excōmunicatio. Ex nobis iquit exierit: sed non fuerit

Ferrea ferens

Noui cuniculos tuos

Cartharium

Episcopus Romanus
Anastasio Caspulo

Antoniū hereticos iurare

Comptum plateas

Sincius eps fuit

Salsus aurum

Ethresis flammas

Synellum letus
Fallax Voluxes
Infernalis rharibdis
Prothoi colūnas
John portus
Malog
Carladis

Amilia iurgia

Modo

malis
Tru
malis

Alph
Temp
de
ip
q̄
statū
malis
reper

faciunt

In ruffinu

fuerunt ex nobis. Si enim fuissent ex nobis: mansissent utiq; nobiscu. Hæreticu post unam & alteram cõmonitionem uitaadũ apostolus præcipit: qui utiq; ante q̄ uitetur atq; dānetur: ecclesiastici gregis portio fuit. Simulq; risũ tenere non possũ: q̄ a quodã prudente cõmonitus in laudes Epiphaniĩ personas. Hic est ille delirus senex: hic est hic qui sex milia Origenis libros te præsentē cantauit: qui omniũ gentiũ linguĩs prædicationẽ sibi contra Origenẽ iniunctã putat: qui ideo eũ legi prohibet: ne alii eius furta cognoscant: lege scripta tua: & epistolã eius: immo epistolas: e quibus unũ proferã tuã fidei testimoniũ: ut non imerito nunc a te laudatus esse uideatur. Te aut̄ frater liberet deus: & sanctũ populũ christi: qui tibi creditus est: & omnes fratres qui tecũ sunt: & maxime Ruffinũ præsb̄yterũ ab hæresi Origenis & aliis hæresibus: & pditione earũ. Si eni propter unũ uerbũ aut duo quã contraria fidei sunt multã hæreses abiecte sunt ab ecclesia: q̄to magis hic iter hæreticos habebitur: qui tantas pueritates & tam mala dogmata cõtra fidẽ adinuenit: & dei ecclesiã hostis extitit: Hæc ẽ uiri sancti de te testificatio: sic ab eo ornatus: sic laudatus ingrederis. Ista est epistola quã de cubiculo fratris Eusebii nũmis aureis produxisti: ut calũniã interpretẽ ut me apertissime teneres criminis reũ: quare pro honorabili charissimũ transulisse. Sed quid ad te? qui prudenti consilio cũcta moderaris: & sic mediũ incedis: ut si i ueneris qui tibi credant: nec Anastasius contra te: nec Epiphanius scripserint: nisi ipsã epistolã reclamauerint: & fregerint tuã frontis audaciã: statim iudiciũ utriusq; contẽras: & non ad te p̄tineat siue scripserint: siue nõ scripserint: quia de innocente & absente scribere nõ potuerunt. Nec in sanctũ uirũ hæc mala conferenda sunt: ut ostẽdatur ore quidẽ & osculo pacẽ dedisse: mala aut̄ & dolũ in suo corde seruasse. Sic eni argumentaris: & hæc sunt uerba defensionis tuã. Ipsiũ esse aduersũ te epistolã & orbis agnoscit: & aut̄enticã in manus tuas uenisse conuincimus: & miror quo pudore: imo qua ipudentia neges: quod ueg; esse non ambigis. Ergo pollutus erit Epiphanius: qui tibi pacẽ dedit: & in suo corde dolũ seruauit. Cur non illud uerius sit: quod te primũ monuerit: qd̄ uoluerit emendare: & ad rectũ iter reducere: ut Iudã osculũ non refutaret: ut proditorẽ dei frangeret paciẽtia? Et postq̄ se intellexit casto sudare labore: nec pardũ mutare uarietates: nec æthiopẽ pellẽ suã: quod mente cõceperat litteris indicasse. Tale quid & contra papã Anastasiũ disputas: ut quia Syriũ episcopi habes epistolã: iste contra te scribere non potuerit. Vereor ne tibi factã iniuriã suspicaris. Nescio quomodo homo acutus & prudens ad has ineptias de uoluaris: ut dũ stultos lectores putas: te stultũ esse demonstras: post egregiã argumentationẽ ponis in clausula. Absit hoc a uiris sanctis: de uestra schola solent ista procedere: Vos nobis pacẽ proficiscentibus dedistis: & a tergo iacula uenenis armata iecistis: & in hoc eadẽ prudentia imo declamatione disertus esse uoluisti: pacẽ dedimus: non hæresim suscepimus. Iunximus dextras: abeuntes profecuti sumus: ut uos essetis catholici: non ut essetis hæretici. Volo tamen scire quã sunt ista iacula uenenata: quã post tergũ uestrũ nos iecisse conuereris. Vincentius Paulinianus Eusebius Ruffinus præsb̄yteri: quorũ Vincentius multo tempore ante nos Romã uenit: Paulinianus & Eusebius post annũ uestrã nauigationis profecti sunt. Ruffinus in causa Claudi post bienniũ missus: omnes uel pro re familiari: uel pro periculo alieni capitis missi sunt. Nũquid nosse potuimus: q̄ ingrediente te Romã uir nobilis sonaret nauĩ plenã mercũ inflatis intrare uelis: q̄ omnes aduersũ fatũ q̄stiones non fatua solueret interpretatio: q̄ librũ Eusebii pro Pãphilo uerteres: q̄ tuũ quali opculũ uenenatã patellã ipones: q̄ famosissimũ opus piarchon eloquii tui maiestate transferres: Nouum calũniã genus ante accusatores misimus: q̄ tu accusanda cõmitteres. Non fuit non fuit inq; nostri consilii: sed dei prudẽtia: ut missi ad aliud: contra nascentẽ hæresim dimicarent: & in morẽ Ioseph famẽ futurã fidei ardore subleuant. Quo non erumpat semel effrenata audacia: Alienũ crimẽ sibi obicit: ut nos finxisse uideamur. Quod absq; nomine dictũ est: in se refert: & purgans externa peccata tantũ: de sua securus est innocẽtia. Iurat eni se epistolã non scripsisse ad afros sub nomine meo: in qua confitear inductũ me a iudãis mendaciã transulisse: & mittit libros eadẽ omnia continentes: quã nescisse se iurat. Et miror quomodo prudentia eius cũ alterius nequitia conuenit: ut quod alius in Africa mentitus est: hic concorditer ueg; diceret: stiliq; eius elegantiã nescio quis iperitus possit imitari. Tibi soli licet hæreticorũ uenena transferre: & de calice babilonis cunctis gentibus propinaẽ. Tu latinã scripturas de grãco emendabis: & aliud ecclesiis trades legendũ: q̄ quod semel ab apostolis susceptũ sunt. Mihi non licebit post lxx. editionẽ quã diligentissime emendatã ante annos plurimos meã linguã hominibus dedi: ad confutãdos iudãos etiã ipsa exẽplaria uertere: quã ipsi uerissima confitent: ut si quãdo aduersũ eos christianis disputatio est: non habeant subterfugiendi diuerticula: sed suomet potissimũ mucrone feriant. Plenius sup hoc & i multis aliis locis: & i fine secundi libri: ubi accusationi tuã respondi: scripsisse me memini: & popularitatẽ tuã qua mihi inuidiã apud simplices & iperitos niteris cõcitare: perspicua ratione compescui: il lacq; lectorẽ transmittendũ puto. Hoc i tactũ præterire nõ patiar: ne doleas falsatorẽ schedularũ tuarũ cõfesso ris apud me gloriã possidere: cum tu eiusdẽ criminis reus post alexãdrinum exiliũ & tenebrosas carceres a cunctis Origenis sectatoribus martyr & apostolus nomineris. Super excusatiõẽ iperitiã tuã iam tibi respõdi. Sed quia eadem repetis: & quasi superioris tuã defẽsionis oblitus rursũ ad mones: ut sciamus te per lxx. años grãcis uoluminibus deuoratis latina nescire: paulisper attẽde: me nõ pauca i te uerba reprehendere: alioquin ois tibi scriptura delẽda est: sed uoluisse ostẽdere discipulis tuis quos magno studio nihil scire docuisti: ut itelligerẽt cuius uerecundiã sit: docere quod nescias: scribere quod ignores: & eandẽ magistri sapientiam etiã in sensibus quærerent. Quodq; addis peccata putere non uerba: mendaciũ: calumniã: detractiõem: falsũ testimoniũ: & uniuersa conuitia: & os quod mentitur occidit animam: monecq; ne ille fetor nares meas penetret: crederem dicenti: nisi facta contrariã deprehenderem: quasi fullo & coriarius moneant pigmentarium: ut naribus obturatis tabernã suas prætereat. Faciam ergo quod præcipis: claudam nares meas: ne ueritatis & bene

Vii. Librorũ Origenis

Paralus uariis
Aethiopis pelle no minus

Operutu patella

Magna sancho mit serre domiti

Fullo
Coriarius
pigmentarius

ditionum tuarum suauissimo odore crucientur. In laude & detractione mea quia uariis extitisti: miro ac- mine argumentatus es: sic tibi licere de me & bene & male dicere: quomodo & mihi licuerit Origenem & Didy- mū reprehendere: quos ante laudauerim. Audi ergo uir sapientissime & romanæ dialecticæ caput: non esse ui- tii: hominem unū laudare in aliis: & in aliis accusare: sed eandē rē approbare & improbare. Ponā exemplū: ut quod non intelligis: prudens tecū lector intelligat. In Tertulliano laudamus ingeniū: sed dānamus hæresim. In Ori- gene miramur scientiā scripturæ: & tamen dogmatū non recipimus falsitatē. In Didymo uero & memoriā prædicamus & super trinitate fidei puritatē: sed in cæteris quæ Origeni male credidit: nos ab eo retrahimus. Ma- gistro: enī non uicia imitanda sunt: sed uirtutes. Grammaticū quidā a frū habuit Romæ uix eruditissimū: & i eo se æmulū præceptoris putabat: si stridorē linguæ eius & uicia tantū oris exprimeret. In præfatiūcula periarcho fratrē me nominas: & collegā: me dicis eloquentissimū: fidei meæ prædicas ueritatē. His tribus detrahere non poteris: cætera carpe ut libet: ne uidearis tuo de me testimonio repugnare. Cū fratrē & collegā dicis: amicitia di- gnū fateris. Cū eloquentē prædicas: iperitiā ultra non argues. Cū catholicū in oibus profiteris: hæresicos mihi nō poteris crimen impingere. Extra hæc tria siquid in me reprehenderis: non tibi uideberis esse cōtrarius. Ex qua sup- putatione illa sūma nascitur: & te errare ea in me reprehendentē: quæ prius laudaueras: & me non esse in uicio: si in eisdē hoibus & laudanda prædicē: & uituperāda reprehendā. Transis ad animarū statū: & prolixius fumos meos increpas: atq; ut tibi liceat ignorare: quod consulto te scire dissimulas: quæris a me primū de cælestibus: quomodo angeli: quomodo archangeli sint: quæ eis uel qualis habitatio: quæ uel inter ipsos differētia: aut si nul- la omnino: quæ solis sit ratio: unde augmenta lunæ: unde defectus: quis uel qualis sit syderū cursus. Miror quo- modo oblitus sis illos uersiculos ponere.

Vnde tremor terris: quæ uel maria alta tumescant

Obiicibus ruptis: rursusq; in se ipsa residant.

Defectus solis uarios: lunæq; labores.

Vnde hominum genus & pecudum: unde imber & ignes.

Arcturum pliadæq; hyadas: geminosq; triones.

Quid tantum oceano properent se tingere soles

Hiberni: uel quæ tardis mora noctibus obster.

Deinde cælestia deferens: & ad terrena descendens in minoribus philolopharis. Interrogas enī me. Dic nobis quæ fontium ratio: quæ uentorū: quid grando: quid pluuia: quid mare falsū: quid flumina dulcia: quid nubes: aut i- bres: fulgura: aut tonitrua: aut fulmina: Vt postquam hæc nescire respondero: totū tibi liceat de aiabus ignorare: & unius rei scientiā tantarū rerū ignoracione cōpensas. Tu qui per singulas paginas fumos meos uentilas: non in- telligis uidere nos caligines tuas & turbines. Nā ut tibi sciolus esse uidearis: & apud calphurnianos discipulos doctrinæ gloriā teneas: totā mihi physicā opponis: ut frustra Socrates ad ethicā trāsiens dixerit: quæ supra nos nihil ad nos. Ergo nisi tibi rationem reddidero: quare formica paruum animal: & punctum (ut ita dicam) cor- poris sex pedes habeat: cum elephantis tanta moles quatuor pedibus incedat: cur serpentes & colubri uentre la- bantur & pectore: cur uermiculus: quem uulgus millepedā uocat: tanto pedum agmine scateat: de animarū sta- tu scire non potero. Quæris a me quid ipse de animabus sentiam: ut cum processus fuero statim inuadas. Et si dixerō illud ecclesiasticū: quotidie deus operatur animas: & in corpore eas mittit nascentiū: ilico magistri tendi- culas proferas: & ubi est iusticia dei: ut de adulterio incestuq; nascentibus animas largiatur. Ergo cooperatore malorū hominū: & adulteris seminantibus corpora ipse fabricatur animas: quasi uitiū sementis in tritico sit quod furto dicitur esse sublatū: & non in eo: qui frumenta furatus est. Idcircoq; terra nō debeat gremio suo semina cō- fouere: quia sator imunda ea proiecerit manu. Hinc est & illa tua archana interrogatio: quare moriantur infan- tes cū propter peccata corpora acceperint. Extat liber Didymi ad te: quo sciscitanti tibi respondit: non eos mul- ta peccasse: & ideo corporū carceres tantū eis tetigisse sufficere. Magister meus & tuus eo tempore quo tu ab eo ista quærebas: tres explanationū in Osee propheta libros ad me: me rogante dictauit. Ex quo apparet quid te: quid me docuerit: urges ut respondeā de natura rerū. Si esset locus possem tibi uel lucretii opiniones iuxta Epi- curū: uel Aristotelis iuxta peripateticos: uel Platonis atq; Zenonis secundū Academicos & Stoicos dicere. Et ut ad ecclesiā transeā: ubi norma est ueritatis: multa & Genesis & prophetarū libri & Ecclesiastes: nobis de huiusce modi quæstionibus suggerunt. Aut si hæc ignoramus: quomodo de animarū statu debueras in apologia tua omni- um rerū ignorantia confiteri: & calūniatoribus querere: cur a te unū impudenter expeterent: cū ipsi tanta nesciretē O triremē locupletissimā: quæ orientalibus & ægyptiis mercibus romanæ urbis ditare uenerat paupertatē. Tu maximus ille es. Vnus qui nobis scribendo restituis rē. Ergo nisi de Oriente uenisses eruditissimus uir hæreret adhuc inter Mathematicos: & homines christiani quid contra fatū dicerent: ignorarent. Merito a me quæris de Astrologia: & cæli ac syderū cursu: qui tantarū mercium plenā nauē detulisti: fateor paupertatē. non sū ita ut in o- mni ditatus: te multo tēpore Pharus docuit: quod roma nesciret. Instruxit ægyptus quod Italia huc usq; nō habuit. Scribis apud ecclesiasticos tractatores tres de animabus esse sententias. Vnā quā sequitur Origenes: al- terā quā Tertullianus & Lactantius: licet de Lactantio apertissime mentiaris: tertiā quā nos simplices & fatui homines qui non intelligimus: quod si ita sit: iniustus a nobis arguatur deus. Et post hæc iuras te nescire: quid sit uerū. Dic oro te: putas ne extra hæc tria esse aliquid in quo ueritas sit: & in tribus istis mēdacium? An de tribus unū esse quod uerū sit: Si est aliud: cur disputantiū libertatē angusto fine concludis: & cū mendacia protuleris: de ueritate taces. Sin autē e tribus unū uerū est: & reliqua duo falsa sunt: cur simili ignorantia ignoras falsa cum ueris?

*Tertullianus
Origenes
Didymus
Apostolus*

*Socius
Socius christiani
Millepedes
Tendenda*

Vnus qui restituit rē

Vnus in y. Origenes

Vnus in primo libro

Tribus in libro de ueritate

ueris.

In rufini

*Aristippus
Hermagoras
Gorgias Leont.*

*De anima opinio
vixit*

Barchochabas

*In porta naufragii. J. rufini
qui in die
miserum defecit*

Sus immerua dicit

*Symonides ipse parat
punitur est*

uteris? An iccirco uerum dissimulas: ut tibi tutū sit: cū uolueris falsa defendere? Hi sunt fumi: hæ caligines: quibus ex oculis hominum conaris lumē auferre. Aristippus nostri temporis: qui plenā cunctarū mercium nauem romano in uehis portu: & sella publice posita Hermagoram nobis & Gorgiam exhibes Leontinum. Dū nauigare festinas: unius quæstinnulæ mercimoniū in oriente oblitus es. Et iterum clamitas: & Aquilegiæ atq; Alexandriæ didicisse te iactas: q; sit deus & animarū & corporū creator. De hoc scilicet quæstio uentilatur: utrū deus an diabolus animas fecerit: an non. Vtrū animæ ante corpora fuerint: quod uult Origenes: & egerint aliquid propter quod sint crassis corporibus illigatæ? An in morē glirium torpentes cōsopitæq; dormierint. Hæc taces: quæ omnes flagitant: & ad illa respondes: quæ nullus inquit. Fumos quoq; meos frequenter irrides: eo q; similem me scire: quod nesciam: & enumeratione doctorū rude uulgus inducam. Tu uidelicet flammeus immo fulmineus: qui in loquendo fulminas: & flammæ ore conceptas tenere non potes. Atq; ut ille Barchochabas auctor seditionis iudaicæ stipulam in ore succensam anhelitu uentilabat: ut flammæ euomere putaretur: ita & tu nobis aliter Salomoneus omnia per quæ incedis illustras: & nos fumosos arguis: de quibus forte dicatur: qui tangis montes: & fumigant: nec intelligis quid fumus in propheta significet locustarū: & q; pulchritudo oculorū tuorū amaritudinem fumi nostri ferre non potest. De crimine aut periuiri quia me remittis ad codicem tuū: & ex magna parte in aliis libris tibi Calphurnioq; respondi: nunc breuiter dixisse sufficiet te exigere a dormiente quod nunq; uigilans præstitisti. Magni criminis reus sum: si puellis & uirginibus christi dixi sæculares libros non legendos & me in sōnis cōmonitū promississe ne legerē. Tua nauis romanæ urbi reuelatione promissa: aliud pollicetur: & aliud efficit. Mathematicorū uenerat soluere quæstionē: & soluit fidē christianorū. Quæ per ioniu & egæu hadriaticū atq; tyrrhenū mare plenis cucurrerat uelis: in romano portu naufragiū fecit. Nōne te pudet istiusmodi deliramenta conquirere: & mihi similia obiciendi iponere necessitatē? Esto alius de te somnium uiderat gloriosū: uerecundiæ tuæ fuerat & prudentiæ dissimulare quod audieras: & non quasi magno testimonio alterius sōnio gloriari. Vide quid inter tuū & meū sit sōnium. ego me humiliter reprehensū refero: tu iactanter laudatū esse congeminas. Nec dicere potes: nihil mea refert quid alius uiderit: cū in luculentissimis libris tuis hæc te ad interpretandum dicas ratione cōmotum: ne uir illustris ad te sōnium perderet. Hic est omnis conatus. Si me prius docueris: tu hæreticus non eris. Venio ad grauissimū crimen: in quo post reconciliatas amicitias me infidelitatis accusat. Fateor inter cuncta maledicta: quæ uel obiicit uel minatur: nihil a me ita repellendū est: q; fraus: dolus: infidelitas. Peccare enī hominis est. Insidias tendere diaboli est. Ergo ideo in Anastasii imolato agno dexterarū iunximus: ut tuas romæ schedulas furaremur: ut imissi canes in emendatas chartulas te dormiente corroderent: & hoc credibile est: ante nos accusatores parasse: q; tu crimē admitteres. Scilicet noueramus quid in aio uolueres: quid alius de te sōniaturus esset. Ut impleretur in te græcū prouerbiū. Et sus doceret Mineruā. Si Eusebiū ego ad latrandū miserā: quis Aterbii contra te & cæterorū rabiē concitauit? Nōne ille est qui & me hæreticū ex tuis inimicitis iudicabat? Cui cū satisfecisse dānatione dogmatū Origenis: tu clausus domi nunq; eū uidere ausus es: ne aut dānares quod nolebas: aut aperte resistens hæreseos inuidiā sustineres. An iccirco tellis contra te esse non poterit: quia accusator tui est: ante q; sanctus Epiphanius uenisset hierosolymā: & ore quidem & osculo tibi pacem daret: mala autē in suo corde seruaret ante q; nos eī in sugillationē tui epistolæ dictarem: ut hæreticū scriberet quem osculis orthodoxum comprobauit. Aterbius cōtra te latrat Hierosolymis: & nisi cito abisset: sensisset baculum non litterarum: sed dexteræ tuæ: quo tu canes abigere consueuisti. Cur inquit falsatas meas schedulas suscepisti? Quare post interpretationem meam ausus es in libris periarchon stilum figere? Aut si erraueram ut homo: debuisti me priuatis litteris conuenire: & sic mihi blandiri: quomodo & ego tibi nunc in epistolis meis blandior. Hæc tota mea culpa est: quare subdolis laudibus accusatus: purgare me uolui. Et hoc sine inuidia nominis tui: ut quod tu solus accusaueras: ad multos referrem: non tibi hæresim obiciens: sed a me repellens. Nunquid sciu q; irascereris: si contra hæreticos scriberem? Dixeras de te Origenis libris hæretica sustulisse: fautorem te hæreticorum iam non esse credebam. Et ideo non in te: sed in hæreticos inuectus sum: in quo si uehementior fui: ignosce mihi. Putauī q; & tibi placerem. Furto & insidiis ministrorum meorum dicis schedulas tuas in publicum prolatas fuisse: quæ latebant in cubiculo tuo: uel apud eum solum erant: qui rem sibi geriniunxerat: & quomodo supra confiteris: q; aut nullus eas habuerit: aut admodum pauci? Si in cubiculo tuo latebant: qua ratione apud eum erant qui sibi rem geri iniunxerat? Sin autem unus cui scriptæ fuerant occultandas suscepit: ergo non latebant tantum in cubiculo tuo: nec habuerunt eas pauci: quos habuisse testatus es. Furto sublatas arguis: & rursus emptas magna pecunia: & infinitis mercibus criminariis. In una re: & in parua epistola: quanta uarietas & dissonantia mentiendi? Tibi licet accusare: mihi defendere non licebit. Quādo criminariis: amicum non cogitas: quando respondeo: tunc mihi uis amicitia in mentem ueniant. Dic oro te: calandas schedulas scripseras: an prodendas? Si ut cælares: cur scripsisti? Si ut proderes: cur calabas? Si in eo reprehendus sum: quare accusatores tuos amicos meos non coercuerim: uis tibi proferam litteras eorum in quibus me hypocriseos arguunt: q; te sciens hæreticum tacuerim: q; dum pacem incautus præbeo itestina ecclesiæ bella suscepi? Tu discipulos uocas: qui me tuū condiscipulū suspiciantur. Et quia parcior fui in refellendis laudibus tuis: putant me tuū esse symmistē. Hoc mihi præstitit prologus tuus: ut plus me amicus læderes q; inimicus. Semel sibi persuaferunt: recte an perperā: ipsi uiderint te esse hæreticū: si defendere uoluerō: hoc solum proficiā: ut me tecū accusent. Deniq; mihi obiciunt laudationē tuā: & te non putant insidiosè scripsisse: sed uere: & quod tu in me semper ante laudabas uehementer insimulant. Quid me uis facere: ut discipulos accusatores pro te habeam: ut contorta in amicum iacula: meo suscipiam pectore? De libris autem $\omega\pi\tau\alpha\kappa\omega\nu$ debes mihi & gra

tias ager. Tu enim ut dicis noxia quæq; detrucās meliora posuisti. Ego ita ut habebant: expressi. Ex quo & tua apparet fides: & eius quem interpretatus es: hæresis. Scribebatur mihi de urbe a uiris i christo præcipuis: respō de criminanti: ne si tacueris cōsensisse uidearis. Cōsona omnes uoce poscebant: ut Origenis uersutias proderē: ut uenena hæreticorū romanis auribus cauenda monstrarē. Quid hoc ad iniuriā tuā pertinet? Num solus iter preratus es istos libros: & alios huius operis nō habes participes? Nunquid & tu de lxx. interpretibus es: ut post editionē tuā aliis transferre non liceat? Ecce & ego multos ut dicis libellos de græco in latinū transtuli. habes potestātē & tu rursū eos uertendi: ut uolueris: & bona enī & mala suo iputantur auctori. Quod & in te fieret: nisi dixisses te amputasse hæretica: & optima transtulisse. Hic est enī nodus tuus: qui solui non potest: aut si errasti ut homo: priorē dāna sententiā. Sed quid facies de apologetico tuo quē pro Origenis scripsisti operibus? Quod de uolumine Eusebii: in quo cū multa mutaueris: & sub nomine martyris hæretici criminis scripta transtuleris: tamen plura posuisti: quæ ecclesiastica fidei non conueniunt? Tu etiā latinus libros i græcū uertis: nobis dare nostris externa prohibebis. Si in alio opere respondiſſe: in quo me non læseras: uideri poterā in iniuriā tuam transferre quod uerteras: ut te uel i peritū: uel subdolū demonstrarē. Nūc uero nouū q̄rimonia genus: doles tibi in eo esse responsū: in quo a te accusatus sū. Dicebat ad interpretationē tuā Roma subuersa: postulabāt omnes a me huius rei remediū. Non quo ego alicuius momenti esse: sed qui petebant: me esse aliquid arbitrabant. Tu amicus eras: qui illa transtuleras: quid me uis facere? Obedire deo magis oportet: an hominibus? Domini custodire substantiā: an furtū cælare conserui? Aliter te nō placabo: nisi & ego tecū accusanda cōmiserō. Si nullā fecisses mei nominis mentionē: si me non ornasses egregijs laudibus: potuerā aliquod habere suffragiū: & diuersa obtendere: ne rursus interpretata transferre. Tu me amice tu cōpulisti: ut aliquot dies in hoc opere perderē: ut proferrē in mediū quod Charybdis debuit deuorare: & tamen læsus amicitia in te iura seruauit: & quantum in me fuit: sic me defendi: ut te non accularē. Tu nimīū suspiciosus & q̄rulus: qui dicta in hæreticos ad tuā p̄fers contumeliā. Quod si aliter amicus tuus esse non possū: nisi & hæreticorū amicus fuero: leuius tuas inimicitias q̄ illorū amicitias sustinebo. Nouū quoq; me putas finxisse mendaciū: ut epistolā ad te meo nomine cōponerē: q̄ olim scriptā: quo bonus esse uidear & modestus tu nunq̄ oīno susceperis. Hæc res per facile probari potest. Multi Romæ eius exēplaria habent: ante hoc circiter trienniū: qui tibi eā mittere noluerunt: sciētes quæ de meo nomine iactitares: & q̄ idigna proposito christiano ac nefanda confingeres. Ego scripsi nesciens quasi ad amicū. Illi nō reddiderunt ei: quē inimicū nouerant: parentes & meo errori: & tuæ conscientia. Et simul argumentaris: q̄ si talē tibi epistolā scripserā: non debuerā contra te in alio libello multa mala scribere. Hic est totus error tuus: & hæc iusta q̄rimonia: q̄ quæ nos in hæreticos dicimus: tu in te dicta confingis. Et nisi illis pepercerimus: te putas esse uiolatū. An ideo panē tibi non damus: quia hæreticorū cerebro lapidē illidimus? Et ut nostrā epistolā non probes papæ quoq; Anastasii: simili dicis fraude subnixā: de qua tibi ante respondi: quā si suspicaris ipsius non esse: habes ubi apud nos arguas falsitatis. Sin autē eius est: ut huius quoq; anni contra te epistolæ probant: frustra: & falso: falsā arguere niteris: cū ex illius uera epistola nostrā uerā esse doceamus. In excusādo mendaciū tuū: q̄ elegans esse uoluisti: & ne sex milia Origenis libros proferas: pythagoræ a me exigis monumenta: ubi est illa fiducia qua inflatis buccis creberrime perlonabas te: quæ in alijs libris Origenis legeras: emendasse in libris περιερκων & non aliena: sed sua reddidisse suis. De tanta librorū silua unū fruticē ac surculū proferre nō potes. Hi sunt ueri fumihæ nebula: quas dū in me criminaris: in te extinctas: dissipatasq; in me cognoscis: nec tractā ceruicē deiicis: sed maiori i pudentia q̄ i peritia dicis me negare: quæ in prōptu sunt: ut cū montes aureos pollicitus fueris: ne scortēū quidē nūmū de thesauris tuis proferas: iusta contra me odia recognosco: & uera in nos de baccharis infania. Nis enī ego: quod non est: audacter exigerē: tu uidebaris habere: quod non habes. pythagoræ a me libros flagitas. Quis enī tibi dixit illis extare uolumina? Nōne in epistola mea: quā criminaris: hæc uerba sunt? Sed fac me errasse in adolescentia: & philosophū idest gentiliū studiis eruditū in principio fidei ignorasse dogmata christiana. Et hoc putasse in epistolis: quod in pythagoræ & platone & Empedocle legeram. De dogmatibus eorum: non de libris locutus sum: quæ potui in Cicerone Bruto ac Seneca discere: lege pro Vatinio orationem: & alias: ubi sodalicioꝝ mentio fit: reuolue dialogos Tullii. Respice omnē oram Italia: quæ quondam magna græcia dicebatur: & pythagoricorū dogmatum incisa publicis litteris ara cognosces. Cuius enī sunt illa Chryfacia parrheamenta: nonne pythagoræ? In quibus omnia eius breuiter dogmata continentur: & in quæ latissimo opere philosophus commētatus est Iamblichus: imitatus ex parte Moderatum uirum eloquētissimum: & Archippum: ac Lysidem pythagoræ auditores. Quorū archippus: ac Lysides græcia: idest Thebis: scholas habuerunt: qui memoriter tenentes præcepta doctoris: ingenio pro libris utebantur: a quibus illud est ἔφορις τῶν πάντων ταμασὶ καὶ ἐκκοπι τῶν. αὐτῶν τὴν εἶαν μὲν τοῦ σώματος τοῦ ἀπαι δευσιαν δὲ τῆσ φυχῆσ ἀκολασιαν δὲ τῆσ γασ τρος. σ τασιν δὲ τῆσ πολῆδ σ. διλονοίαν δὲ τῆσ οἰκίαν σ. καὶ ολῶ σ πάντῶσ πραγμάτῶσ αμετριαν quod in latinum ita possumus uertere: fuganda sunt omnibus modis & abscedenda langor a corpore: imperitia ab animo: luxuria a uentre: a ciuitate seditio: a domo discordia. Et in commune a cūctis rebus intēperantia. pythagorica & illa præcepta sunt. Amicorū omnia esse cōmunia. Et amicū seipsū esse alterorū: duorūq; temporū q̄ maxime habendam curā: mane: & uesperiorū: quæ acturi sumus: & eorū quæ gesserimus: post deū ueritatē colendā: quæ sola homines deo proximos faciat. Illaq; enigmata quæ diligentissime Aristoteles in suis libris prosequit: staterā ne transilias: idest ne prætergrediare iusticiā. Ignē gladio ne fodias. Iratū uidelicet & tumidū animū uerbis maledicis ne laceffas: coronā minime carpēdā idest leges urbiū conseruandas: cor non cōmedendū: idest mœrorē de animo p̄iciendū. Cū profectus fueris inquit: ne redeas: idest post mortem uitam

Aliter ad illud p̄sentis in p̄sentis
 Inlaria. Vna manu p̄sentis
 Altera fere lapidem.

Inlaria. Vna manu p̄sentis
 Altera fere lapidem.

Scortus nūm?

Italia magna græcia
 Iamblichus.

Ingenio p̄ libris vii.
 Dogma pythagoræ.
 amicus

ad illud
 odium potius ne p̄notet.

Italia cōmest Cor.

In rufini

tem uitam istam ne desideres per uiam publicam ne ambules: id est ne multos sequaris errores. Hirundine in domo non suscipiendam: id est garrulos & uerbosos hoies sub eodem tecto no habendos. Oneratis superponedu onus. Deponentibus non comunicandu: id est ad uirtute icedentibus augmetada precepta: tradetes se ocio relin qundos. Et qa Pythagorica dogmata legisse me dixerat: audi qd apud gracos Pythagoras prius iuenerit. Immor tales esse aias. Et de aliis corpibus trasire i alia. Quod qde & Virgilius i sexto aeneidos uolune se qns loquitur.

Pythagoras Inuentor Immortalis anime

Has omnes ubi mille rotam uoluere per annos:
Lethaum ad flutium deus euocat agmine magno:
Scilicet immemores supera ut conuexa reuisant
Rursus: & incipiant in corpora uelle reuerti.

Se primu fuisse Euphorbu: secundo Callicle: tertio Hermotium: quarto Pyrrhu: ad extremum Pythagoram: & post ceteros tempore circulos ea qua fuerant: rursus fieri: nihilq i mundo uideri nouum. Philosophia medi tationem esse mortis: quotidie de corporis carcere nitente aia educere libertate

de hoc uide hanc sy pua hanc

id est discentias reminiscencias esse: & multa alia: qua Plato i libris suis: & maxime in Phedrone Timaoq; prosequitur. Nam post Academia & innumerabiles discipulos: sentiens multu suae deesse doctrinae uenit ad magnam Graciam. ibiq; ab Archyta Tarentino & Timao locrensi Pythagorae doctrina eruditus elegatiam & leporem Socratis cum huius miscuit disciplinis: qua omnia nomine comutato Origenes i libros suos περὶ ἀρκῶν trasituisse conuincit. In quo igit errauit: si adolescens dixi me ea putasse i apostolis: qua i Pythagora & Platone & Empedocle legeram: Non ut caluniaris: & fingis in Pythagora & Platonis & Empedoclis libris: sed qua i illis fuisse legeram: & alioq; me scripta eos habuisse docuerunt. Et hoc genus elocutionis frequentissimu est: ut si dicam qua in Socrate legi dogmata: putauit uera. Non quo Socrates libros ullos scripserit: sed qua legi apud Platonem & alios Socraticos illu habuisse: & rursus: imitari uolui gesta qua in Alexandro & Scipione legeram. No quo ipsi sua gesta descripserant: sed quod apud alios legerim: qua illos legisse mirabar. Igit si docere no possem: ipsius Pythagorae extare monumenta: nec a filio eius ac filia: aliisq; discipulis probata conuincerem: me non tene res mendacii: quia non libros: sed dogmata legisse me dixi: & te frustra errare me tuu protegere mendacium uoluisse: ut nisi ego unum librum Pythagorae protulero: tu sex milia Origenis libros perdidideris. Veniam ad epilogos: id est maledicta tua: in quibus me ad poenitentiam cohortaris: & nisi conuersus fuero: id est nisi te accusante siluero: mihi minaris interitum. Et hoc scandalum redundaturum in caput meu denuncias: qui te hominem lenissimum: & moxayca mansuetudinis responsione mea ad inscriptionis insaniam prouocauerim. Scire enim te tactas crimina: qua tibi soli amicissimo sum confessus: & hac in medium prolatur: meiq; me coloribus esse pingendum: & debere meminisse q; iacuerim ad pedes tuos: ne gladio oris tui amputares caput meum. Et post multa in quibus furibundus exultas reuocas te: & dicis: optare pacem: cum denunciatione dutaxat: ut deinceps taceam. i. ut non scribam contra haeticos: nec audea respondere accusationi tuae. Si hoc fecero frater ero & collega: & uir eloquentissimus: & amicus ac sodalis: & quod his maius est: omnia qua de Origene trasituli: catholica iudicabis. Sin aut mutiero & me comouero: silico & ipurus ero & haeticus & tua idignus necessitudine. Hac sut praconia mea: sic me hortaris ad pacem: & ne gemitu quide: ac lachrymas dolori liberare esse concedis. Possem & ego tuis te coloribus pingere: & insanire contra insanientem: & dicere quicquid uel scio uel nescio & eade licentia imo furore & amentia uel falsa: uel uera congerere: Ut & me loqui: & te puderet audire: & obicere tibi: qua aut accusantem danarent: aut accusatu: ut ex frontis duritia fide lectori faceat: ut quod ipudenter scriberet: uere rescribere iudicaret: sed procul sit a moribus christianis: ut du alii eor; petunt sanguine suu offerant: & sine gladio uoluntate homicidae sint. Tuae hoc bonitati: tuaq; mansuetudini & simplicitati conuenit: qui de uno peccatoris sterquilinio: & odore rosae & faetore profers cadauer; & contra sententia prophetale amare dicis esse qd quasi dulce laudaueras: nec necesse est ut i ecclesiasticis tractatibus re tribunale uentilemus. Nihilq; super hoc amplius audies: nisi illud est triuio: cu dixeris quod uis: audies & quod non uis. Aut si tibi uile uidetur uulgare prouerbiu & homo sapientissimus magis philosophor; ac poeta; sententiis delectaris legisse illud Homericu

Plato in Magna gratiam uenit

Mos loquendi.

Moxayca mansuetudo

Sterquilinum ubi quae uis affertur ante deum tribunalis

Hoc solu requiro ab eximia sanctitate & censura tua: cuius tanta est puritas: ut ad sudaria & semicita tua daemones rugiant: cuius exemplum in scribendo sequaris. Quis unq catholicor; i disputatione sectar; turpitudine ei: aduersu que disputat: obiecerit: Sic te docuerunt magistri tui: Talibus institutus es disciplinis: Ut cui respondere potueris: caput auferas: Et lingua qua tacere non potest: seces: Nec magnopere gloriaris: si facias: quod scorpiones possunt facere & cantharides. Fecerunt hac & Fulvia i Cicerone: & Herodias in Ioanne: quia ueritate non poterant audire: & lingua ueriloqua discriminati acu confodiebant. Canes latrant pro dominis suis: & tu non uis me latrare pro christo. Scripserunt multi contra Martione: Valentinu: Arriu: & Eunomiu: a quo eis obiecta est turpitudine. Nonne toti in conuincenda haesi incubuerunt: Iste machinae haeticor; id est magistro; tuor; sunt: ut conuicti de perfidia ad maledicta se conferant. Sic Eustachius Antiochenus episcopus filium: dum nescit inuenit. Sic Athanasius alexadrinae urbis pontifex: tertiam Arsenii amputauit manum. Duas enim qui mortuus prius fingebatur: uiuens postea habere monstratus est. Talia & condiscipuli tui & magistri nunc de eiusdem ecclesiae sacerdote confingunt: & auro id est tuis tuorumq; uiribus oppugnant fidei ueritatem. Quid loquar de haeticis: qui licet foris sint: tamen se nominant christianos: Aduersum impiissimos Cellsum atq; Porphyrium quanti scripsere nostrorum? Quis omifsa causa ta superflua criminum obiectione uersatus est? Quae non chartae ecclesiae: sed libelli debent iudicium continere. Aut quid refert: si causa cadas: & crimine superes? Non necesse est: ut cum periculo

Semionela rudo

Scorpiones cantharides Discriminatus acris Discriminulum Canes latrant p domi Eustachius Athanasius

tui capitis accuses uno percussore cōducto: satis potes facere desiderio. Et scandalū timere te simulast: qui dudū fratrem nunc accusatū: semp̄ inimicū es paratus occidere. Et tamen miror quomodo homo prudens: furore preuentus uelis mihi beneficiū tribuere: ut educas de carcere animā meā. Et nō patiaris tecū in tenebris huius sæculi cōmorari: Vis ergo me tacere ne accusē: Depone gladiū: & ego scutū abiiciā. In uno tibi consentire nō potero: ut parca hæreticis: ut me catholicū nō probē. Si ista est causa discordiæ: mori possū: tacere non possū. Debuerā quidē de omni scriptura tuā infamiam respondere: & diuinis uocibus in modū Dauid citharizantis lenire furem pectoris tui. Sed contentus ero unius libri paucis testimoniis: & opponā sapientiā stultitiæ: ut si humana contēnis: saltem diuina nō negligas. Audi igitur quid de te: & de omnibus inuidis: ac maledicis & contumeliosis loquatur sapiens Salomon: insipientes dū iniuriis cupidi sunt: impij facti oderunt sensū. Ne fabriceris in amicū tuū mala. Et ne inimiceris aduersū hominē sine causā. Impij exaltant contumeliā. Circuncide a te os prauū: & iniqua labia longe repelle abste: oculos cōtumeliosos: linguā iniqui: manus effundentes sanguinē iusticor fabricas cogitationes malas: & pedes festinātes ad malefaciendū. Qui nitit̄ mēdacio pascit uētos: & sequit̄ aues uolantes. Dereliquit enim uias uinæ suæ & axes culturæ suæ fecit errare: perambulat aridum ac desertū: & colligit manibus suis sterilitatē. Os procacis appropriat cōtritioni: & qui profert maledicta stultissimus est. Anima benedicta omnis simplex uir: animosus inhonestus est. per delicta labiorū: incidit i laqueum peccator. Itinera stultorum recta i cōspectu suo. Stultus eadem die ostēdit iram suam. Abominatio est domino labia mēdacia. Qui custodit os suum: seruat animā. Et qui temerarius est labijs: terrebit seipsū. Malus cū contumelia agit mala: & insipiens expādit malitiā suam. Quæres apud malos sapiētiā: & nō iuenies. Suis itineribus saturabit̄ temerarius. Sapiens timēdo declinat malū. Stultus cōfidens miscet̄ ei: longanimus uir multus i prudētia est: pusillanimus ualde imprudens est. Qui calūniatur pauperē: lacessit factorē eius: lingua sapientū bona nouit: & os stultorum pronūciat malū. Vir animosus parat rixas: & imundus est apud deum: oīs qui exultat cor suū. Manū manū i ferens iuste: nō erit impunitus. Qui diligit uitā: parcit ori suo: Ante cōtritionē præcedit cōtumelia. Et ante ruinam mala cogitatio. Qui affirmat oculos suos: cogitat peruersa: & prouocat labijs suis omnia mala. Labia stulta dēunt eū in mala. Et os audax mortem iuocat. Malignus uir multa de trimēta patiet̄. Melior est pauper iustus: q̄ mendax diues. Gloria est uiro q̄ auertit se a maledictis: qui autē stultus est: talibus se obligat. Noli amare detrahere: ne eradiceris. Suauis est hōi panis mendacii: postea i plebitur os eius calculo: qui operat̄ thesauros. Lingua mendacis uana sectatur: & ueniet i laqueos mortis. In aure stulti noli quicq̄ dicere: ne forte irrideāt sapiētes sermones tuos. Claua & gladius & sagitta pernicioſa sunt. Sic & uir qui cōtra amicū suum falsum dicit testimonium. Sicut aues auolant & passerēs: ita maledictum uanum non superueniet illi. Noli respōdere imprudēti ad imprudentiam eius: ne similis ei fias. Sed responde stulto ad stultitiā eius: ne sibi sapiēs esse uideatur. Qui insidiatur amicis suis: cum uisus fuerit dicit: quia ludens feci: craticula carbonibus: & ligna igni: & uir maledicus ad tumultum rixæ. Si te rogauerit inimicus tuus parcens uoce magna ne consentias ei: septē nequitia sunt i anima eius. Grauis est lapis & uix portabilis arena: sed ira stulti grauior utroq̄. Crudelis est indignatio & acuta ira & zelus impatiens est. Impius calūniatur pauperes: & qui cōfidit i cordis auaritia stultissimus est. Totā iram suam profert insipiens: sapiens dispensat i partes. Filius malus gladios dentes habet & cultros molas: ut cōsumat in infirmos ex terra: & pauperes ex hominibus. His ergo doctus exemplis nolui mordere mordentem: nec uicē talionis implodere: maluiq̄ insaniam excantare furibundi: & unius libri antidotum uenenato pectori i fodere. Sed uereor ne nihil proficiens: illud Dauidicum cantate compellar: & his me sermonibus consolari. Alienati sūt peccatores a uulua: errauerunt ab utero: locuti sunt falsa: furor illis secundum similitudinem serpētis: sicut aspidis surdæ & obturantis aures suas: quæ nō audiat uocem icantantis sapienter. Deus cōteret dentes eorū: in ore ipsorum molas leonū confriget deus. Ad nihilū deueni etiā tanq̄ aqua decurrens. Intendit arcū suum donec infirmementur. Sicut cæra quæ fluit auferentur: super cecidit ignis: & non uiderunt solē. Et iterum. lætabitur iustus cū uiderit uictam impiorū: manus suas lauabit i sanguine pectoris. Et dicit homo: si utiq̄ est fructus iusto: utiq̄ est deus iudicans eos in terra. In extrema epistola scribis manu tua: opto te pacem diligere: ad quod breuiter respondebo. Si pacē desideras: arma depone. Blandienti possū acquiescere: non timeo cōmīnantem: sit iter una fides: & ilico pax sequetur.

Beati Hieronymi præbyteri contra Vigilantium epistola: in qua de traductione librorum Origenis se purgat: & accusatorem suum imperitiæ perfidiæq̄ condēnat. Epistola. XLII.

Vstum quidem fuerat nequaquā tibi litteris satisfacere: qui tuis auribus nō credidisti: neq̄ enim sēdula potes acquiescere: qui uiuo sermone non accōmodasti fidem: sed quia christus perfectæ nobis humilitatis exemplar i se tribuit: dans osculum proditori: & latronis pœnitentiam in patibulo suscipiens: eadem absenti significo: quæ in præsentī quoq̄ locutus sum: me ita Origenem legisse: uel legere ut Apollinarem uel cæteros tractatores: quos in quibusdam libris non recepit ecclesia: nō quo omnia dicam esse dānanda: quæ i illorum uoluminibus continentur: sed q̄ q̄dam reprehēdēda confitear. Verum quia operis mei est: & studij multos legere: ut ex plurimis diuersos flores carpam: nō tā probaturus omnia: q̄ quæ bona sunt electurus: assumo multos in manu mea: ut a multis multa cognoscam: secundum illud quod scriptum est: omnia legētes: quæ bona sunt retinētes. Vnde satis miror te uoluisse Origenis mihi obicere dogmata: cuius i plarisq̄ errorē usq̄ ad hāc ætatē penitus ignoras. Ego ne hæreticus: & cur me q̄so hæretici nō amāt: tu Orthodoxus: Qui etiam contra scientiam tuam: & linguam alia prædicantem: aut inuitus subscripsisti: & præuicator es: aut uolēs: & hæreticus. Dimisisti ægyptū: & proprias prouincias reliquisti: in quibus sectam tuā libera plarisq̄ frōte defendunt.

Salomonis sententia de Maledictis.

insanis

uincit

met

met

met

met

met

met

met

met

met

met

met

met

defendunt. Et elegisti me ad infectandum: qui omnia contra ecclesiam dogmata reprehendo: & publica uoce cō-
 dēno. Origenes hāreticus: quid ad me qui illū in plarisq; hāreticū non nego? Errauit de resurrectione corpo-
 ris: errauit de animarū statu: de diaboli pōnitentia. Et quod his maius est filiū dei & spiritū sanctū in cōmentari-
 is Esaiā seraphin esse testatus est. Si errasse non dicerē eum: & hāc quotidie non anathematizarem, essem erro-
 ris illius socius. Neq; enī ita debemus bona eius recipere: ut mala quoq; suscipe cogamur. At idē & scripturas in
 multis bene interpretatus est: & prophetarū obscura disseruit: & tā noui q̄ ueteris testamenti reuelauit maxima sa-
 cramenta. Si igitur quae bona sunt: transtuli: & mala uel amputaui: uel correxi: uel tacui arguendus sum: Cur p
 me latini bona eius habent & mala ignorant? Si hoc crimē est: arguat confessor Hilarius: qui psalmos: interpre-
 rationē: & homelias in libro Iob ex libris eius: id est ex grāco in latinū transtulit. Sit i culpa eiusdem cōfessionis
 Vercellensis Eusebius: qui oīum psalmos: cōmentarios hāretici hominis uertit in nostrū eloquiū: licet hāreti-
 ca prātermittens optima quaeq; transtulerit. Taceo de Victorino pictabionensi: & ceteris qui Origenē in ex-
 planatione dūtaxat scripturarū secuti sunt: & expresserunt: ne non tā me defendere q̄ socios criminis uidear q̄ re-
 re. Ad te ipsū ueniā. Cur tractatus eius i Iob descriptos habes? In quibus cōtra diabolu: & de stellis caeloq; dispu-
 tans: q̄dā locutus est: quae ecclesia non recipit: Tibi soli licet τω σοφο τω τω κρηνηνιδι: id est sapientissimo & cal-
 uariae de cunctis: & grācis & latinis tractatoribus ferre sententiā: & q̄li censoria uirgula alios eicere de bibliote-
 ca: alios recipere: & cū tibi placuerit: me uel catholicū uel hāreticū pronūciare? Nobis nō licet puerfa respuere:
 & dānare: quae saepe damnamus? Lege ad Ephesios libros: lege cetera opuscula mea: & maxime i Ecclesiastē cō-
 mentarios: & liquido p̄uidebis me adolescētia nunq̄ alicuius auctoritate deterritū ac quicquid hāreticae prauita-
 ti. Nō parū est scire quod nescias: prudētis hoīs est nosse mēsurā suā: nec zelo diaboli icitatū iperitiā suā cūctū
 orbē testē facere. Scilicet gloriari cupis: ut i patria tua iactites me nō potuisse respōdere eloq̄ntiā tuā & acūmē
 in te Chryssippi formidasse. Christiana uerecūdia teneor: & cellulae meae latebras nolo mordaci sermone refera-
 re. Alioquin p̄ferrē τασαν τηναρικς περιανκαι τροπαιων νεω τερον ωμοφορον. i. omnia praelia tua & tro-
 phaeū paruulorū quoq; humero portatū: & eorū uoce cantatū. Sed hāc aliis aut loquēda: aut ridenda dimitto.
 Ego christianus cū christiano loquēs obsecro te frater: ne plus uelis sapere q̄ sapias: ne uel innocentia uel simplicitate
 tuā uel certe ea quae taceo: & te nō intelligēte ceteri intelligunt: stilo p̄feras: & ineptiarū tuarū cunctis cachinū
 praebeas. Aliud a parua aetate didicisti: aliis assuetus es disciplinis. Nō est eiusdē hoīs & aureos nūmos & scriptu-
 ras p̄bare: degustare uina: & prophetas uel apostolos intelligere. Me laceras: sanctum fratrem Oceanū in culpam
 hāreseos uocas: praesbyterorū tibi Vincentii & Pauliniani & fratris Eusebii iudiciū displicet. Solus es Cato ro-
 mani generis disertissimus: qui testimonio tuo & prudentiā uelis credi. Recordare q̄so illius diei: quādo me de
 resurrectione & ueritate corporis praedicante: ex latere sussultabas: & applaudebas manu: & orthodoxū clama-
 bas: postq̄ nauigare cōepisti: & ad intinū cerebrū tuū sentinae putredo puenit: tūc nos hāreticos recordatus es.
 Quid tibi faciā? Credidi sancti praesbyteri Paulini epistolis: & illius super nomine tuo non putauit errare iudi-
 cium. Et licet statim accepta epistola ασιναρπε τον. id est incōditū sermonē tuū intelligere: tamen rusticitatē &
 simplicitatē magis in te arbitrabar: q̄ uecordiā. Nec reprehendo sanctū uirū. Maluit enī apud me dissimulare
 quod nouerat: q̄ portitorē clientulū suis litteris accusare. Sed me metipsū arguo: qui alterius potius ac quicquid
 meo iudicio: & oculis aliud cernentibus: aliud schedulae credidi: q̄ uidebā. Quam ob rem desine me lacerare:
 & uoluminibus tuis obruere. Parce saltē nūmis tuis: quibus notarios librariosq; cōducens: eisdē & scriptoribus
 uteris & fautoribus: qui te ideo forsitā laudant: ut lucrū in scribendo faciant. Si libet exercere igeniū: trade te grā-
 maticis atq; rhetoribus: discite dialecticā: sectis instruere philosophorū: ut cū omnia didiceris: saltē tunc tacere in-
 cipias. Quāq; stultū faciā: magistro cunctorum magistros q̄rere: & ei modum iponere: qui loqui nescit: &
 tacere non potest. Verū est illud apud grācos prouerbiū ονός προς λυρας. i. asinus ad lyra. Ego reor & nomē
 contrariū tibi κα ταν τριποσιν. id est per contrariam expositionem positū. Nam tota mente dormitas: & pro-
 fundissimo non tā sōno stertis q̄ lethargo. Inter ceteras quippe blasphemias: quas ore sacrilego ptulisti: ausus es
 dicere: montem de quo abscessus est in Daniele lapis: sine manibus esse diabolu: & lapidem christū. Qui quia
 assuplit corpus Adam: qui diabolo ante per uitia cohāserat: natum esse de uirgine: ut a morte hoc est a diabolo
 hominem separaret. O praecidendā linguā: ac per partes & frustra lacerandā: quisq; ne christianus deū patrem
 omnipotentē in p̄sona diaboli interpretatur: & tanto piculo totius orbis aures maculat. Sin interpretationē
 tuam quisq; non dicā catholicorū: sed hāreticorū siue gentiliū unq̄ recepit: piū sit quod locutus es. Sin aut tantū
 nefas nunq̄ audiuit christi ecclesia: & per tuū primū os ipse se montē interpretatus est qui dixerat: ero similis al-
 tissimo: age pōnitentiā: & in sacco uersare & cinere: & tantū scelus iugibus absterge lachrymis. Si tamen tibi di-
 mittatur hāc impietas: Et iuxta errorē Origenis tunc ueniā consequaris: quando consecutus est & diabolus:
 qui nunq̄ plus q̄ per os tuū deprehendit blasphemasse. Meā iniuriā patienter tuli. Impietatē contra deū ferre nō
 potui. Vnde & uisus sū mordacius in extrema epistola scribere: q̄ promiserā. q̄q̄ post priorē pōnitentiā: qua a
 me ueniā deprecatus es itēz cōmississe unde agas pōnitentiā stolidissimū sit. Tribuat tibi Christus: ut audias: &
 taceas: ut intelligas: & sic loquaris.

Nota

ασιναρπε τον

Asinus ad lyram. C

Beati Hieronymi praesbyteri ad Tranquillinū quomodo Origenem legere debeat: qua docet propter illius
 eruditionem: non omnino eius commentarios respuendos: sed ita legendos: ut bona eligantur: uitenturq; con-
 traria.

Epistola. XLIII.

Maiora spiritus uincula esse q̄ corporis: si olim ambigebas nunc probauimus: dum & mihi sanctitas
 tua hāret animo: & ego tibi christi amore cōiungor. Vere enim & simpliciter cādidissimo pectori

tuo loquor. Ipsa schedula & muti apices litterarum inspirant in nos tuæ mentis affectū. Quod dicit Origenis multos errore deceptos: & sanctū filiū meū Oceanū illos: infania repugnare: & doleo simul & gaudeo: dū aut supplārati sunt simplices: aut ab erudito uiro errātibus subuenit: & quia meæ paruitatis quæ sententiā: utriū secundū fratrem Faustinum penitus respuēdus sit: an secundū quosdā legēdus: ex parte ego Origenē propter eruditionē: sic interdū legendū arbitror: quomodo Tertullianū & Nouatū: Arnobiū & Apollinarē: & nōnullos ecclesiasticos scriptores græcos: pariter & latinos: ut bona eorū eligamus: uitemusq; cōtraria: iuxta apostolū dicentē: omnia probate: quæ bona sunt retinete. Caterum qui uel in amorē eius nimium: uel in odium stomachi sui prauitate ducuntur: uidentur mihi illi maledictō prophētico subiacerē. Ve iis qui dicunt bonū malū: & malū bonū: qui faciunt amarum dulce: & dulce amarum. Nec enim propter doctrinam praua suscipienda sunt dogmata: nec propter dogmatum prauitatem: si quos commentarios in scripturas sanctas utiles edidit: penitus respuendi sunt. Quod si contentiosum inter se amatores eius & obtrēctatores finē duxerint: ut nihil mediū appetant: nec seruent modū: sed totum: aut probent: aut improbent: libentius piam rusticitatem: q̄ doctam blasphemiam eligam. Sanctus frater Tatianus diaconus impendio te salutat.

Beati Hieronymi presbyteri ad Marcum presbyterum super postulata fide: ubi de prosecutionibus hæreticorum conqueritur. Epistola. XLIII.

Decreuerā quidē utendū mihi psalmistæ uoce dicētis: cū consisteret aduersū me peccator obmutui: & humiliatus sū: & silui a bonis. Et iterū: ego uero tanq̄ surdus nō audiebā: & tanq̄ mutus non aperiens os suū: & factus sū ut homo non audiens. Sed quia charitas oia superat: & propositū uincit affectus: nō tā iniuriā faciētibus reddo uicē: q̄ tibi respōdeo postulanti. Apud christianos enim: nō q̄ patit̄ (ut ait qdā) sed qui facit cōtumeliā miser est. Et priō qdē: atē q̄ de fide mea: quā optime nosti tecū loquar: aduersus barbariē istius loci: uersu cogor clamare uulgato.

Quod genus hoc hominum: quæ ue hunc tam barbara morem.

Permittit patria: hospitio prohibemur arenæ.

Bella cient: primaq; uetant consistere terra. &c.

Quæ iccirco de gētili poeta sūplimus: ut qui christi pacē nō seruat: pacē saltē discat ab ethnico. Hæreticus uocor homoulian prædicās trinitatē. Sabellianæ impietatis arguor: tres subsistētes ueras itēgras pfectasq; psonas: indefessa uoce p̄nuncians. Si ab Arrianis merito: si ab Orthodoxis: qui huiusmodi arguunt fidē Orthodoxi esse defecerunt. Aut si eis placet: hæreticū me cū occidente hæreticū: cū ægypto hoc est cum Damalo Petroq; condēnent. Quid unum hominē exceptis sociis criminantur: Si riuus tenuiter fluit: non est alui culpa: sed fontis.

Pudet dicere de cauernis cellulaq;: dānamus orbem in sacco & cinere uolutati: de episcopi sententiā ferimus.

Quid facit sub tunica p̄nitentis regius animus? Cathenæ: sordes: & comæ: non sunt diadematis signa: sed fletus: permittant me q̄lo nihil loqui. Cur enim lacerant qui non merentur inuidiam: hæreticus sū: quid ad te? q̄ se iam dictum est. Plane times: ne eloquentissimus homo i Syro sermone: uel græco ecclesias circūcam: populos seducā: scisma conficiam. Nihil alicui præcipui: nihil ociosus accipio. Manu quotidie & proprio sudore qui mus cibū: scientes ab apostolo scriptū esse: qui aut non operat̄: nō manducet. Hæc uenerabilis & sancte pater: cū quali gemitu: cū quali dolore cōscripserim: testis est Iesus. Tacui: nūquid semp tacebo? Dicit dominus: Nō mihi concedit̄ unus angelus heremi. Quotidie exposcor fidē: quasi sine fide renatus sim. Cōfiteor: ut uolunt: non placet. Subscribo: nō credunt: unū tantū placet: ut hinc recedā: iā iam cedo. abruperunt partē a me aiæ meæ charissimos fratres. Ecce discedere cupiunt: imo penitus discedunt: melius esse dicentes: inter feras habitare: q̄ cum talibus christianis. Et ego ipse: nisi me & corporis imbecillitas & hyemis retineret asperitas iam modo fugerem. Verū tamen dū uernum tēpus adueniat: obsecro: ut paucis mihi mensibus heremi concedatur hospitium. Aut si hoc tardū uideat̄: abscedo. Domini est terra & plenitudo eius. Ascendant soli cælū: propter illos tantū christus mortuus sit: habeant: possideant: glorient̄. Mihi aut absit gloriari: nisi in cruce domini nostri Iesu christi: p̄ quē mihi mundus crucifixus est: & ego mundo. De fide aut quā dignatus es scribere sancto Cyrillo dedi cōscriptā fidē. Qui sic non credit: alienus a christo est. Caterū ego fidei meæ testes habeo aures tuas: & beati fratris Cæ / nobis: quem tecum omnes qui hic suum: plurimum salutamus.

Beati Hieronymi ad Pāmachium & Marcellā de studio Theophili episcopi Alexandrini cōtra origenianos congratulādo. In qua epistolā suam de pascate & contra ipsā hæresim traductā se dicit emittere: ut oriētis fidē cathedra Petri confirmet. Epistola. XLV.

Vrsūm orientalibus uos locupletō mercibus: & Alexandrinæ opes primo Romam uere transmitto. Deus ab austro ueniet. Et sanctus de monte Pharā: umbra condensā: unde & sponsa letatur i Canticō canticorum dicens: in umbra eius concupiui & sedi: & fructus eius dulcis in faucibus meis. Vere nunc completur Esaiæ uaticinium prædicantis: in die illa erit altare domini in medio terræ ægypti. Vbi abundauit peccatum: superabundauit & gratia. Qui paruulum christum fouerant: adultum fidei calore defendūt. Ut qui per illos effugerat Hærodēs manus: effugiat hæreticū blasphemantem. Quem Demetrius Alexandria urbe reppulit: toto orbe fugat Theophilus: ad quem Lucas scripsit actus apostolorum: qui ex amore dei nomē inuenit. Vbi nunc est coluber tortuosus: Vbi uenenatissima uiperā.

Prima hominis facies: utero commissā luporum.

Vbi hæresis quæ sibilabat i mūdo: Et me & papā Theophilū sui iactabat erroris: latratūq; ipudentissimos: cū nū ad inducēdos simplices nostrū mentiebat assensū: Oppressa est eius auctoritas & eloq̄ntia & i morē demonico.

nicorū spiritum: de terra loquitur. Nescit enim eum: qui de sursum ueniens ea loquitur: quæ sursum sunt. Atque uti-
nam serpentina generatio aut simpliciter nostra fateatur: aut constanter defendat sua: ut scire ualeamus: qui nobis a-
mandi sunt: qui cauendi. Nunc aut nouum penitentiarum genus: oderunt nos quasi hostes: quorum fidem publice negare
non audent. Rogo quis est iste dolor: qui nec tempore nec ratione curatur? Inter micantes gladios: iacentia corpora: riuos
sanguinis fluentes iunguntur sæpe hostiles dextræ: & belli rabie pax repentina commutat. Soli sunt huius hære-
seos sectatores: qui cum ecclesiasticis non ualent fœderari: quia quod sermone cogunt dicere: mente condempnant. Et si quã-
do aperta blasphemiam publicis auribus fuerit reuelata: & uiderint contra se audientium turbam circumfremere: tunc
simulata simplicitate dicunt audisse se primum quæ magistrum dicere ante nescierint. Cumque eorum scripta teneantur:
uoce negant: quod in litteris consentit: quid necesse est obsidere Propoetide: mutare loca: diuersas lustrare regiones
& clarissimum pontificem Christi eiusque discipulos rabido ore discerpere? Si uera loquimini pristinum erroris ardo-
rem ardore fidei commutate: quid maledicorum panos hincinde consuitis? & eorum carpitis uitam: quorum fidei resistere
non ualeatis? Num ideo non estis uos hæretici: si nos quidam assertionem nostram crediderint peccatores? Et os impieta-
te feridum non habebitis: si cicatricem potueritis in nostra aure monstrare? Quid iuuat uestram perfidiam: uel prodest peli-
lis æthiopica: & pardus uarietas: si in nostro corpore neuus apparuerit? En papa Theophilus tota Origenem arguit
libertate hæreticum esse. Nec dicta defendunt: sed fingunt ab hæreticis immutata: multorumque dicunt libros simili-
ter deprauatos: ut illud non sua fide: sed aliorum tueantur erroribus: uerum hæc aduersum hæreticos dicta sunt: qui iniusto
contra nos odio saeuientes: mente fatentur archanum: & uenena pectoris irremediabili dolore testantur. Vos chri-
stiani senatus lumina accipite: & graecam & latinam etiam hoc anno epistolam: ne rursus hæretici metuantur: a
nobis pleraque uel addita: uel mutata: in qua laborasse me fateor: ut uerborum elegantiam pari interpretationis ue-
nustate seruarem. Et intra definitas lineas currens: nec in quoque excedens loco: eloquentiam eius fluentia non per-
derem: easque res eodem sermone transferrem. Quod utique nec ne consecutus sum: uero iudicio derelinquo: quam
sciatis in quatuor partes esse diuisam. In primo credentes hortatur ad dominicum pascha celebrandum. In se-
cundo & tertio loco Apollinarem & origenem iugulat. In quarto. i. extremo: hæreticos ad penitentiam cohortatur.
Siquid autem hic minus aduersus Origenem dictum est: & in præteriti anni epistola continetur: & hæc quam mo-
uertimus breuitati studens: dicere plura non debuit. Porro contra Apollinarem succincta fide & pura profes-
sio non caret subtilitate dialectica: quæ aduersarium suum extorto de manibus eius pugione confodit. Orate igitur
dominum: ut quod in graeco placet: in latino non displiceat & quod totus oriens miratur & prædicat: lato sinu Roma
suscipiat: prædicationem quoque cathedrae Marci euangelistæ cathedra Petri apostoli sua prædicatione confirmet:
Quamque celebri sermone uulgatum sit: beatum quoque papam Anastasium eodem seruore: quia eodem spiritu est: latitates in foueis
suis hæreticos plecutum: eiusque litteras doceant damnatum in occidentem: quod in oriente damnatum est. Cui multos imprecamur an-
nos: ut hæreseos rediuiuia plataria pillius studium longo tempore arefacta moriantur?

Beati Hieronymi presbyteri ad pamachium de obrectatoribus suis: quod librum suum aduersum Iouinianum carpebat: quasi
nimis fuisset in laude uirginum & interpretatione nuptiarum: contra quos dicit se apologeticum mittere qui statim in
fra subicitur.

Epistola. XLV.

Chrisiani interdum pudoris est: etiam apud amicos tacere: & humilitatem suam magis silentio con-
solari: quam retractando ueteres amicitias ambitionis crimen incurrere. Quoad tacuisti: tacui: nec un-
quam expostulare super hac re uolui: ne non amicum querere: sed portionem uideret expetere. Nunc
autem prouocatus officio litterarum: primas partes semper habere tentabo: & non tam rescribere quam scri-
bere. Ut & uerecunde hucusque tacuisse: & uerecundius loqui cepisse cognoscat. De opusculis meis contra Ioui-
nium: quod & prudenter & amanter feceris: exemplaria subtrahendo optime noui. Sed nihil profuit ista diligẽ-
tia: cum aliquanti ex urbe uenientes mihi eadem lectitarent: quæ sero me excepisse referebant. In hac quoque prou-
incia iam libri fuerant diuulgati: & ut ipse legisti: nescit uox missa reuerti. Non sunt tantæ felicitatis: quantæ
plurimisque huius temporis tractatores: ut nugas meas quando uoluerim emendare possim. Statim ut aliquid scripsero:
aut amatores mei: aut inuidi diuerso quidem studio: sed pari certamine in uulgus nostra disseminant: & uel in lau-
de: uel in uitupatione nimii sunt: non meritum stili: sed suum stomachum sequentes. Itaque quod solum facere potui. apolo-
geticum ipsius operis tibi misi: quem seruos epouohera & te postea edidi. Quæ cum legeris: aut ipse pro nobis ceteris sa-
tisfacias: aut si tu quoque narrem contraxeris: illam apostoli τὸ ἐπίκοπτον. i. amputationem: in qua de uirginitate & nupti-
is disputat: aliter differere compelleris: nec hoc dico quod te ad scribendum prouocem: cuius in sacris litteris stadium
mihi præfero: Sed ut alios qui nos lacerant hoc facere compellas: norunt litteras: uident sibi sciolis: possunt me non
reprehendere: sed docere. Si aliquid scripserint magis ex operis eorum: comparatione: mea interpretatio negliget.
Lege quæso te: & diligenter apostoli uerba considera: & tunc uidebis me propter caluniam declinanda multo plus
quam ille uoluit in maritos fuisse clementem. Origenes Dionysius Pierius Eusebius Cæsariensis Didymus Apollina-
ris lausissime hanc epistolam interpretati sunt: quorum Pierius cum sensum apostoli uentilaret atque differeret: & pro-
posuisset illud exponere. Volo autem omnes esse sicut me ipsum: adiecit tantaletum paulo tanti crisatan nam cetisei:
quod hic quæso peccatum meum est: quod duritia. Vniuersa quæ scripsi: huic sententiæ comparata leuissima sunt.
Reuolue omnium: quos supra memorauimus commentarios: & ecclesiarum bibliothecis fruire & magis concito gra-
du ad optata cœptaque peruenies. Audio totius in te urbis studia concitata. Audio pontificis & populi uolunta-
tem pari mente congruere. Minus est tenere sacerdotium: quam mereri libros. xvi. prophetarum: quos in latinum de
hebræo sermone uertis: si legeris: & delectari te hoc opere comperero: prouocabis nos etiam cætera clausa arma-
rio non tenere. Transtuli nuper Iob in linguam nostram. Cuius exemplaria sancta Marcella consobrina tua po-

Dolor et tempus et tunc curat.

Horatius

Horatius

Suola

Armarium

teris mutuari: lege eundē græcū & latinū: & ueterē editionē nra trāslationi cōpara: & liquido pūdebis q̄tū distet inter ueritatē & mēdaciū. Misera quædā Τὸν ὑπὸ μνηστῶν in pphetas. xii. factō p̄ri & Domnioni Samuele quoq; & Malachin. i. quatuor regū libros. Quæ si legere uolueris: p̄babis quāta difficultatis sit diuinā scripturā & maxime pphetas itelligere: & interpretū uitio quæ apud suos p̄nssimo cursu orationis labunt: apud nos scatere uitiiis. Porro eloquentiā quā pro Christo in Cicerone contemnis: in paruulis ne requiras. Ecclesiastica interpretatio etiā si habet eloqui uenustatē: dissimulare eā debet: & fugere: ut nō ociosis philosophorū scho-
lis: paucisq; discipulis: sed uniuerso loquat̄ hoīum generi.

Liber apologeticus beati Hieronymi ad Pāmachiū in defensionē libroꝝ cōtra Iouinianū: in quo docet se non damnasse nuptias: sed illis uirginitatē p̄tulisse: & apostoli capitulum benignius etiā pro nuptiis a se q̄ cæteris interpretatum.

.XLVII.

Quod ad te hucusq; nō scripsi: causa fuit silentiū tuū. Verebar. n. ne si tacenti scriberē: molestū me magis q̄ officiosū putares. Nūc aut̄ prouocatus dulcissimis lris tuis & huiuscemodi litteris: quæ me ad philosophiā nri dogmatis prouocarēt: & cōdiscipulū quōdā & sodalē & amicū obuiis ut aiunt manibus excipio: defensorēq; meorū opusculorū parorita tamē: si atē te placatū iudicē habuero: imo si oratorē meū sup oibus: quæ in me arguunt̄ instruxero: Hoc. n. & Tullius tuus: & ante illū in breui & solo uolumine scripsit Antonius primā causā esse uictoriæ: & diligenter causā: pro q̄ dicturus es: discere. Reprehendunt me quidā q; in libris: quos aduersū Iouinianū scripsi: nimius fuerim: uel in laude uirginū: uel in suggillatiōe nuptiarū: & aiunt cōdēnationē quōdāmō esse m̄rimoniū: in tantū pudicitā p̄dicare: ut nulla posse uideat̄ inter uxorē & uirginē cōparatio derelinqui. Ego si bene p̄blematis memini: inter Iouinianū & nos ista cōtētio est: q̄ ille exaquet uirginitati nuptias: nos subiiciamus. Ille par: uel nihil: nos multū intereē dicamus. Deniq; iccirco te post dominū faciēte: dānatus est: q; ausus sit p̄petuā uirginitati m̄rimoniū comparare. Aut si id ipsum uirgo putat̄ & nupra: cur piaculū uocis huius romæ Victorinus audire non potuit: Virgo a uiro nō uir a uirgine generat̄. Mediū esse nihil p̄t: aut mea snia sequenda est: aut iouinianū. Si reprehendor: q; nuptias uirginitati subiicio: laudet̄ ipse: qui cōparat. Si aut̄ dānatus est qui æquales putabat: dānatio eius mei operis testimoniū sit. Si sæculi hoīes indignant̄ in minori gradu se esse: q̄ uirgines. miror clericos & monachos & continentes id nō laudare: qd̄ faciunt. Castrant se ab uxoribus suis: ut imitent̄ uirginum castitatē. Et idipsū uolunt esse maritas qd̄ uirgines: aut iungant̄ itaq; uxoribus suis: quibus renūciauerant: aut si se abstinerint: etiā tacentes cōtēbunt̄ melius esse: qd̄ nuptiarū operi p̄tulerunt. An ego rudis in scripturis: & nunc primū sacra uolumina legens: li-
neam & ut ita dicā tenue dicendi filū inter uirginitatē & nuptias seruare nō potui? Videlicet nesciebā dictū: nō li esse iustus multū: & dū unū latus protego: in altero uulneratus sum. Atq; ut manifestius loquar: dū contra Iouinianū p̄sso gradu pugno: a Manichæo terga mea confossa sunt. Nōne quæso statim in principio opis mei ista p̄fatus sū: Neq; n. nos Martionis & Manichæi dogma sectantes: nuptiis detrahimus. Nec Tacæni principis Encratitæ: errore decepti: oēm coitū spurcū putamus: qui nō solum nuptias: sed & cibos quoq; quos deus creauit ad utendū: dānant: & reprobant. Scimus in domo magna: non solū uasa aurea & argentea esse: sed & lignea & fictilia: & sup fundamentū Christi: qd̄ Paulus architectus posuit: alius sup edificauit auz: argentū: lapides p̄ciosos: alius econtrario scēnū: lignea: stipulā. Non ignoramus honorabiles nuptias & cubile imaculatū Legimus primā dei sniam: Crescite & multiplicamini: & replete terram. sed ita nuptias recepimus: ut uirginitatem: quæ de nuptiis nascit̄: p̄feramus. Nunquid argentū non erit argentū: si auz: p̄ciosius est? Aut arboris & segetis contumelia est: si radici & foliis culmo & aristis poma p̄ferant̄ & fructus? Ut poma ex arbore: frumētum ex stipula: ita uirginitas ex nuptiis. Centesimus & sexagesimus & tricesimus fructus q̄q; de una terra: & de una semente nascat̄: tamen multum differt in numero. Triginta referunt̄ ad nuptias: quia & ipsa digitorū coniunctio quasi molli osculo se complexans & scederans: maritum pingit & coniugem. Sexagita uero ad uiduas eo q; in angustia & tribulatione sint posita: unde & superiori digito deprimunt̄: quantoq; maior est difficultas: ex parte quōdam uoluptatis illecebris abstinerere: tanto maius & p̄mium. Porro numerus centesimus: quæso diligenter lector attēde: de sinistra transfert̄ ad dextram: & iisdem quidem digitis: sed nō eadem manu: quibus laxa nuptiæ significant̄: & uiduæ circulum faciens exprimit uirginitatis coronam. Oro te: qui hæc loquit̄ dānat nuptias: Auz: uirginitatem: argentum diximus matrimonium. Centesimum & sexagesimum & tricesimū fructum de una terra exposuimus: & de una semente generari: licet multum differat in numero. Et quis unq; tā iniquus lector erit: ut non ex meis dictis: sed ex suo me sensu iudicet? Et certe multo clāmentiores erga coniungia fuimus omnibus pene latinis & græcis tractatoribus: qui centesimum numerum ad martyres referunt: sexagesimum ad uirgines: tricesimum ad uiduas: atq; ita fit iuxta illos: sententiam ut de bona terra: & de patrifamilias semine excludant̄ mariti. Vere ne in principio cautus: in reliquis forsitan improuidus fuerim? nonne post partitionem opusculi: cum ad quæstiones uenirem statim intuli: Vos quæso utriusq; sexus uirgines & continentes: mariti quoq; & bigami: ut conatus meos orationibus adiuuetis: cūctoz; in comune Iouinianus hic hostis est: quorū ego orationibus indigeo: & quos adiutores mei operis p̄cor: eos possum Manichæi errore damnare? Curramus ad reliqua: Neq; enim epistolæ breuitas patitur diutius in singulis immorari: Interpretantes illud apostoli testimonium: uxor proprii corporis sui non habet potestatem: sed uir. Similiter & uir corporis sui non habet potestatem: sed uxor: hoc subiunximus. Omnis hæc quæstio de his est: qui in matrimonio sunt: an eis liceat uxores dimittere: quod & dominus in euangelio prohibuit. Vnde & apostolus Bonum est ait homini uxorem uel mulierem non tangere: quasi in tactu eius periculum sit: quasi qui eam tetigerit non euadat. Vnde & Ioseph

Tullius

Jatimus Encratitæ
p̄m̄ps: conūg; p̄coris

Centesimus. Sexagesimus
et tricesimus fructus

ex parte

Ioseph quia illū tāgere uolebat aegyptia: fugiens de manibus eius: palliū abiecit. Sed quia qui semel duxit uxore: nisi ex cōsensu se nō ualet abstinere: nec dare repudiū nō peccāti: reddat cōiugi debitū: quia spē se alligauit ut reddere cogere. Qui domini dicit esse praeceptū: ne dimittant uxores & absq; cōsensu: qd' deus cōiūxit hō nō separet: hic pōt dici nuptias condēnare. Rursū in sequētibus: sed unusq; ait habet pprū donū ex deo. Alius quidē sic: alius autē sic: quā sniam nos exponētes hāc intulimus. Quid inq; uelim pspiciū est. Sed quoniā in ecclesia diuersa sūt dona: cōcedo & nuptias: ne uidear dānare naturā. Simulq; cōsidera: q; aliud donū uirginitatis sic: aliud nuptiarū. Si. n. eadē esset merces nuptiarū & uirginū: nequaq; dixisset post praeceptū cōtinentiā: sed unusq; pprū habet donū ex deo: alius quidē sic: alius autē sic. Vbi ppritas singulorū est: ibi altriuscū diuersitas. Cōcedo & nuptias esse donū dei: sed inter donū & donū magna diuersitas est. Deniq; & apostolus de quodā post incestū pccnitiā: cōtrario inq; donate ei & cōsolamini: & sicui qd' donastis: & ego. Ac ne putaremus donū hoīs cōtēnendū addidit. Nā & ego qd' donauī: siqd' donauī ppter uos corā christo: diuersa sūt dona christi. Vnde Ioseph i typo eius uariā hēbat tunicā. Et in psalmo. xliiii. legimus. Astitit regina a dextris tuis i uestitu deaurato circūdata uarietate. Et Petrus apostolus. Sicut cohæredes ait multiplices gratiæ dei: qd' significantius gratiæ dicit τικόνλης. i. uariæ. Rogo quæ est ista cōtentio: claudere oculos: nec aprissimū lumen aspicerē. In ecclesia diximus esse dona diuersa: & aliud donū uirginitatis: & aliud nuptiarū. Et post paululū. Cōcedo & nuptias esse donū dei. Sed inter donū & donū magna diuersitas est: & qd' dei donū uoce apūssima pñciamus dānare dicimur. Porro si Ioseph in typo domini accipit: tunica eius uariā atq; distincta in uirginibus uideis cōtinentibus ac maritis est: & pōt uideri quasi alienus: qui de tunica christi est: cū & ipsa reginā: hoc est ecclesiā saluatoris in uestitu deaurato: eadē uarietate circūdatā dixerimus. Sed & in cōsequētibus de cōiugio disputātes: eundē sensū secuti sumus: hic locus ad præsenti cōtrouersiā nō pertinet. Docet. n. iuxta sniam domini: uxore excepta causa fornicationis nō repudiādā: & repudiatā uiuo marito: alteri nō nubere: aut certe uiro suo debere reconciliari. Et in alio loco. Mulier inquit alligata est quanto tpe uir eius uiuit. Quod si dormierit uir eius: liberata est a lege uiri: cui uult nubat tantū in domino. i. christiano. Qui secūdas nuptias: tertiāq; cōcedit in domino. Prius cū ethnico prohibet. Aperiant quæso aures obrectatores mei: & uideant me secūdas & tertiās nuptias concessisse in domino: qui secūdas & tertiās non donauī: primū potui dānare mīmoniu. In eo quoq; loco: ubi interpretamur capitulum apostoli. Circūcisus aliquis uocatus est: non adducat praeputium. In praeputio uocatus est: non circūdat: licet quidē prudentissimi interpretes scripturā: hoc de circūcisione: & seruitute dictū esse contendant. Nonne apertissime fœdera seruauimus nuptiarū. Diximus. n. Si in praeputio quis uocatus est non circūdat. Hēbas inquit uxore: cū credidisti. Noli fidē Christi causā putare dissidii: quia in pace nos uocauit deus. Circūcisio nihil est: & praeputiū nihil est: sed obseruatio mādatorū dei. Nihil. n. prodest absq; opibus cælibatus & nuptiarū: cū etiā fides quæ proprie Christianorū est: si opera non hūerit: mortua esse dicatur. Et hac lege uirgines quoq; uestæ & lunonis uniuiræ: in sanctas queant ordine numerari. Et post paululū: Seruus uocatus es: nō sit tibi curæ: sed & si potes fieri liber: magis utere: etiā si hēs inq; uxore: & illi alligatus es & soluis debitum: & nō hēs tui corporis ptatē: atq; ut manifestius loquar: seruus uxoris es: noli ppter hoc hēre tristitiā: nec de amissā uirginitate suspires. Sed etiā si potes causas aliquas inuenire dissidii: ut libertate pudicitia perfruaris: noli salutē tuam cū alterius interitu quærere. Habeto paulisper uxorem: nec præcurras morantem: expecta dū sequitur. Si egeris patiēter: coniunx mutabit in sororem: In eo quoq; loco ubi tractauimus cur dixisset Paulus: De uirginibus autē domini praeceptū non habeo. Consiliū autē do: tanq; misericordiam consecutus a domino: ut sim fidelis: ita uirginitatē prætulimus: ut nuptiarū ordinē seruaremus. Si uirginitatem dominus iperasset: uidebatur nuptias condēnare: & hoīum auferre feminariū: unde & ipsa uirginitas nascit. Si præcidisset radicē: quō fruges quæreret. Nisi ante fundamenta iecisset: qua rōne ædificium extrueret: & opertus: cuncta desuper culmen imponeret. Si radicem nuptiarū: si uirginitatem diximus fructus: si fundamentū matrimoniū: & ædificiū uel culmen perpetuā castitatem: quis uel tam inuidus: uel tam cæcus obrectator mei erit: ut in eadem domo ædificiū uel culmen uideat: & fundamentū qd' ædificiū & culmen portat: ignoret. Porro & in alio loco proponentes apostoli testimonium: in quo ait alligatus es uxori: noli quærere solutionem. Solutus es ab uxore: noli quærere uxorem. Illico hęc subiecimus. Habet unusquisq; nrm terminos suos: redde mihi meum: & tu tene tuum. Si alligatus es uxori tuæ: ne illi des repudiū. Si solutus sum ab uxore: non quæram uxorem. Ut ego nō soluo coniugia: si semel ligata sunt: ita tu non liges qd' solutū est. Sed & in alio testimonio quid de uirginitate & nuptiis senserimus: manifestissime declarat. Non imponit nobis apostolus laqueum: nec cogit esse qd' nolumus: sed suadet qd' honestum est & decoꝝ: & intente facit seruire domino: & semper esse sollicitum: & expectare paratā domini uoluntatem: ut cū quid imperauerit: quasi strenuus & armatus miles statim impleat quod praeceptum est: & hoc faciat sine ulla distentione: quæ data est secundum ecclesiasten hoibus huius mundi: ut distendantur in ea. In fine quoq; comparationis nuptiarū & uirginum: disputationem nrām hoc sermone conclusimus. Vbi bonum & melius est: ibi boni & melioris non unum est præmium: & ubi non unum est præmium: ibi utiq; dona diuersa. Tantum est igitur inter nuptias & uirginitatem: quantum inter nō peccare & benefacere. imo ut leuius dicam: quantum inter bonum & melius. Porro in consequentibus cum dicimus. Finita disputatione coniugiorū & uirginitatis: ut inter utrūq; tanto moderamine praeceptorū: nec ad sinistram nec ad dextram diuerteret: sed uia regia graderetur: & illud impleret: ne sis multum iustus. Rursus monogamiam digamia comparat. Et quō nuptias subdiderat uirginitati: ita digamiam nuptiis subiicit. Nonne perspicue ostēdimus: quæ sit in scripturis sanctis sinistra: quæ dextra: & qd' significet ne sis multū iustus. Quod uidelicet sinistra sit: si iudæorū &

Fides sine opib; mortua

gentiliū seque mur libidine: & semp æstuemus ad coitū. Dextra: si Manichæorū seque mur errorē: & simulata pudicitia ipudicitia retibus implicemur. Via autē regia sit: ita appetere uirginitatē: ne nuptiæ cōdēnent. Præterea quæ tam iniquus meorū opusculorū iudex erit: ut prima m̄rimonia dānare me dicat: cū etiam de secundis dixisse me legerit. Cōcedit apostolus secūdas nuptias: sed uolētibus. Sed his quæ se cōtinere nō possunt: ne luxuriatē in Christo nubere uelint: habētes dānationē: quæ primā fidē irritā fecerint. & hoc cōcedit: quia multæ abierūt retrorsum post sathanā. Cæteræ beatiore erūt: si sic p̄māserint. Cōtinuoque subiūgit apostolicā auctoritatē: secūdū cōsiliū meū. Porro ne auctoritas apostoli quæ si hois leuior: addidit uideret. Puto autē quæ & ego sp̄m dei habēā. Vbi ad cōtinuitatē puocat: tibi nō hominis: sed spiritus dei cōsilio usus est. Vbi autē nubendi cōcedit ueniā: spiritū dei nō nominat: sed prudētiā liberat cōsiliū: ita singulis relaxās: ut unusquisque ferre potest. Propositis ergo testimoniis: in quibus apostolus secūdas cōcedit nuptias: statim subiicimus quō uirgibus: ob fornicatiōis piculū cōcedit nuptias: & excusabile facit quod per se nō appetit: ita p̄ eadē fornicatiōe cōcedit uiduis secūda m̄rimonia. Melius est. n. licet alteræ & tertiu unū uirg: nosse quæ plurimos. i. tolerabilius est uni homini p̄stitutā esse quæ multis. facessat calūnia. De secūdo hic & de tertio & quarto: si libet m̄rimonio disputauimus: nō de primo. Sed ne quis in eo quæ diximus tolerabilius ē uni homini p̄stitutā eē quæ multis ad primū m̄rimoniū referat. cum omnis nobis quæstio de digamia & trigamia fuerit. Denique digamiæ & trigamiæ disputationē hoc calce signauimus. Oīa licet: sed nō omnia expediūt. Nō dāno digamos: imo nec trigamos: & si dici pōt octogamos. Plus aliqd inferā: etiā scortatorē recipio p̄nitentē. Quicquid æquāliter licet: æquāli lance pensādū est: Erubescat calūniator meus dicēs me priā dānare matrimonia: quādo legit nō dāno digamos & trigamos: & si dici pōt octogamos. Aliud est nō dānare: aliud prædicare. Aliud est ueniā cōcedere: aliud laudare uirtutē. Si autē durus in eo uideor: quia dixi quicquid æquāliter licet: æquāli lance pensādū est: puto nō me crudelē iudicabit & rigidū quia alia loca uirginitati & nuptiis: alia trigamis & octogamis: & p̄nitētibus legerit præparata. Christū in carne uirginē: in sp̄u monogamū: quæ unā habet ecclesiā: nō in reliquis sermo testatus est & crediti sumus nuptias cōdēnate: Dānare dicor nuptias: cuius hic sermo est. Nullique dubiū est sacerdotes de Aaron & Eleazar: & Fines generatos: qui cū & ipsi uxores hūerint: recte nobis opponerent: si errore Encratitarū cōtēderemus m̄rimonia reprobāda: Tatianū Encratitarū principē qui abiicit m̄rimonia: reprehēdimus: & ipsi nuptias cōdēnamus. Rursūque ubi uirgines & uiduas cōparat: quod de nuptiis senserim: & quō tres gradus uirginitatis: uiduitatisque uel continētia & cōiugii fecerim declarāt ipsa quæ scripta sunt. Nō nego beatas esse uiduas: quæ ita post baptismū manserint: nec illarū detrahō merito: quæ cū uiris in castitate p̄durant. Sed sicut hæ maioris præmii apud deū sunt quæ nuptiæ coniugali officio seruiētes: ita & ipsæ æquo patiantur aīo uirginitatē sibi præferri. Ad Gallatas quoque testimoniū apostoli proponētes. Ex opibus legis nō iustificabit̄ oīs caro: huiusmodi sensum intulimus: opa legis & nuptiæ sunt. Vnde & maledicunt̄ in ea: quæ nō habēt filios: quæ si concedunt̄ etiā in euangelio: aliud est indulgentiā infirmitati tribuere: aliud est uirtutibus præmia polliceri. Ecce perspicue nuptias dicimus cōcedi in euangelio: sed tamen easdē in suo officio p̄manentes: præmia castitatis cape nō posse. Quod si indigne accipiūt: mariti nō mihi irascant̄: sed scripturis sanctis: imo episcopis & presbyteris & diaconibus: & uniuerso choro sacerdotali leuitico: qui se nouerunt hostias offerre non posse: si opi seruant coniugali. Sed eo loco ubi de Apocalypsi testimoniū posuimus: nōne manifestū est: quid de uirginibus & uiduis & coniugibus senserimus: Hi sunt qui cantāt canticū nouū: quod nemo pōt cātare: nisi qui uirgo est hi sunt primitiæ dei & agni & sine macula. Si uirgines primitiæ dei sunt: ergo uiduæ & in m̄rimonio cōtinētes erunt post primitias: hoc ē in secūdo & tertio gradu. In secūdo & tertio gradu uiduas ponimus & maritatas: & hæretico furore dicimur dānare nuptias: Multa sunt quæ per oēm librum cauto moderamine de uirginitate: de uiduis: de nuptiis diximus. Sed breuitatis studio unū adhuc ponā testimoniū: cui nō reor contradicētus: nisi eū qui aut se inimicum probare uoluerit: aut uerē: nā cū proposuissem quod domus isset ad nuptias in chana galilæa: post quædā etiā hæc addidi. Qui enim semel iuit ad nuptias: semel docuit esse nubendū: & tunc uirginitati posset officere: si nuptias post uirginitatē & uiduitatis castimoniā: non in gradu tertio poneremus. Nunc autē cum hæreticorū sit dānare coniugia: & dei spernere cōditionē: quicquid de laude dixerint nuptiarū libenter audimus. Ecclesia enim nō dānat m̄rimonia: sed subiicit: nec abiicit: sed dispensat: sciens sicut supra diximus in domo magna: non solū esse uasa aurea & argentea: sed & lignea & fictilia & alia esse in honorem: alia in contumeliam. Et quicquid se mundauerit: eum futurū esse uas honorabile: & necessariū in omne opus bonum præparatū. Quicquid inquam de laude dixerint nuptiarū: libenter audimus. Laudari nuptias libenter audimus & nuptias condēnamus: Ecclesia matrimonia non damnat: sed subiicit. Velitis nolitis: maritus subiicitur uirginitati & uiduitati ecclesia nuptias: Sed nuptias in suo opere permanentes subiicit: non damnat: nec abiicit: sed dispensat. In potestate uestra est: si uelitis secundum pudicitia gradum scandere. Quid indignamini: si in tertio stantes nolitis ad superiora properare? Igitur cum toties & tam crebro lectorem admonuerim: & per singula pene tractatum milia cautus uiator incessem: me ita recipere nuptias: ut eis continentes uiduas uirginesque præferret: debuerat prudens & benignus lector etiam ea quæ uidentur dura: æstimare de cæteris: & non in uno atque eodē libro criminari me diuersas sententias protulisse. Quis enim tam hebes & sic in scribēdo rudis est: ut idem laudet & damnet: ædificata destruat: & destructa ædificet: & cum aduersarium uicerit: suo nouissime mucrone feriatur? Si rusticani homines & uel rhetoricæ uel dialecticæ artis ignari detraherent mihi: tribuerem ueniā in peritiæ: nec accusationem reprehenderem: ubi nō uolūtatem in culpa cernerem: sed ignorātiā. Nunc uero cū disertis homines: & liberalibus studiis eruditi: magis uelint lædere quæ intelligere: breuiter a me responsū habent: ant corrigere eos debere peccata: non reprehendere. Patet cāpus: stat econtra acies: aduersarii dogma manifestū est: &

(Irrisus monogam)

est: & ut uirgilianū aliqd inferā: Illū aspice cōtra. Qui uocat. Respōdeāt aduersario. Aliter teneāt modū i dispu
tādo: aliter uirgā in docēdo: & me in libris suis: qd uel prātermiseri uel addiderim doceāt. Reprehēsores nō au
dio sequor magistros. Delicata doctrina est: pugnātī ictus dictare de muro. Et cum ipse unguētis delibutus sis
cruentū militē accusare formidinis. Nec hoc dicēs statim iactātia reus sū: q; cæteris dormiētibus: solus certaue
rim. Sed hoc dico: cautius eos posse pugnare: qui me uiderint uulneratū. Nolo tale certamē adeas: in quo tātū
te ptegas: & torpēte dextra sinistra clypeū circūferas: aut feriendū tibi est aut cadēdū. Nō possū te æstimare ui
ctorē: nisi aduersariū uidero trucidatū. Legimus o eruditissimi uiri: in scholis pariter & Aristotelē illa de Gor
giæ fontibus manātia: simul didicimus plura esse uidelicet genera dictādi. Et iter cætera aliud eē gymnasticos
scribere: aliud dogmaticos. In priori uagā esse disputationē: & aduersario respōdentē: nūc hęc nūc illa ppone
re. Argumētari ut libet: aliud loq; aliud agere: panē ut dī ostēdere: lapidē tenere. In sequēti autē aperta frōs: & ut
ita dicā igenuitas necessaria est. Aliud est quarere: aliud definire: in altero pugnādū: i altero docēdū est. Tu me
stātē in pœlio: & de uita piclitātē studiosus magister doceas. Noli ex obliquo & unde nō putaris: uulnus i ferre
directo pcutē gladio. Turpe tibi est hostē dolis ferire nō uiribus: q̄si nō & hęc ars sūma pugnātū sit: alibi mina
ri: alibi pcutere. Legite obsecro uos Demosthenē: legite Tulliū: ac ne forsitan rhetores uobis displiceāt: quorū ar
tis est uerisimilia magis q̄ uera dicere. legite Platonē: Theophrastū: Xenophontē: Aristotelē: & reliquos qui de
Socratis fōte manātes: diuersis cucurrere flumibus: qd in illis aptū qd simplex ē: Quæ uerba nō sensuū? Qui
sensus nō uictoriæ? Origenes: Methodius: Eusebius: Apollinaris: multis uersuum milibus scribūt aduersus Cel
sum & Porphyriū. Cōsiderate qbus argumētis & q̄ lubricis pblematibus: diaboli spū cōtexta subuertāt. Et q̄ i
terdū cogunt loqui: qd nō sentiūt: sed qd necesse est: dicūt aduersus eos qui dicunt esse gētiles. Taceo de latinis
scriptoribus: Tertulliano: Cypriano: Minutio: Victorino: Lactātio: Hilario: ne nō me tam defendisse: q̄ alios ui
dear accusasse: Paulū apostolū pferā: quē quotiēscūq; lego: uideor mihi nō uerba audire: sed tonitrua. Legite e
pistolas eius & maxime ad Romanos: ad Gallatas: ad Ephesios: in quibus totus in certamine positus est: & uide
bitis eū in testimoniis: quæ sumit de ueteri testamēto: q̄ arufex: q̄ prudens: q̄ dissimulator sit eius qd agit. Vidē
tur quædā uerba simplicia: & q̄si inocētis hoīs ac rusticani: & qui nec facere nec declinare nouerit insidias. Sed
quocūq; respexeris: fulmina sunt. Hæret in causa capit oē qd tetigerit: tergū uertit: ut supet: fugā simulat: ut oc
cidat. Columniemur ergo illū: atq; dicamus ei. Testimonia qbus cōtra Iudæos: uel cæteras hæreses usus es: ali
ter in suis locis: aliter in tuis epistolis sonāt. Videbimus exēpla captiua: seruiert tibi ad uictoriā: quæ in suis uo
luminibus non dimicant. Nōne nobis loquit̄ cū saluatore: aliter foris: aliter domi loquimur? Turbæ parabolas:
discipuli audiunt ueritatē. Proponit pharisæis dominus quæstiones: & nō edisserit. Aliud est docere discipulū:
aliud aduersariū uincere. Mystrium inquit meū mihi: mysteriū meū mihi & meis: Indignamini mihi q; Ioui
nianū nō docuerim: sed uicerim: Immo indignant̄. ii illū anathematizatū dolent: & cū laudant qd sunt: accusāt
qd esse se simulant. Quasi uero rogandus fuerit ut mihi crederet: & nō inuitus ac repugans in ueritatis uinclā
ducendus. Et hęc dicerem: si uincendi studio contra regulam scripturæ: quippiam locutus fuissē: & sicut uiri
fortes in controuersis solent facere: culpam præmio redimerem. Nunc uero cum interpres magis apostoli fue
rim q̄ dogmatistes: & commentatoris sim usus officio: quicquid durū uidetur ei magis imputetur quem exposui
mus: q̄ nobis qui exposuimus: nisi forte ille aliter dixit: & nos simplicitatē uerborū eius maligna interpretatione
detorsimus. Qui hoc arguit de ipsis scripturis probet. Diximus si bonū est mulierē non tangere: malū ergo est
tangere. nihil. n. bono contrariū est: nisi malū: Si autē malū est: & ignoscit̄: ideo concedit̄: ne malo quid deterius
fiat: & cætera. usq; ad propositionem alterius capituli: Hoc ideo subieciimus: quia apostolus dixerat. Bonum est
hoī mulierem non tangere. Propter fornicationem autē unusquisq; uxore suam habeat: & unaquæq; suum uirū
hēat. In quo differunt uerba mea a sensu apostoli: nisi forte in eo q; ille pronunciat ego dubito. Ille definit: ego
sciscitor. Ille aperte dicit: bonum est hoī mulierem non tangere: ego quotidie quæro: si bonum est mulierem nō
tangere. Si dubitantis est: non confirmantis. Ille dicit bonum est non tangere: ego quid bono contrariū esse pos
sit radiungo. Statimq; in consequentibus aiaduertenda apostoli prudentia: Non dixit. bonum est hoī uxorem
non hēre sed bonum est inquit mulierem non tangere: quasi & in tactu eius periculum sit: quasi qui illam tetige
rit non euadat. Vides igitur non de coniugibus nos exponere. sed de coitu simpliciter disputare: q; ad compara
tionem pudicitæ & uirginitatis: & angelicæ similitudinis: bonum est hoī mulierem non tangere. Vanitas uani
tatum: oia uanitas dicit Ecclesiastes. Si oēs creaturæ bonæ: ut a bono creatore cōditæ: quō uniuersa uanitas? Si
terra uanitas: nunquid & cæli & angeli & throni dominationes potestates cæteræq; uirtutes? Sed quæ per se
bona sunt: ut a bono creatore condita: ad comparisonem meliorū uanitas appellantur. Verbi gratia: lucerna lā
padis comparatione pro nihilo ē: lampas stellæ comparatione nō lucet: stellam lunæ confer: & cæca est. Lunā
soli iunge: & rutilat. Solem christo confer: & tenebræ sunt. Ego sum inquit qui sum. Oēm igitur creaturā si deo
contuleris non subsistit. Ne tradas inquit Hester hæreditatem tuam his qui non sunt: idolis scilicet & dæmoni
bus: & certe erant idola & dæmones. quibus ne traderent̄ orabat. In Iob quoq; legimus: a baldab dictum de im
pio. Auellatur de tabernaculo suo fiducia eius: & calcet super eum: quasi Rex interitus: habitent in tabernaculo
eius socii eius qui non est. Haud dubium est: quin diabolus: qui cum habeat socios: non autem haberet nisi esset
tamen quia deo perit non esse dicitur. Ergo secundum hunc comparisonis sensum: malum diximus mulierē
tāgere: licet uxoris nulla facta sit mētio: quia bonū est nō tāgere. Et subieciimus uirginitatē frumētū nuptias or
deū fornicationē sterces bubulū nūcupātes. Vtiq; frumētū & ordeū creatura dei est. Verū i euāgelio: maior tur
ba ordeaceis panibus: mior frumētaceis pascit̄. Floies inqt & iumēta saluos facies domie. Aliis uerbis ad ipsū lo

plura distanti generum

Paulus (11)

Interpres
Dogmatistes
Commentator

cuti sumus: quando auge uirginitate: argētū nuptias diximus: & cētū q̄draginta q̄uor milia uirginū signatos: q̄
cū mulieribus nō sūt coingnati. In quo ostēdi uolumus. oēs qui uirgines nō pmāserint: ad cōparationem purif-
simā & angelicā castitatis: & ipsius domini n̄ri iesu christi esse pollutos. Quod sicuti asper: & reprehēsiōe di-
gnū uidet̄ tāta nos iter uirginitatē & nuptias fecisse distātiā: q̄ta iter frumētū & ordeū est: legat̄ s̄cti Ambrosii
de uiduis lib̄: & iueniet̄ illū iter cetera: quā de uirginitate & nuptiis disputauit: etiā hoc dixisse. Neq; ita cōiu-
giū prætulit apostolus ut studia uirginitatis extingueret. sed a cōtinētīā p̄fectiōe incipiēs: ad icōtinētīā remedia
descēdit. Et cū brauiū sup̄nā uocatiōis fortibus demōstrāssēt: deficere tamē in uia neminē passus est: ita plaudēs
prioribus: ut nō despiceret & sequētes. Didicerat. n. & ipse q̄a dominus iesus: aliis panē ordeacū ne in uia defi-
cerent: aliis corpus suū: ut ad regnū tēderēt demōstrauit: & in cōsequētibus. Nō ergo copula nuptialis quasi cul-
pa uitanda: sed quasi necessitatis sarcina declināda est. Lex. n. astrigit uxore ut in laboribus & tristitia filios ge-
neret: cōuersio eius ad unū uirginitatē sit: ut ei ipsi dominet̄. Ergo laboribus & doloribus in generatiōe filiorū: adiicit̄
nuptia: nō uidua: & dominatui uiri subdit̄ copulata. nō uirgo. Et in alio loco. Precio inq̄ empti estis: nolite fieri
serui hoīum. Videtis q̄ euidēs cōiugalis sit definitio seruitutis. Et post pusillū. Si igit̄ bonū cōiugiu: seruitus ma-
lū: qd̄ est quādo nequeāt se inuicē s̄ctificare sed p̄dere? Vniuersa quā nos de uirginitate ac nuptiis lato sermo-
ne diffudimus: ille breui artauit cōpēdio: in paucis multa cōprehēdens: uirginitas ab eo p̄suasio cōtinētīā: nu-
ptiā remedia incōtinētīā prādicant̄. Et significāter a maioribus ad miōra descēdēs: uirginibus brauiū sup̄nā
uocatiōis ostēdit: nuptias ne in uia deficiant: cōsolat̄. Alios laudat: alios nō despicit. Coniugiu ordeo: uirginitatē
corpori Christi cōparat. Et puto multo minorē distātiā inter frumētū esse & ordeū: q̄ iter ordeū & corpus chri-
sti. Deinde nuptias dicit & quasi necessitatis sarcinā declināda: & definitionem esse euidētissimā seruitutis. Et
multa alia: quā in tribus libellis de uirginibus latissimā p̄secutus est. Ex q̄bus uniuersis p̄spicuū est: me nihil no-
ui de uirginibus nuptiisq; dixisse: sed maiorū in oibus secutū esse s̄niam: tā huius uidelicet q̄ reliquorū: qui de ec-
clesiasticis dogmatibus disputarunt: quorū amulari exopto negligentīā: potius q̄ aliorū obscurā diligentīā. Tu
meant cōtra me mariti: quare dixerim. Oro te q̄le illud bonū est qd̄ orare p̄hibet: qd̄ corpus Christi accipe non
pmittit: Quādo impleo mariti officiū: nō impleo cōtinētis. Iubet idē apostolus in alio loco: ut semp̄ oremus. si semp̄
orandū est: nunq̄ ergo cōiugio seruitūdū. Quoniā quotiēscūq; uxori debitū reddo: orare nō possū. Hoc q̄re di-
xerim: p̄spicuū est quia iterpretabar illud apostoli dictū. Nolite fraudare inuicē: nisi forte ex cōsensu ad r̄ps: ut
uacētis orōni. Paulus apostolus dicit: quādo coimus cū uxoribus: nos orare non posse. Si per coitū qd̄ minus ē
ipedit: id est orare quāto plus qd̄ maius est. i. corpus Christi p̄hibet accipe: Petrus ad cōtinētīā cohortat̄: ne i-
pediant orōnes n̄rā. Quod hic quāso peccatū meū est? Quid cōmerui? Quid deliqui? Si turbidā & nebu-
losā aquā fluūt: nō est alui culpa: sed s̄ctis. An t̄circo arguor: q̄ de meo ausus sū adicere: q̄le illud bonū est: qd̄
corpus Christi accipe non permittit? Ad hoc breuiter respōdebo. Quid est maius: orare: an Christi corpus acci-
pere? Vtiq; accipe corpus Christi: Si per coitū qd̄ minus est ipedit: multo magis qd̄ maius est. Diximus in eodē
uolumine panes p̄positiōis ex lege nō potuisse comedere Dauid & socios eius: nisi se triduo mūdosa mulieribus
respondissent nō utiq; a meretricibus: quod dānabat̄ a lege: sed ab uxoribus quibus licite iungebant̄. Populū
quoq; quando accepturus erat legem in monte Syna: tribus diebus iussum esse ab uxoribus abstinere. Scio romā
hanc esse consuetudinē: ut fideles semp̄ Christi corpus accipiāt: qd̄ nec reprehendo: nec probo. Vnusquisq; eni
in suo sensu abundat. Sed ipsorū conscientīā cōuenio: q̄ eodē die post coitum cōicant: & iuxta Persium noctem
flumine purgant. Quare ad martyres ire non audent? Quare non ingrediunt̄ ecclesias? An alius in publico:
alius in domo Christus est? Quod in ecclesia non licet: nec domi licet. Nihil deo clausum est: & tenebrā quoq;
lucent apud deum. Probet se unusquisq; & sic ad corpus christi accedat: non q̄ dilata cōiōnis unus dies: aut bi-
duum sanctiorem efficiat Christianū: ut quod hodie non merui: cras uel pendie merear. Sed q̄ dum doleo me
non coicasse corpori Christi: abstinēam me paulisper ab uxoris amplexu: ut amoris coniugis amorem Christi
prāferā: dux ē: & non ferēdū. Quis hoc s̄culariū sustinere potest. Qui pōt sustinere sustineat: qui nō pōt: ipse
uiderit: nobis cura est non quid unusquisq; possit: aut uelit: sed quid scripturā prācipiant: dicere. Illud quoq;
in cōmentariolis meis eiusdem apostoli carpit̄: in quibus dixi uerū ne quis putet ex eo quod sequitur: ut uacētis
orōni. Et itē: ad id ipsum reuertimini apostolū uelle hoc: & nō propter maiorē ruinam concedere: statim infert:
ne tentet uos sathanas: propter incōtinētiam uestram. Pulchra nimiq; indulgentia & itē reuertimini ad id
ipsum: quod erubescit suo uocare noīe: quod tentationi prāfert sathanā: quod causam habet incōtinētīā. La-
boramus quasi obscuro: differere: cum exposuerit se ipse qui scripsit. Hoc autē dico iuxta indulgentiam: non secū-
dum imperium. Et musitamus adhuc nuptias non uocare indulgentiam: sed prāceptum: quasi non eodē mō-
secunda & tertia m̄imōia concedant̄: & reliqua. Quid hic locutus sum: quod apostolus non dixerit? Nimiq;
illud quod erubescit suo uocare noīe. Ego arbitror quando dicit ad id ipsum: & rem ipsam tacet non cum noīare
palam coitum: sed uerecunde ostendere. An quod sequitur: quod tentationi prāfert sathanā: quod habet cau-
sam incōtinētīā: Nōne alio uerborū ordine id ipsū est: ne tentet uos sathanas propter incōtinētiam uestrā?
An quia dixi: & musitamus adhuc nuptias non uocare indulgentiam: sed prāceptum? Quod si dux est: imputetur
apostolo qui ait. Hoc autē dico secundū indulgentiam: nō secundū impiū: & nō mihi qui excepto prāpostero ordi-
ne: nec sensū nec uerba mutauit. Trāscamus ad reliqua: epistolari eni breuitate festinat orō. Dico inquit aposto-
lus nuptis & uiduis: bonū est eius si sic p̄manerint: ut ego. Si autē se nō cōtinēt: nubāt. Melius est enim nubere q̄
riū. Quod capitulū nos sic iterpretati sumus: postq̄ nuptis cōcesserat usū cōiugii: & ostēderat ipse qd̄ uellet qd̄
uel cōcederet: trāsit ad nuptias & uiduas & sui p̄ponit exēplū: & sc̄lices uocat: si sic p̄manerint: si autē se nō cōtinēt
nubant:

Ambrosius de Viduis

persius

idipsum

nubāt: Idipſū dicēs qđ supra ppter fornicationē aūt: & ne tētet uos ſathanas ppter incōtinētiā ūrām. Redditq; cauſā cur dixerit: ſi ſe nō cōtinēt nubāt: melius eſt enī nubere q̄ uri: Iō melius eſt nubere: quia peius eſt uri. Tol / Je ardorē libidinis: & nō dicet: quia melius eſt nubere. Melius ſemp ad cōparationē deterioris reſpicit: nō ad ſim / plicitatē incōparabilis per ſe boni: uelut ſi diceret. Melius eſt unū oculū h̄re q̄ nullū. Et poſt paululū: cum apo / ſtrophā feciſſem: ad apoſtolū iuli. Si per ſe bonā nuptiā ſūt: noli eas icēdio cōparare: ſed dic ſimpliciter bonū eſt nubere. Suspecta eſt mihi bonitas eius rei: quā magnitudo alterius mali: malū eſſe inferius cogit. Ego autē nō leuius malū: ſed ſimplex p ſe bonū uolo: Vult apoſtolus inuſtas & uiduas abſq; coitu pmanere: & ad exem / plū ſui puocat: & ſcēliciores uocat: ſi ſic pmanerint. Si autē ſe cōtinere nō poſſūt: & ardorē libidinis: nō tā cōtinē / tia uolūt q̄ fornicatōe reſtinguere: melius eſt nubere q̄ uri: Ad qđ nos itulimus: Iō melius eſt nubere: quia peius eſt uri: nō n̄rām ſniam pferētes: ſed iterpretātes illud apoſtoli: melius eſt nubere q̄ uri. i. melius eſt maritū duce / re q̄ fornicari. Si uri uel fornicari bonū eſſe docueris: tūc bono melius præferē. Si autē uri malū eſt: qđ malo præ / fert: nō eſt germanā & purā integritatis: nec eius beatitudinis quā angelis cōparat. Si dixerō melius eſt uirgi / nē eſſe q̄ nuptiā: bono melius prætulī. Si autē alter gradū fecero: melius eſt nubere q̄ fornicari: ubi non bono me / lius: ſed malo bonū prætulī. Multa diuerſitas eſt inter id melius qđ nuptiis: & iter id qđ fornicatiōi anteponit: Obſecro te: qđ in hac diſſertōe peccaui: Propoſitū mihi erat: nō ad meā uolūtātē ſcripturas trahere: ſed id dice / re qđ ſcripturas uelle intelligebā. Cōmētatoris officiū eſt: nō qđ ipſe uelit: ſed qđ ſentiat ille quē interpretat ex / ponere. Alioqn cōtraria dixerit: nō tā interpres erit q̄ aduerſarius eius: quē nitit' explanare. Certe ubiq; ſcrip / turas nō interpretor: & libere de meo ſenſu loquor. arguat me quilibet duq; qđ dixiſſe cōtra nuptias. Quod ſi nō reppererit: quicqđ uel auſter eſſe uideat uel durū: id nō ſcriptoris auctoritati ſed iterpretātis officio deputet. Illud uero ferre qđ poſſit. qđ in me reprehēdit: q̄re exponēs capitulū apoſtoli: in quo de cōiugibus ſcripſit: tribu / lationē carnis hēbunt huiuſmodi dixerit: nos ignari reſ: putabamus nuptias ſaltē carnis h̄re lætitiām: Si autē nu / bētibus & in carne tribulatio eſt: in qua ſola uidebant h̄re delitias: qđ erit reliquū ppter qđ nubāt: cū & in ſpū & in aīa & in ipla carne tribulatio ſit: Quā hęc cōdēnatio m̄rimoniū eſt: Si infantū uagitus: filioꝝ mortes: di / uortia: dāna domus: & cætera huiuſmo: i tribulationem diximus nuptiarum: Dum adhuc uiueret ſanctā me / moriæ Damafus: librum contra Heluidium de beatā Mariæ uirginitate ppetua ſcripſimus: in quo neceſſe fuit nobis ad uirginitatis beatitudinem prædicandam: multa de moleſtiis dicere nuptiarum: Num uir egregius & erudi / tus in ſcripturis: & uirgo eccleſiæ uirginis doctōr aliquid in illo ſermone reprehēdit: In libro quoq; ad Euſto / chium: multo duriora de nuptiis diximus: & nemo ſuper hac re læsus eſt. Amator quippe caſtītatis: præconiū pudicitia: intenta aure captabat. Lege Tertullianum: lege Cyprianum: lege Ambroſium: & cum illis me uel ac / cuſa: uel libera: Inuentæ ſūt plautinæ familiæ & ſciolæ tantum ad detrahēdum: qui in eo ſe doctos oſtentare ue / lint: ſi oīum dicta lacerent & in una atq; eadē cauſa & me & aduerſarium: id eſt utrūq; reprehēdant: & cum e / duobus alter neceſſe ſit uincere: ambos uictos eſſe contendant: Porro ubi de digamis & trigamis differentes di / ximus melius eſt licet alter & tertium unum uirg noſſe: q̄ plurimos: id eſt tolerabilius eſt uni hoī proſtitutam eſ / ſe: q̄ plurimis: Nonne ſtatim cur hęc dixerimus ſubiecimus: Siquidem & illa in euangelio ſamaritana ſextum / maritum habere ſe dicens: arguitur a domino: qđ non ſit uir eius. Ego etiam nunc libera uoce proclamo non dā / nari in eccleſia digamiam imo nec trigamiam: & ita licere quinto & ſexto & ultra: quomō & ſecundo marito nu / bere: ſed quomodo non damnantur iſtæ nuptiæ: ita nec prædicantur: ſolatia miſeriæ ſunt: non laudes continen / tiæ. Vnde & in alio loco dixi: ubi unus maritus exceditur nihil reſert ſecundus an tertius ſit: quia deſinit eſſe mo / nogamus. Oīa licent: ſed non oīa expediunt. Non damno bigamos: imo nec trigamos: & ſi dici poteſt octoga / mos: hēat quælibet octauum maritum & deſinat eſſe proſtituta. Veniam & ad illū locum: in quo arguor quare dixerim dūtaxat iuxta hebraicam ueritatem in die ſecundo non additum ſicut in primo & tertio & reliquis: ui / dit deus quia bonum eſt: ſtatimq; ſubiecimus nobis intelligentiam derelinqui. Non eſſe bonum duplicem nu / merū. qui ab unione diuidat: & præfiguret ſcēdera nuptiarū. Vnde in archa Noe oīa aīalia quæcūq; bina ingre / diuntur imunda ſunt: Impar numerus eſt mundus. In hoc neſcio quid reprehēdatur interim de ſecunda die: utrū quia ſcriptum eſt: & ſcriptum eſſe non diximus. An quia etiam ſi ſcriptum eſt: nos aliter itelleximus: q̄ ſcri / pturæ ſimplicitas patitur. Scriptum non eſſe in ſecundo die: uidit deus quia bonum eſt: non meum accipiant te / ſtimonium: ſed cunctoꝝ hebræoꝝ: & alioꝝ interpretū: Aquilæ uidelicet & Symmachi & Theodotionis. Si autē ſcriptum non eſt cum in cæteris diebus ſcriptum ſit aut reddant aliam probabiliorem cauſam: quare non ſcrip / tum ſit: aut ſi non repperint: ingrati ſuſcipiant quod a nobis dictum eſt. Porro ſi in archa Noe oīa aīalia quæ bi / na ingrediuntur imunda ſunt: & impar numerus mundus eſt: & hoc ſcriptum eſſe nemo dubitat: quare ſcriptū ſit edifferant: ſi autem non edifferunt qđ a me expoſitum eſt: uelint nolint ſuſcipiant. Aut profer meliores epu / las & me conuiua utere. Aut qualiacūq; n̄rā cœnula contentus eſto: ſcilicet nunc enumerandum mihi eſt: qui eccleſiaſticōꝝ de impari numero diſputarunt. Clēmēs. Hippolytus: Origenes: Dionyſius: Eusebius: Didymus noſtrorūq; Tertullianus: Cyprianus: Victorinus: Lactantius: Hilarius. Quorū Hilarius de ſeptenario: id eſt de impari numero diſſerens: quæ & quanta dixerit ad Fortunatum liber illius teſtimonio eſt. An forſitan Pytha / goram & Architan tarentinum: & Scipionem in ſexto de republica de impari numero proferam diſputantes? Et ſi hos audire noluerint obtrectatores mei: grammaticōꝝ ſcholas eis faciam conclamare: numero deus impa / re gaudet: Grande piaculum: euerſæ ſunt eccleſiæ: orbis audire non poteſt: ſi mūdiorem uirginitatem diximus eſſe q̄ nuptias: ſi parem numerū impari ſubiecimus: & ueteris teſtamēti typos euangelicæ ueritati proſeciſſe mō / ſtrauimus. Cætera quæ in libro n̄ro reprehēſa ſunt: uel leuiora puto: uel ad eundem ſenſū pertinētia: unde ad

Melius

Commentatoris officium est

Incommoda nuptiarum

Liber cont' Heluidium

Scriptura plures sunt qui interpretantur aliter

Mogamus
Bigamus
Trigamus
Octogamus

De impari numero scriptores.

ea respondere noluit: ne & libelli excederent magnitudinem & tuo uideret ingenio diffidere: quem pronum causa
mea ante habui. q̄ rogarē. Igitur hoc extrema uoce protestor: me nec dānasse nuptias nec dānare: respondisse ad
uersario nō meo: insidias formidasse. Virginitatē autē in cælum fero: nō quia hēo: sed quia magis miror: q̄ nō
hēo. Ingenua & ueracunda confessio est: quo ipse careas: id in aliis prædicare. Nunquid quia graui corpore ter
ræ hæreo: auiū nō miror uolatus: Nec columbam prædico: q̄

Radit iter liquidum: celeres neq; commouet alas:

Nullus se decipiat: nemo blādo adulate se præcipitet. Prima est uirginitas a natiuitate: secunda uirginitas a
secūda natiuitate: nō est meus sermo. Antiqua snia est. Nemo pōt duobus dominis seruire: carni & spiritui. Ca
ro concupiscit aduersus spūm: spūs autē aduersus carnē: hæc ad inuicē sibi aduersant: ut nō quæ uolumus: facia
mus. Quādo aliqd tibi asper: uidet in nro opusculo: nō ad mea uerba respicias: sed ad scripturā unde mea tra
cta sunt uerba. Christus uirgo: m̄r uirginis n̄r̄i: uirgo p̄petua m̄r & uirgo. Iesus. n. clausis ingressus est ostiis: & i
sepulchro eius: qd nouū & in petra durissima fuerat excisū: nec antea quis: nec postea positus est. Ortus conclu
sus est fons signatus: de quo fonte ille fluuius manat iuxta Iohel: qui irrigat torrētē: uel funiū: uel spinarū pecca
torū: funiū quibus ante alligabant: spinarū quæ suffocabāt sementē p̄r̄i familiaris: Hæc est porta orientalis: ut ait
Ezechiel) semp̄ clausa & lucida & opiens in se: uel ex se p̄ferens s̄cta s̄ctorū: per quā sol iusticiæ & pontifex n̄r̄
secundū ordinē Melchisedech ingredit̄ & egredit̄. Respōdeāt mihi: quō Iesus ingressus est clausis ostiis: cū pal
pandas manus & latus cōsiderandū & ossa carnēq; mōstrauerit: ne ueritas corporis fantasma putaret̄: & ego re
spondebo quō scā Maria sit & mater uirgo: Virgo post partū: mater ante q̄ nupta. Igitur ut dicere cōpamus: chri
stus uirgo: uirgo Maria: utriusq; sexus uirginitatis dedicauere principia. Apostoli uel uirgines: uel post nuptias
continētes: Episcopi: presbyteri: diaconi: aut uirgines eligunt: aut uidui: aut certe post sacerdotiū in æternū pu
dici. Quid nobis ipsi illudimus & irascimur: si sudantibus nobis semper ad coitum præmia pudicitia denegē
tur: Volumus opipare comedere: uxorū adhærere complexibus i nūero uirginū & uiduarū regnare cū christo.
Idē ergo hēbit fames præmiū & ingluuiēs: sordes & mūditiā: saccus & sericū. Lazarus recepit mala in uita sua:
& diues ille purpuratus: crassus & nitidus: fruitus est carnis bonis dū adiuueret. Sed diuersa post mortem tenēt
loca: miseriā delitiis: & delitiā miseriis cōmutant. In nostro arbitrio est: uel lazarum sequi: uel diuitem.

Beati Hieronymi presbyteri ad Dionionē epistola iunctiua cōtra Garrulū monachū detractorē suū: qui cōtra
Iouinianū scripta carpebat: quē monet: ut scriptis agat: si audeat detractare: nō maledictis. XLVIII.

Interæ tuæ & amorem pariter sonant & querelam. Amorem tuum quo sedulo monens: etiam quæ
tuta sunt: in nobis pertimescis: querelam eorū qui non amant: & querentes occasionem in peccatis:
garrunt aduersus fratrem suum: & contra filium matris suæ ponunt scandalū. Scribis eosimo ne
scio quem de triuio: de cōpitis: de plateis circunforanū monachū: rumigerulum: rabulū: uasfrū tan
tum ad detrahendum: qui per trabem oculi sui festucam alterius nitatur erueret: concionari aduersum me: & li
bros quos contra Iouinianū scripsi: canino dente rodere: lacerare: conuellerē. Hunc dialecticum urbis uestræ &
plautinæ familiæ columen non legisse quidem κατ' ἔργον. i. prædicamēta Aristotelis: non περιερμηνείας:
id est de interpretatione: non τοπικὰ: id est locales sedes argumentorū: non saltem Cicerōis τομὸς. i. partiti
ones: sed per imperitorū circulos: muliercularūq; σὺμμιθῶσι. i. conuiuia syllogismos texere: & quasi sophisma
ta nra callida argumentatione dissoluere. Stultus ego qui me putauerim hæc absq; philosophis scire non posse:
qui meliorem stili partem eam legerim quæ deleret q̄ quæ scriberet. Frustra ergo Alexandri uerti cōmentarios
ne quicq; me doctus magister εἰς ἀγωγὴν introduxit ad logicam. & ut humana contēnam sine causa Gregori
um naziāzenū & Didymum in scripturis sanctis cathetisas. i. purgatores hūi: nihil mihi profuit hebræorū eru
ditio: & ab adolescentia usq; ad hanc ætatem quotidiana in lege: prophetis: euangeliis: apostolisq; meditatio. In
uentus est homo absq; præceptore p̄fectus πνευματικὸς τοποπὸς ἐν ὁποῖοις: id est spiritifer cathedralis qui eloquē
tia Tullium: argumentis Aristotelem: prudentia Platonem: eruditione Aristarchum: multitudinem librorū Caly
center. Didymum sciētia scripturarū: omnesq; sui temporis uincat tractatores. Deniq; dicitur materiam posse
re: & ad carnem & ad deum aliquid referens in utrāq; partem: hoc est & pro iusticia & contra iusticiam dispu
tare: liberatus est mundus a periculo & hæreditariæ uel centūuiraes causæ de barathro eruta: q; hic for; negli
gens se ad ecclesiam transtulit. Quis hoc uolente fuisset innoxius: Quem criminofum nō huius seruasset ora
tio: Cum cœpisset in digitis partiri causam: & syllogismorū suorum retia tendere. Nam si apploisset pedem: in
tendisset oculos: rugasset frontem: iactasset manum: uerba tornasset: tenebras ilico ante oculos effudisset iudici
bus. Nec miror si me & absentem etiam iam diu absq; usu latinæ linguæ semigræculum barbarumq; homo lati
nissimus & facundissimus superet: cum presentem Iouinianum Iesu bonæ qualem & quantum uir; cuius ne
mo scripta intelligeret qui sibi caneret tantum: & multis eloquentiæ suæ mole oppresserit. Quæso igitur pater
charissime ut moneas eum: ne loquatur contra propositum suum: ne castitatem habitu pollicens uerbis destru
at: ne uirgo uel continens (ipse enim uiderit quid esse iactet) maritos uirginibus comparet: & frustra aduersus
hominem disertissimum tanto tempore digladiatus sit. Audio præterea eum libenter uirginum & uiduarū cel
lulas circumire: & adducto supercilio de sacris inter eas litteris philosophari: quid in secreto. qd in cubiculo mu
lierculas docet: ut hoc sciant esse uirgines: quod maritas: ut florem ætatis non negligent: ut comedant & bibant:
& balneas adeant. munditias appetant: unguenta non spernant. An magis ieiunia & pudicitiam & illuuiem cor
poris. Vtiq; illa præcipit quæ plena uirtutis sunt fateatur ergo publice quod domi loquitur. Aut si & domi ea
dem docet quæ & publice: a puellarū consortio separandus est. Miror autem non erubescere iuuenem & mona
chum: u

*Hieronymus se non
est uirginem iuge
mit iactat*

*Melior ps stili que deler
q̄ que scribis*

Pulchre comparo

chum: ut sibi uideat disertus: cuius de ore ueneres fluunt q̄ tāta in sermocinādo elegātia est: ut comico sale ac lepro
 re cōspersus sit: iustrare nobiliū domos: hāere salutatiōibus m̄onag: religionē nr̄am pugnā facere: & fidē chri
 sti cōtentiōe torquere uerborū: atq; iter hęc fri suo detrahere. Vtiq; si errare me arbitratus est (in multis. n. offē
 dimus oēs: & si quis in uerbo nō peccat hic p̄fectus est uir) debuit uel arguere: uel interrogare per l̄ras: qđ uir e
 ruditus & nobilis fecit Pāmachiū: cui ego respōsū dedi: ut potui: & epistola lōgiore differui: quo unūquodq; sē
 su dixerit. Imitatus saltē fuisset tuā uerecūdiā: qui ea loca: quæ scādalu q̄busdā facere uidebant: excerpta de uo
 lumie per ordinē digessisti: poscēs ut uel emēdarē uel exponerē: & nō tāta me putasti dementiā: ut in uno atq;
 eodē libro & pro nuptiis: & cōtra nuptias scriberē: parcat sibi: parcat mihi: parcat noi Christiāo. Monachū se cē
 nō loquēdo & discursādo: sed tacēdo & sedēdo nouerit. legat Hieremiā dicētē: Bonū ē uiro: cū portauerit iugū
 ab adoloscētia sua. Sede bit solus & tacebit: q̄a tulit sup se iugū. Aut si certe in oēs scriptores censoriā accepit uir
 gulā & iccirco se eruditū putat: q̄a Iouinianū solus itelligit: est q̄ppe puerbiū: balbū melius balbi uerba cogno
 scere: omnes conscriptores pellamus Attalo iudice: Ipse quoq; Iouinianus conuiuia l̄ra iustissime p̄clamabit: qđ
 me dānāt episcopi nō est rō. sed cōspiratio. Nolo mihi ille uel ille respōdeat: quorū me auctoritas opprimerē pōt.
 docere nō pōt. Scribat cōtra me uir: cuius & ego linguā itelligo: quē cū uicero: oēs hoies simul uicerit: ego eū be
 ne noui. Expto credite: quātus in clypeū assurgat: quo turbic torqueat hastā: Fortis est: & in disputādo nodosus
 & tenax: & qui obliquo & acumiato pugnet capite. Sape de nocte usq; ad uesperam cōtra nos in plateis clama
 uit: habet lateris & athletarū robur: & ualde corpulētus est: uideat mihi occulte mei dogmatis eē sectator. Præ
 terea nunq̄ erubescit: nec cōsiderat quid: sed quātū dicat: & in tantā uenit opiuiōne eloquētia ut soleāt dicta e
 ius cyratorū esse dictata. Quotiēs me iste in circulis stomachari fecit: & adduxit ad colerā: Quotiēs cōspuit
 & consputus abscessit: Sed hęc uulgaria sunt: & a quolibet de sectatoribus meis possunt fieri: ad libros puoco:
 ad memoriā in posteros transmittendā loquamur scriptis: ut de nobis tacitus lector iudicet: ut quō ego discipu
 loꝝ gregē duco: sic ex huius noie Gnatonici uel Phomyonici uocentur: non est grande in Dōnionē garrire per
 angulos: & medicorū tabernas: ac de mundo ferre sniam: hic benedixit: ille male. Iste scripturas nouit: ille delirat:
 iste loquax: ille infantissimus est. Ut de oibus iudicet: cuius hoc iudicio meruit: Contra quēlibet passim in triui
 is strepere: & congerere maledicta: nō crimina scurāꝝ est: & paratōꝝ semper ad lites moueat manum: figat sti
 lum: cōmoueat se: & quicquid pōt: scriptis ostendat: det nobis occasionē respondēdi disertitudini suæ: possū re
 spondere si uelim: possum genuinū dentē læsus infingere. Et nos didicimus l̄ras: & nos sape manum ferulæ sub
 traximus. De nobis quoq; dici pōt. Fœnum habet in cornu: longe fuge: Sed magis uolumus esse discipuli eius
 qui ait dorsum meū posui ad flagella: & faciem meam non auerti a confusione sputorū: qui cum malediceretur:
 non remaledixit & post alapas crucem: flagella: blasphemias nouissime pro crucifigētibz depræcatus est dicēs:
 pater ignosce eis: quod. n. faciunt nesciunt: & ego ignosco errori fratris: intelligo: quia diaboli arte deceptus est.
 Inter mulierculas sciolus sibi & eloquens uidebatur: postq̄ romam mea opuscula peruenerunt: quasi æmulum
 exhorruit: & de me quoq; captauit gloriam. Ut nullus esset in terris: qui non eius eloquentiæ displiceret: excep
 tis iis quorū potentiā non parcat: sed cedit: imo quos non honorat: sed metuit: uoluit scilicet homo peritissimus
 ut ueteranus miles uno rogatu gladii percutere utrūq; & ostendere populis: q̄ quicquid ipse uellet: hoc scriptu
 ra sentiret. Dignetur igitur nobis sermonem suum mittere: & non reprehendo: sed docendo garrulitatem nr̄am
 corrigere: Tunc intelliget aliam uim fori esse: aliam triclinii: non æque inter fusa & calathos puellas: & inter e
 ruditos uiros de diuinæ legis dogmatibus disputari. Nunc libere & impudenter iactat in uulgus & perstreptit:
 damnauit nuptias: & inter uteros tumentes infantium uagitus & lectulos maritorū: quid apostolus dixerit: tacet:
 ut me solum in inuidiam uocet. Cum autē ad libros uenerit: & pedem pedi contulerit: & uel proposuerit aliquid
 de scripturis: uel audierit proponentem: tunc sudabit: tunc hāerebit: procul Epicurus: longe Aristippus: subul
 ci non aderunt: foeta scropha non grumnet.

Bally melius habet uā cognos

Saurus et paucior
Disertitudo.
Forma habet in Cornu.

Et nos tela pater ferrūq; haud debile dextra
 Spargimus: & nostro sequit̄ de uulnere sanguis.
 Porro si nō uult scribere: & tātū maledictis agēdū putat: audiat tot interiactibus terris: fluctibus: populis: saltē
 & hoc clamoris mei. nō dāno nuptias: non dāno coniugiū. Et ut certius sniam meā teneat: uolo omnes qui pro
 pter nocturnos forsitan metus soli cubitare nō possunt uxores ducere. Argumentum.

Hieronymi ad Marcellā contra Mōtani hāretici insaniā: qui p̄missionē s̄cti spūs in se dicebat esse cō
 pletam: ostendens nō in eo tantum: sed in aliis eius dogma a catholica ecclesia discrepare. Quis autē
 fuerit ipse mōtanus: & quo tempore hāresis sulcitata sit: habes quinto historiae ecclesiasticæ libro.

Beati Hieronymi ad Marcellam de fide nostra: & dogmate hāretico.

Quoniam de Ioannis euangelio congregata tibi quidam Montani sectator ingessit: in quibus sal
 uator noster se ad patrem iturū: missurūq; paraclytum pollicet. Quæ in quod promissa sint tēpus
 & quo completa sint tempore apostolorū acta testantur: decima die dixi post ascēsum domini: hoc
 est quinquagesima post resurrectionē spūm s̄ctū descendisse: linguasq; credentiū esse diuisas: ita
 ut unusquisq; oīum gentiū sermōe loqueret̄: quādo quidā adhuc parē credentiū eos multo ebrios esse asserē
 bant. Et Petrus stans in medio apostolorū: oīsq; cōuentus ait. Viri iadæi & omnes qui habitatis in Hierusalem:
 hoc uobis notum sit: & auribus percipite uerba mea. Non enim sicut uos æstimatis ii ebrii sunt: nā est hora diei
 tertia. Sed hoc est quod dictum est per prophetam loel. In nouissimis diebus dicit dominus: effundam de spū
 meo in oēm carnē: & p̄phetabūt filii & filia: eorū: & iuuenes uisioēs uidebūt: & seniores sōnia sōniabūt: & qđ in

seruos meos & ancillas effūdā de spū meo. Si igit̄ apostolus Petrus: sup̄ quē sūdauit domūs ecclesiā & pmissio
nē domini illo tpe cōpletā memorauit: quō possumus nobis tps aliud uēdicare? Quod si uoluerit respondere:
& Philippi deinceps q̄tuor filias pphetasse: & ppherā Agabū repiri: & ī diuisiōibus spūs iter apostolos & docto
res pphetas quoq; apostolo scribēte formatos: ipsūq; paulū de futuris hāresibus multa & de fine sæculi pro
phetasse: sciāt a nobis nō tātū pphetiā repellī: quā domini passiōe ē signata: q̄ eos nō recipi: q̄ cū scripturæ uete
ris & nouæ auctoritate nō cōgruāt. Primū ī fidei regula discrepamus. Nos p̄m & filiū & spūm s̄ctū ī sua unū
quēq; p̄sona p̄mimus: licet substātia copulemus. Illi Sabellii dogma sectātes trinitatē ī unius p̄sonæ āgustius co
gūt. Nos secūdas nuptias nō tā appetimus q̄ cōcedimus: Paulo iubēte ut uiduā adolescētulā nubāt. Illi in tātū
scelerata itē cōiugia: ut quēq; hoc fecerit adulter hēat. Nos unā q̄dragesimā secūdū traditionē apostolorū: to
to āno nobis cōgruo ieiunamus: illi ī āno tres faciūt q̄dragesimas: q̄si tres passi sint saluatores. Nō quo & p̄ totū
ānū excepto p̄tercoste ieiunare nō liceat: sed qd̄ aliud sit necessitate: aliud uolūrate munus offerri apud nos apo
stolorū locū episcopi tenēt: apud eos episcopus tertius ē. Habet. n. prios de pepulā phrygiæ p̄riarchas: secūdos
quos appellāt zenonos: atq; ita ī tertiū. i. pene ultimū locū episcopi deuoluunt: q̄si exidē ābitiosior religio fiat:
si qd̄ apud nos primū ē: apud illos nouissimū sit: Illi ad oē pene delictū ecclesiæ obserāt fores: nos quotidie legi
mus. Malo p̄nitentiā p̄ctōris q̄ mortē: & nūq; q̄ cadit nō resurget dicit domūs: & cōuertimini ad me filii cōuer
tētes: & ego curabo cōiitiōes ūras. Rigidi aut̄ sūt nō quo & ipsi p̄ciora nō peccēt: sed qd̄ hoc iter nos & illos sit:
qd̄ illi erubescāt cōfiteri p̄ctā q̄si iniusti: nos dū p̄nitentiā agimus facilius ueniā p̄meremur. Prætermitto sce
lerata mysteria quæ dicunt̄ de lactēte puero & uicturo martyre confarrata malo iniq; nō credere: sit falsum oē
qd̄ sāguinis est. Aperta est cōuincēda blāfemia dicentiū deū primū uoluisse in ueteri testamēto p̄ Moylē & p̄
phetas saluare mundū. Sed quia nō potuit explere: corpus sūpsisse de uirgine: & in Christo sub sp̄te filii præ
dicantē mortē obisse p̄ nobis: & quia p̄ duos gradus mundū saluare nequerit: ad extremū p̄ spūm s̄ctū ī Mō
tanū Priscā & Maximillā insanas feminas descēdisse: & plenitudinē quā Paulus nō hūerat dicens ex parte co
gnoscimus: & ex parte p̄phetamus: & nūc uidemus p̄ speculū in enygmate absconditū: & semiuirū hūisse Monta
num. Hæc sunt quæ coargutiōe nō indigent: p̄fidiā eorū exposuisse sup̄asse est. necesse est ut singula deliramen
ta quæ p̄ferunt: breuior epistolæ sermo subuertat: cum & tu ipsas scripturas app̄ime tenens nō tam ad eorum
mota sis quæstiones q̄ quid sentirem a me uolueris sciscitari.

Argumentum.

B Beati Hieronymi ad Oceanū detestātis tanq̄ hāreticos eos: qui putāt post baptismū priora obstare cō
iugia: & p̄pterea bigamiā taliū ordinatiōi obstare: Vbi exponit capitulū illud apostoli. Vnius uxoris
uirg: Deinde laudē efficaciq; baptismi exēplis effert atq; sententiis: & postremo reliq; quoq; capita
quæ in episcopo requirit p̄sequit̄. Aduerte tamē qd̄ priori sniā de bigamia refragat̄ Augustinus & Ambrosius
quorū sniā cōprobat̄ in decretis. xxvi. dif. cap. Acutius cū sequentibus.

Beati Hieronymi ad Oceanū de unius uxoris uiro.

Epistola. XLIX.

U nq; fili Oceane fore putabam: ut indulgentia principis calūniā sustineret reorū: & de carceribus
excuntes: post sordes ac uestigia cathenarū: dolerent alios relaxatos. In euangelio audit inuidus salu
tis alienæ: amice: si ego bonus sū: quare oculus tuus nequā est? Conclūsit deus oīa sub peccato: ut oī
bus misereatur: ubi abundauit peccatum superabundauit & gratia. Cæsa sunt ægypti primogeni
ta: & ne iumentum quidem Israeliticum in ægypto derelictum est: Et consurgit mihi chaina hāresis. Atq; olim
emortua uipera contritum caput leuat. quæ non est parte ut ante consueuerat: sed totum Christi subruit sacra
mentum. Dicit enim esse aliqua peccata: quæ Christus non possit purgare sanguine suo: & tam profundas sce
lerū pristinos inherere corporibus atq; aīs cicatrices: ut medicina illius attenuari non queant. Quid aliud agit
nisi ut Christus frustra mortuus sit: Frustra autem mortuus est: si aliquos uiuificare non potest. Mētitur Ioānes
Baptista: & digito Christum & uoce demonstrans: ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi: si sunt adhuc
in sæculo: quorū Christus peccata non tulerit. Aut enim ostendendi sunt non esse de mundo: quos Christi igno
ret indulgentia. Aut si de mundo sunt: eligendum e duobus alter: liberati a peccatis: Christi potentiam probāt:
non liberati: quasi adhuc rei imbecillitatem demonstrant: sed absit hoc de omnipotente credere: q̄ in aliquo im
potens sit: omnia quæ pater facit & filius facit similiter. Infirmitas filii redūdat ad patrem. Cuncta ouiculæ mē
bra portata sunt: tota apostoli epistolæ Christi gratiam insonant. Et ne pag; uideretur simplex gratiæ nuncupa
tio: grā iquit uobis & pax multiplicet̄: multiplicatio promittitur & a nobis paucitas affirmatur: quorū sunt ista
nostri problemata. Carterius hispaniæ episcopus homo & ætate uetus & sacerdotio: unam ante q̄ baptizaretur:
alteram post lauacrum: priore mortua duxit uxorem: & arbitraris eum contra apostoli fecisse sententiā qui ī
catalogo uirtutum: episcopū unius uxoris uirg; præceperit ordinādū. Miror aut̄ te unū p̄traxisse in medium cū
omnis mundus his ordinationibus plenus sit. Nō dico de presbyteris: non de inferiori gradu. Ad episcopos ue
nio quos si singillatim uoluerō nominare: tātus numerus cōgregabit̄: ut Ariminēsis synodi multitudo superet̄.
Sed indecens est sic unū tueri: ut plures accusare uidearis: & quē ratione nō possis: societate peccantium defen
das. Sustinui Romæ a uiro eloquētissimo cornutū: ut dicitur syllogismū: ut quocūq; me uerterem strictius reti
nerer. Uxorē inquit ducere peccatū est: an nō? Ego simplex: & qui insidias uitare nescirē: dixi non esse peccatum.
Rursum aliud proposuit in baptismate bona opa dimittunt̄: an mala? Et in hoc idē simpliciter respondi pecca
ta dimitti. Cum me securū putarē: ceperunt mihi hincinde cornua increfcere: & absconditæ prius acies dilatari.
Si inquit uxorē ducere nō est peccatū: baptismū autem peccata dimittit: quicquid non dimittit̄: reseruat̄: ilico
mibi

Quoniam filius p̄p̄t̄

*Interuenerit
Zenon
Episcopi.*

xxvi. des. Annius

Chama h̄eresis

Carterius eps

Cornutus syllogismus

cy

michi quasi a fortissimo pugili percussus essem: ante oculos caligo obuersari cepit. Statimq; recordatus Chry-
 sippi sophismatis: si mentiris: & quæ ueg; dicis mentiris: & in me reuersus: conuerti in aduersariū proponis stro-
 phā. Quæso inq; te: ut respondeas. Baptismus hoïem facit nouū: an non? Vix dedit q; nouū faceret: gradatim i-
 tulit: ex toto nouū facit: an ex parte. Respondit ex toto. Deinceps iterrogauit: nihil ergo ueteris hoïis in baptisma-
 te referuat. Mouit caput. ceppi ptinus texere. Si baptismus nouum hoïem facit: & ex toto nouū creat: nihilq; i-
 eo ueteris hominis referuatur: non potest nouo iputari: quod i ueteri quondā fuit. Primū spinosulus noster ob-
 mutuit: postea uero Pisoniano uitio cū loqui nesciret: tacere non potuit. Sudare tamen frons: pallere genæ: tre-
 mere labia: hæcere lingua: saliuā siccari: & plus timore q; ætate contrahi: erupit aliq̄do. Nōne legisti ab apostolo
 unius uxoris uir: assumi in sacerdotiū: & rem nō tēpora definiri: quia me syllogismis prouocauerat: & uidebā
 tendere hoïem ad iterogatiunculas tortuosas: sua cōtra illū tela iaciebā. Baptizatos inq; apostolus elegit in epi-
 scopatū: an cathecuminos? Respondere uolebat. Ego tū id ipsū ingerere: & secūdo ac tercio suscitari ceppi. Nō
 bā putares: quæ nimio fletu in lapidē uersa est: uerto me ad auditores: nihil interest o boni iudices aduersarium
 uigilantē: an dormientē legem: nisi q; facilius est quiescenti q; reluctāri uicula inectere. Si apostolus non cathe-
 cuminos in cleꝝ elegit: sed fideles: fidelis autē est qui episcopis ordinat: uitia cathecumini nō imputabunt fide-
 li. Torquebā istiusmodi spicula: & uibrātes hastas i lethargicū dirigebā. Oscitabat tantū: & q̄si per mētis crapu-
 lā ructans & nauſeans euomebat. Apostolus dixit Paulus hæc docuit: Proferunt ergo apostoli epistolæ una ad
 Timotheū: altera ad Titū. In prima scriptū erat: si quis episcopatū desiderat: bonū opus desiderat. Oportet er-
 go episcopū irreprehensibile esse: unius uxoris uir: sobriū prudētem: ornatū hospitalē doctorē: non uinolentū
 non percussorē: sed modestū: nō litigiosum: nō auarū: domum suā bene regentē: filios habentem subditos cū om-
 ni castitate. Siquis autē domui suæ præſte nescit: quomodo ecclesiæ dei diligētiam adhibebit? Nō neophitum:
 ne in superbiā elatus i iudiciū incidat diaboli. Oportet autē eum & testimoniū habere bonū: ab his qui foris sūt:
 ut nō in obprobriū incidat & laqueum diaboli. Ad Titū statim i principio hæc mādāta ponūtur. Huius rei gra-
 tia reliqui te certe: ut ea quæ deerant corrigas: & cōstituas per ciuitates præſbyteros sicut ego tibi disposui. Siq; s
 est sine crimine unius uxoris uir: filios habens fideles: nō in accusatione luxuriæ: aut nō subditos. Oportet ergo
 episcopū esse sine crimine tanq; dei dispēſatorem: nō proteruū: nō iracundū: nō uinolentū: non percussorem: nō
 turpis lucri cupidū: sed hospitalē beniuolū prudētem iustū sanctū continētē obtinētē eū: qui secūdam do-
 ctrinā est: fidelē sermonē: ut possit exhortari i doctrina sana: & contradicētes reuincere. In utraq; epistola: siue
 episcopi: siue præſbyteri (q̄q; apud ueteres iidem episcopi & præſbyteri fuerint: quia illud nomē dignitatis est:
 hoc ætatis) iubētur monogami i cleꝝ eligi. Certe de baptizatis apostoli sermonē esse nemo dubitat. Si ergo oīa
 quæ i ordinatione q̄runtur episcopi: nō præiudicāt ordinādo: licet ea ante baptisma nō habuerit. Quærit enī
 quid sit: & nō quid fuerit: quare solū nomē uxoris impediāt. Quod solū peccatum nō fuit: dicis quia peccatum
 nō fuit: iccirco nō est dimissum i baptisate: rem nouā audio: quia peccatū non fuit: in peccatū reputabitur: oīa
 scorta & publicæ colluionis sordes: impietas in deū: parricidiū & icestus i parentes: atq; i extraordinarias uo-
 luptates utriusq; sexus mutata natura christi fōte purgant. Vxoris inhærebūt maculæ: & lupanaria thalamis
 præferētur. Ego nō tibi imputo meretricū exercitus: exoletos: greges: effusionē sanguinis: & instar suis: i omni
 ceno libidinū uolutabra: & tu mihi olim emortuā de sepulchro uxorculā protrahis: quā ideo accepi ne facerē
 quod fecisti. Audiant ethnici messes ecclesiæ: de quibus quotidie horrea nostra cōplentur. Audiant cathecumē-
 ni: qui sunt fidei cādidati: ne uxores ducāt ante baptisma: ne honesta iugant matrimonia: sed scortos: & atticorū
 ritus: ac de republica Platonis promiscuas uxores: comunes liberos habeāt: imo caueant qualescūq; uocabulū
 cōiugis: ne postq; in christo crediderint: noceat eis: q; aliq̄do non cōcubinas nec meretrices: sed uxores habuerit
 Recolat unusquisq; cōscientiā suā: & totius uulnera plāgat ætatis. Cūq; ueg; iudicē priore se exhibuerit delicto-
 rum: audiat icrepantē Iesū. Hypocrita eiice primū trabē de oculo tuo: & tūc uidebis eiicere festucā de oculo fra-
 tris tui: uere Scribarū & Phariseorū similes: culicē liquātes & camelū glutientes. decimamus mentā & anethum
 & dei iudiciū præmittimus. Quid simile uxor & scortū? Impurat infelicitas cōiugis mortuæ: libido mere-
 tritiæ coronatur. Ille si prior uxor uiueret: aliā coniugē nō haberet: tu ut passim caninas nuptias iungeres: qd po-
 tes excusare? Forsitā timuisse te dicas: nisi matrimoniū copulasses: nō posses aliq̄do clericus ordinari. Ille in uxo-
 re optauit liberos: tu i meretrice sobolē perdidisti: illū naturæ & benedictioni domini seruiētē. Creſcite & mul-
 tiplicamini: & replete terrā: cubiculos secreta texerūt: te sudantē ad coitū publica facies execrata est. Ille quod
 licebat uerecūdo pudore cælauit: tu quod nō licebat ipudenter omniū oculis ingessisti. Illi scriptū est honora-
 biles nuptiæ: & cubile i maculatū: tibi legi. Fornicatores autē & adulteros perdet deus: & qui corrūpit templū
 dei: corrūpet illū deus. Omnia inquit nobis i baptisate cōdonata sunt crimina: nec post indulgentiā: iudicis est
 metuēda seueritas: dicente apostolo: & hoc quidem fuistis: sed abluti estis: sed sanctificati estis in nomine domi-
 ni iesu christi: & in spiritu dei nostri: omnia peccata donata sunt: bene & fideliter cōdonata. Sed q̄ro quomodo
 tuæ sordes lotæ sint & meæ munditiæ fordidatæ. Nō dico ais tuas fordidas: sed i eodem statu māſſe quo fue-
 rant: si enī sordes fuisset lotæ: utiq; fuisset ut meæ. Rogo quæ est ista tergiuerſatio? Et acumē omni pistillo retū
 suus? Quia nō est peccatū: peccatū est: quia non est sordidū: sordidū est: nō dimisit dominus quia nō habuit: qd
 dimitteret: & qd nō dimisit: iccirco manet: quod dimissū nō fuit. Quātam uim habeat baptisma: & aquæ i chri-
 sto sanctificatæ gratia paululū post docebo. Interi iuxta uulgare prouerbiū: malæ arboris nodo malus cuneus
 reqrendus est. Hoc qd dicit unius uxoris uir: potest aliter differi. Ex iudæis erat apostolus. Priā christi ecclesia
 de Israel reliquijs congregabat. Sciebat lege concessū: & exemplo patriarcharū ac moysi familiari populo noue

*Spinosulus
Pisoniano uitio
Interrogante tortuose
satisfacere
Hoc pro fletu in
lapidē uersa*

Qual' eps est de hoc

*deus est unius uxoris
et oportet*

*Presbyter
Episcopus*

*Uxorcula
Cathecumini fidei
condidit suus*

pistillum

Unius uxoris uirū quid

rat in multis uxoribus liberos spargere. Ipsi quoque sacerdotibus huius licentiae patebat arbitrium. Praecipit ergo ne eandem licentiam ecclesiae sibi uendicent sacerdotes: ne bina pariter & trina coniugia sortiantur: sed singulas uno tempore uxores habeant: ne contentiosus clamor esse quod diximus. Accipe & aliam explanationem: ne tibi soli liceat: non uoluntate legi: sed legem iungere uoluntati. Quidam coacte interpretantur uxores pro ecclesiis: uiros pro episcopis debere accipi. Et hoc in Nicena quoque Synodo a patribus esse decretum: ne de alia ad aliam ecclesiam episcopus transferat: ne uirginali pauperculae societate contempta: ditioris adulterae quaerat amplexus: ut quomodo culpa & filiorum uitiu in logismis: id est in cogitationibus accipiat: domusque dispensatio ad animam referatur & corpus: ita & uxores pontificum dici ecclesias. De quibus in Esaia scriptum est. Mulieres properantes de spectaculo uenite non est enim populus habens intelligentiam. Et rursum mulieres diuites surgite & audite uocem meam. Et in pro uerbiis mulierem forte quis inueniet: Honorabilior est pretiosus lapidibus: quae talis est. Confidit in ea cor uiri sui. Et in eodem uolumine: Sapientes mulieres aedificauerunt domum: insipiens autem destruxit manibus. Nec hoc inquit episcopis uideatur indignum cum de deo quoque scriptum sit. Sicut despexit uxor uiri sui: sic despexit me domus israel. Et in apostolo: despodi enim uos uni uiro: uirginem castam exhibere Christo. Mulierem autem id est $\gamma\upsilon\epsilon\rho\kappa\alpha$ iuxta graeci sermonis ambiguitatem: in his omnibus testimoniis uxorem potius intelligi. Violenta est iniquitas: & factis dura etiam haec interpretatio. Redde igitur scripturae simplicitatem suam: ne tuis contra te legibus dimicemus. Quae ueram & aliud. Si quis & ante baptismum habuerit concubinam: & illa mortua baptizatus uxorē duxerit: utrum clericus fieri debeat an non? Respondebis posse fieri quia concubinam habuerit: non uxorē. Coniugales ergo tabulae & iura dotalia non coitus: ab apostolo condēnatur. Multos uidemus ob nimiam paupertatem: uxorē sarcina declinare: & ancillas suas habere pro uxoribus: susceptosque ex his liberos colere ut proprios. Si forte ditati ab imperatore stolam illi meruerint: confestim apostolo colla submittent: & inuiti iter uxores eas recipere cogentur. Sin autem principale rescriptum eadem tenuitas impetrare: non quiuerit: cum romanis legibus scita ecclesiae mutabuntur. Vide ne hoc quod dicitur unius uxoris uirum: unius mulieris possit intelligi: ut ad coitum magis referantur quam ad dotales tabulas. Haec uniuersa proferimus: non quo uerae & simplici intelligentiae resistamus: sed ut doceamus te scripturas sanctas sic intelligere: ut scriptae sunt: nec euacuare baptismum saluatoris: & totum patibuli sacramentum irritum facere. Reddamus paulo ante promissimus: & de schola rhetorum: & quae laudes & baptismum praedicemus. Rudis mundus: nec dum sole rutilante: nec pallente luna: nec astris micantibus composita & inuisibile materiae abyssorum magnitudine: & deformibus tenebris opprimebat. Solus spiritus dei in aurigae modum super aquas ferebat: & nascentem mundum in figura baptismi parturiebat. Inter caelum & terram medium extruitur firmamentum. Et iuxta hebraei sermonis $\tau\upsilon\mu\omicron\lambda\omicron\gamma\iota\omicron\upsilon\upsilon$ caelum: id est samain ex aquis sortitur uocabulum: & aquae quae super caelos sunt in laudes dei separantur. Unde & in Ezechiele crystallum super cherubin uidetur extensum: id est compacta & densiores aquae. Primum de aquis quae uiuat: egreditur: & penatos fideles de terra ad caelum leuat. Fabricatur homo de limo: & intra manus dei aquae sacramenta ueris sanctae. Plantatur paradus in Edem: & unus fons in quatuor principia diuiditur: qui postea egrediens de templo: & contra solis ortum uadens: amaras aquas mortuasque uiuificat: peccat mundus: & sine aquae diluuium non purgatur. Statimque coluba spiritus sancti expulso alite terribissima ad Noe quasi ad christum in iordane deuolat: & ramo refectionis ac luminis pacem orbi annunciat. Pharaon cum exercitu suo nolens populum dei exire de egypto in typo baptismatis suffocatur. Et in psalmis de interfectione illius scribitur. Tu confirmasti in uirtute tua mare: tu confregisti capita draconum in aquis: tu confregisti capita draconis magni. Unde & reguli & scorpiones aentia quaeque sectantur. Et postquam ad aquas uenerint: hydropas & lymphaticos faciunt. Myrra mutatur sacramentum crucis: & lxx. palmae apostolorum dulcoratis legis gurgitibus irrigantur. Abraham & Isaac puteos fodiunt: & repugnant allophyli: id est alienigenae. Et Bersabea ciuitas iuramenti regnumque Salomonis nomen sumit a fontibus. Rebecca iuenitur ad puteum. Rachel propter aquas suppletatoris osculo salutatur. Moyses filias sacerdotis Madiam aperto puteo ab iniuria uindicta praecursor domini in aquis fontium iuxta Salim: quod interpretatur pax siue perfectio christo populum parat. Ipse saluator post baptismum: & sanctificatus suo lauacro iordanis aquas regnum caelorum incipit praedicare. Primum signum ex aquis facit. Samaritana uocatur ad puteum: sitiens inuitatur ad potum. Nicodemo dicit occulte: nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto: non intrare eum in regna caelorum: quia ab aquis coeperat: finiuit in aquis. Latus christi percutitur lancea: & baptismi atque martyrii pariter sacramenta funduntur: post resurrectionem mittit apostolos ad gentes: praecipit eis ut baptizent eas in mysterio trinitatis: poenitent facti populum iudeorum: & statim a Petro ad baptismum mittitur. Ante quam parturiat parit Syon: & nascitur gens simul. Paulus persecutor ecclesiae: & lupus rapax Benjamin Ananiae: ovis submittit caput: nec ante recuperat aspectum quem curet baptismum caecitatem. Eunuchus Candacis Reginae aethiopum lectione prophetica christi baptismi praeparatur: mutat contra naturam aethiops pellem suam: & pardus uarietates suas. Qui Ioannis acceperant baptismum: quia spiritum sanctum nesciebant: iterum baptizantur: ne quis putaret ex gentibus ac iudaeis: aquae sine spiritu sancto ad salutem posse sufficere. Vox domini super aquas dominus super aquas multas: diuus diluuium inhabitare facit: dentes eius sicut grex detonsarum: quae ascenderunt de lauacro: omnes gemellos habentes fetus: & infecunda non est in eis. Si non est infecunda nec sterilis: omnes habent ubera lacte rorantia quae cum apostolo possunt dicere: filioli mei quos iterum parturio: donec christus formetur in uobis: & lac uobis potum dedi non escam. Michaeas de baptismi gratia uaticinetur. Ipse auertet: & miserebitur nostri: demerget iniquitates nostras: & proiciet in profundum maris omnia peccata nostra. Quomodo in lauacro omnia peccata merguntur: si una uox supernat: Beati quorum remissa sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata. Beatus uir cui non imputabit dominus peccatum. Arbitror quod possumus & nos huic aliquid catitico iungere. Beatus cui non imputabit

Uxor uxores

caelum

Allophyli

Salim

Eunuchus

terna

qua

18

bit dominus uxore. Audiamus & Ezechielē filium hominis quomodo de eius uirtute pronunciet: qui hominis futurus est filius. Assumā uos de gentibus: & aspergā super uos aquā mundā: & mundabimini ab omnibus im-
 mūditatis uestris: & dabo uobis cor nouū: & spiritū nouum: ab oibus iquit mūdabo uos sordibus. In oibus nihil
 pratermittit. Si sordes emundant: q̄to magis mūditiā non coinquinant: dabo uobis cor nouū & spiritū nouū.
 In Christo enī iēsu neq; circūcisio aliqd̄ ualet: neq; praputiū: sed noua natura: unde cātamus canticū nouum
 & uetere homine deposito: nō ambulamus in uetustate litterarū: sed in nouitate spiritus. Hic est calculus nouus:
 cui nouū nomē scribet: quod nemo scit legere nisi q̄ illud acceperit. Quotquot enī baptizati sumus ī Christo
 iēsu: in morte illius baptizati sumus. Cōsepulti enī sumus p̄ baptismū in morte: ut quomodo surrexit Christus
 a mortuis p̄ gloriā patris: ita & nos ī nouitate uīe ambulemus. Totiens nouitatē legimus: & tā maculosū nomē
 uxoris non potest ulla nouitate deleri. Cōsepulti sumus Christo in baptisate: & resurreximus p̄ fidē opera-
 tionis dei: qui suscitauit eū a mortuis. Cūq; essemus mortui ī delictis & in praputio carnis nostrae: cōiuiuificauit
 nos cū illo: donans oīa delicta: delens quod aduersū nos erat cyrographū decreti: quod erat contrariū nobis: &
 ipsū tulit e medio: affigens illud cruci. Oīa nostra cū Christo mortua sunt uniuersa cyrographi ueteris peccata
 deleta sunt: solū nomē uiuī uxoris. Dies mihi deficient: si cūcta quae ad potentiā baptismi p̄tinent: de scripturis
 sanctis uoluerō digerere: & natiuitatis secundae: imo in Christo prima ponere sacramēta: Ante q̄ dictādi finē fa-
 ciā (Iam enī intelligo mensurā me excedere epistolae) uolo superiora capitula: in quibus futuri episcopi uita de-
 scribit: cursim exponere: ut apostolū non ī unius uxoris elogio: sed in oibus quae prapicit: doctorē gentiū susci-
 piamus. Simul obsecro: ne quis me ī suggillationē istius tēporis sacerdotū scripsisse quae scripsi existimet: sed ī
 ecclesiae utilitatē. Ut enī oratores & philosophi describentes qualē uelint esse p̄fectū oratorē & philosophū: nō
 faciunt iniuriā Demostheni & Platoni: sed res ipsas absq; p̄sonis definiunt. Sic in descriptione episcopi & ī eorū
 expositione quae scripta sunt: quasi speculū sacerdotū proponit. Iā in potestate & ī consciētia singulorū est qua-
 les se ibi aspiciant: ut uel dolere ad deformitatē: uel gaudere ad pulchritudinē possint. Siquis episcopatū delide-
 rat: bonū opus desiderat. Opus: nō dignitatē: non delicias: opus p̄ quod humilitate decrescat: nō intumescat fasti-
 gio. Oportet ergo episcopū irreprehensibilē esse: idipsū quoq; ad Titū: si quis est sine crimine: omnes uirtutes ī
 uno sermone cōprehendit: & pene rē contra naturā exigit. Si enī omne peccatū etiā in ocioso uerbo reprehēsi-
 o dignū est: quis est ille qui absq; peccato: id est sine reprehēsiōe uerset in mūdo? Sed futurus pastor ecclesiae
 talis eligit: ad cuius cōparationē recte grex ceteri nominent. Definiunt rhetores oratorē qui sit uir bonus: di-
 cendi peritus. Ante uita sic lingua irreprehensibilis q̄ritur: ut doctus merito suscipiat: p̄dit enī auctoritatē dicē-
 di: cuius sermo opere destruit. Vnius uxoris uis: de hoc supra diximus. Nūc autē admonemus: ut si unius uxo-
 ris uir etiā ante baptismū quāritur: cetera quoq; quae prapcepta sūt: ante baptismū requiramus. Neq; enī com-
 petit uniuersa post baptismū: & unū hoc mandatū intelligere ante baptismū. Sobriū siue uigilantē *νηφαλιος*
 quippe utrūq; significat: prudentē: ornatū: hospitalē: doctorē. Sacerdotes qui ministrāt in tēplo dei: prohiben-
 tur uinū & siceram bibere: ne in crapula & ebrietate aggrauent corda eorū: & ut sensus officii exhibens deo ui-
 geat semper: & tenuis sit. Quod autē infert prudentē: excludit eos qui sub nomine simplicitatis excusant stulti-
 tiā sacerdotū. Nisi enī cerebrū sanū fuerit: omnia mēbra in uitio erunt. Ornatū quoq; *επι Τόσο* id est intentio
 est prioris uerbi: id est irreprehensibilis qui uitia non habet irreprehensibilis appellatur: qui uirtutibus pollet: or-
 natus est. Possumus & aliud intelligere ex hoc uerbo iuxta illud Tullii. Caput est artis docere quod facias. Sunt
 enī quidā ignorantes mensurā suā: & tantae stoliditatis ac uecordiae: ut & in motu & ī incessu & in habitu & ī ser-
 mone comuni risū se expectantibus tribuant: & quasi intelligentes quid sit ornatus: comunt se uestibus & mun-
 ditatis corporis: & lautioris mensae epulas parant: cū oīs istiusmodi ornatus & cultus sordibus foedior sit. Quod
 autē doctrina a sacerdotibus expetat: & ueteris prapcepta sunt legis: & ad Titū plenius scribitur. Innocēs enī
 & absq; sermone conuersatio: quantū exēplo prodest: tātum silētio nocet. Nam & latratu canū baculoq; pasto-
 ris luporū rabies deterrenda est: non uinolentū: non percussorem: uirtutibus uitia opposuit. Didicimus quales es-
 se debeamus: discamus quales non esse debeant sacerdotes: uinolentia scurrorū est & cōmessatorū: uenterq; me-
 ro astuās: cito despumat in libidines: in uino luxuria: in luxuria uoluptas: in uoluptate ipudicitia est. Qui lu-
 xuriatur uiuens mortuus est: ergo qui inebriatur & mortuus & sepultus est. Noe ad unius horae ebrietatem nu-
 dat femora sua: quae per sexcentum annos sobrietate contexerat. Loth per temulentiam nesciens libidini miscet i-
 cestū: & quem Sodoma non uicerat uina uicerunt. Percussorem autē episcopū ille condēnat: qui dorsum posu-
 it ad flagella: & maledictus non remaledixit: sed modestū. Duobus malis unū opposuit bonum: ut temulentia
 & ira modestia refrenentur: non litigiosum: non auarum: nihil enim impudentius arrogantia rusticorum: qui
 garrulitatem auctoritatem putant: & parati semper ad lites in subiectum sibi gregem tumidis sermonibus to-
 nant. Auaritiam in sacerdote uitandam & Samuel docet: nihil coram populo eripuisse se cuiq; probans: & apo-
 stolorum paupertas: qui refrigeria sumptuum a fratribus accipiebant: & prater uictum atq; uestitum nihil se
 aliud nec habere: nec uelle gloriabantur. Quam ad Timotheum auaritiam: ad titum turpis lucri cupiditate a-
 pertissime notat. Domum suam bene regentem: non ut opes augeat: non ut regias paret epulas: non ut calatas
 patinas struat: & phasides aues lentis uaporibus coquat: qui ad ossa perueniant: & superficiē carnis non dissol-
 uant artificii tēperamento. Sed ut quod populo prapcepturus est: prius a domesticis exigit: filios habentē subdi-
 tos cū omni castitate: ne scilicet imitent filios Heli qui in uestibulo tēpli cū mulieribus dormiebant: & religio-
 nē pradam putantes: quicquid optimū in hostiis erat: in suas delicias conuertebant. Non Neophitum: ne in su-
 perbia elatus in iudicium incidat diaboli. Mirari satis non queo: quae hominum tanta sit cecitas: de uxori

Sugallano

Orator uir bonus

Cicero

Saurones
Comissatores.
Noe
Loth.

Heli filij

bus ante baptismū disputare: & rem in baptisate mortuā: imo cū christo uiuificatā in calūniam trahere: cum tam apertū: euidensq; præceptū nemo custodiat: heri cathecuminus: hodie pontifex: heri in amphiteatro: hodie in ecclesia: uespe in circo: mane in altari: dudū fautor histrionū: nunc uirginū consecrator. Num ignorabat apostolus tergierationes nostras: & argumentorū ineptias nesciebat: qui dixit unius uxoris uir: ipse mādauit irreprehensibilē sobriū prudentē ornatū hospitalē doctore modestū: non uinolentū: non p̄cussorē: non auarū: non neophitū. Ad hæc omnia claudimus oculos: solas uidemus uxores. Quod autē ait ne in superbiā elatus incidat in iudiciū diaboli: quis non exēplo uerū prober? Ignorat momētaneus sacerdos humilitatē & mansuetudinem rusticorū. Ignorat blanditias christianas: nescit se ipsū contēnere: de dignitate transserē ad dignitatē: non ieiunauit: non fleuit: & non mores suos sæpe reprehendit: & assidua meditatione correat: nō substantiā pauperibus erogauit. De cathedra quodāmodo ducitur ad cathedrā: id est de superbiā ad superbiā. Iudiciū autē & ruina diaboli: nulli dubiū quin arrogantia sit. Incidunt in eā qui in puncto horæ: nec dū discipuli iā magistrisunt. Oportet autē eū & testimoniū habere bonū ab his qui foris sunt: quale principiū: talis & clausula. Qui irreprehensibilis est: nō solū a domesticis: sed ab alienis consono ore laudat. Alieni & extra ecclesiā sunt: iudæi: hæretici: atq; gentiles. Talis ergo sit pontifex christi: ut q̄ religioni detrahunt: uitæ eius detrahere non audeant. At nūc plerorūq; cernimus: uel fauorē populi in aurigā: modū præcio redimere uel tanto oīum hoīum odio uiuere: ut non extorqueant pecunia: quod minime ipetrant gestibus. Hic fili Oceane sollicito timore perquire: hæc magistri ecclesiæ custodire debebant: hos in sacerdotibus eligendis canones obseruare: non iuxta propria odia & priuatas similitates: carpentēq; semp̄ auctore suum inuidiā legē christi interpretari. Vide q̄tum sit testimoniū huius: quē arguunt mariti: cui præter uinculū: cōiugale: & hoc ante baptismū: nihil aliud ab æmulis obiici potest. Qui præcipit non mœcchandū: ipse dixit & non occides. Si nō mœcchamur: sed occidimus: transgressores legis sumus: qui totam legem seruauerit: & offenderit in uno sit omnium reus. Itaq; cū opposuerint nobis uxore ante baptismū: nos ab eis omnia quæ post baptismum præcepta sunt requiramus: prætereunt quod non licet: & obiiciunt quod concessum est.

Hieronymi ad Alipiū & Augustinū episcopos eorū opera atq; auxilio hæresim cælestinā extinctā gratulantis: & excusantis quare contra libros Aniani pseudo diaconi rescribere distulisset. Epistola. L.

Dominis uere sanctis atq; omni affectione ac iure uenerandis Alipio & Augustino episcopis Hieronymus in Christo salutē. Sanctus Innocentius præbyter qui huius sermonis est portitor: iāno præterito quasi nequaq; in africā reuersurus: mea ad dignationē uestrā scripta non sūpsit. Tamen deo gratias agimus: q̄ ita euenit: ut nostrū silentiū uestris epistolis uiceretis. Mihi eni omnis occasio gratissima est p̄ quam scribo uestræ reuerētix: testē inuocans deū: q̄ si posset fieri assūptis alis columbæ uestris amplexibus implicarer. Sæper quidē pro merito uirtutū uestrarū: sed nunc maxime quia cooperantibus & auctori bus uobis hæresis cælestina iugulata est: quæ ita infecit corda multorū: ut cū superatos dānosq; esse se sentiāt: tamen uenena mentiū non omittant: & quod solū possunt nos oderint: per quos putant se libertatē docēdæ hæreseos perdidisse. Quod autē q̄ritis utrum rescripserim contra libros Aniani pseudo diaconi celedensis: qui copiosissime pascitur: ut alienæ blasphemix uerba friuola subministret: sciatis me ipsos libros in schedulis missos a sancto fratre nostro Eusebio præbytero suscepisse: non ante multū temporis: & exinde uel ingruentibus morbis uel dormitione sanctæ & uenerabilis filix uestræ Eustochii ita doluisse: ut prope modū contēnendos putarem. In eodē eni luto hæsitat: & exceptis uerbis tūnilis atq; emendicatis nihil aliud loquitur. Tamen multū egimus: ut dū epistolæ meæ respondere cōnatur: apertius se proderet & blasphemias suas oibus patefaceret. Quicquid enim in illa miserabili synodo dispolitana dixisse se denegat: in hoc opere confitetur: nec grande est ineptissimis neniis respondere. Si autem dominus uitam tribuerit: & notarioꝝ habuerimus copiā: paucis lucubrationibus respondebimus: non ut cōuincamus hæresim emortuā: sed ut imperitiā atq; blasphemiam eius nostris temporibus confutemus. Meliusq; hoc faceret sanctitas uestra: ne compellamur contra hæreticum nostra laudare. Sancti filij communes Albina Piniamus & Melania plurimū uos salutant. Has litterulas de sancta Bethleem sancto præbytero Innocentio dedi præferendas. Neptis uestra Paula miserabiliter præcatur: ut memores eius sitis: & multum uos salutat. Incolumes uos & memores mei domini nostri iesu christi tueatur clāmentia domini uere sancti atq; omnium affectione uenerabiles patres.

Eiusdē ad Augustinū de zelo fidei cōtra hæreticos gratulatoria & de odio & de p̄secutiōe eorū. Epistola. LII.

Domino sancto ac beatissimo papæ Augustino Hieronymus. Omni qdē tēpore beatitudinē tuā eo quo decet honore ueneratus sū: & habitantē in te dilexi dominū saluatore: & nūc si fieri potest cumulo aliqd addimus & plena cōplemus: ut absq; tui nominis mentione ne unā qdē horā præterire patiamur: qui cōtra flātes uetos ardore fidei p̄stitisti: maluistiq; q̄tū in te fuit solus liberari de sodomis: q̄ cum pereuntibus cōmorari. Scit qd dicā prudētia tua. Macte uirtute i orbe celebraris: catholici te conditorē antiquæ rurū fidei uenerantur: atq; suspiciunt: & quod signū maioris gloriæ est: omnes hæretici detestantur: & me pari persequuntur odio: ut quos gladiis nequeāt uoto interficiant. Incolumē & mei memorē te christi domini clāmentia tueatur domine uenerande & beatissime papa.

Ad eundem de eiusdē hæreticorum perfidia: & ut opinor de origenianis loquitur: quorum hierosolyma p̄ Ioannem episcopum impium dogma deciderat. Epistola. LIII.

Multi utroq; claudicāt pedes: & ne fractis quidem ceruicibus inclinant. habētes effectum erroris pristini: cū prædicandi eandē non habeant libertatē. Sancti fratres qui cū nostra sunt paruitate præcipue sancti

Episcopos q̄ntos

inuidia auctorem carpit sau

Synodus dispolitana